

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257



SUBOTICA, 20. SVIBNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 119



Intervju:
Miroslav Kovačić



Izlet koji se pamti

TEMA BROJA: ŠEZDESETA GODIŠNJICA BLEIBURGA I KRIŽNOG PUTA

kolpa·san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos



sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063



OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

**IZDAVAČ:**Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković, Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA****ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

**REDAKCIJA:**Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

**ADMINISTRACIJA:**

Zdenka Sudarević

**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Četnički poj i hrvatski zastoj

Tradicionalni je ravnogorski četnički skup ovoga puta odložio posjet predsjednika RH *Stjepana Mesića* Srbiji. Ravna Gora *Čiča Dražine* pristaše okuplja još od 1991. godine, no, ovoga se puta s druge strane Dunava na sve to znatno drukčije reagiralo. Aktualna je srbijanska vlast po prvi puta sudjelovala u organiziranju ove smotre, vidno otjelotvorena u nekoliko ministara iz redova SPO-a, na čelu s ministrom vanjskih poslova SiCG *Vukom Draškovićem*, a sve pod pokroviteljstvom Vlade Srbije i Ministarstva kulture.

Osim jače političke potpore, skup se ni po čemu značajnije nije razlikovao od onih iz prijašnjih godina. Štoviše, ličio je na arhivsku snimku od prije nekoliko desetljeća. Vizualni je dojam bio vrlo prepoznatljiv, a onaj emotivni su kompletirali suveniri s likovima brojnih heroja. Za svakog po neki, sukladno dobi i patriotizmu. Od starog četničkog vojvode, do suvremenijih junaka, dalekih (i skrivenih) od brojnih očiju, ali zato bliskih srcu.

Poslije povijesnih međusobnih isprika Mesića i *Svetozara Marovića* od prije dvije godine, sve je ukazivalo na konačnu normalizaciju odnosa susjednih zemalja. Hrvatski su političari i ranijih godina dolazili u Srbiju, prelazili preko onog tradicionalnog ravnogorskog »Spremite se, spremte«, ali je službena potpora vrha u saborskom veselju ovoga puta neskriveno zasmatala.

Istodobno, ne treba previdjeti ni neke druge zaljubljenike bivših vremena. Komemoracije u čast poginulih u Bleiburgu svake godine upotpune i poneke stare, ustaške odore. Ipak, o tome se ove godine nije puno pisalo, a niti govorilo. Možda baš zato što su u Hrvatskoj, bar političarima, puno važniji bili lokalni izbori koji su se održavali istoga vikenda. Sve je to prekrila izborna šutnja. A ponegdje i zviždanje...

S druge pak strane, hrvatski su glasači jasno stavili do znanja koliko im je bilo stalo do tih izbora. Izlazak na nedjeljne izbore bio je najgori do sada. Zablistale su neovisne liste, brojne stranke otišle u minus i otpočele koalicijske pregovore za samoodržanje na vlasti, a građane je uhvatila izborna apatija. Kažu, dosta im izbora... Tko im je kriv kad nisu u treningu kao njihovi istočni susjedi. Upravo iz tog susjedstva organizirano su im autobusima pristizali glasači, nekadašnji sumještani, i očigledno dobro usmjerenom i koordiniranom akcijom uspjeli osvojiti brojnije mandate u općinskim i županijskim tijelima. Kažu, prvo vlast, a onda i povratak.

D. D.



Sve jača potpora u zemlji, sve veća distanca od susjeda



Ekspedicija u Kopački rit i Osijek

Izlet koji se pamti.....8-10

Sajmovi u Novom Sadu i Osijeku

Skupovi poljoprivrednika

i poduzetnika.....11-13



Nastava na hrvatskom u OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici

Sve bolji uvjeti za nastavu

na hrvatskom jeziku.....14,15

Šezdeseta godišnjica Bleiburga i križnih putova

Prešućeni zločin na kraju rata.....22-26

Održan skup pobornika četničkog Ravnogorskog pokreta

U Srbiji skup podržan,

u Hrvatskoj najoštrije osuđen.....27

O kulturnim konceptima

Tradicija i budućnost

nacionalne kulture.....42,43

ČETVRTAK, 12. 5.

Ravnopravnost

Vlada Srbije ne želi integrirati bošnjačku zajednicu u društvo, a Bošnjaci samo traže ista prava kao manjine u Vojvodini, izjavio je Esad Džudžević, predsjednik Izvršnog odbora Bošnjačkog nacionalnog vijeća. Kao najznačajnije probleme s kojima se suočava bošnjačka zajednica, on je naveo neadekvatno sudjelovanje njenih predstavnika u državnim službama, policiji i pravosuđu, kao i još uvijek nerazjašnjene slučajeve otmica Muslimana u Sjeverinu, Bukovici i Štrpcima u Srbiji 1992. i 1993. godine.

Suđenje

I SiCG i Hrvatska zainteresirane su da sude pripadnicima »Vukovarske trojke« za slučaj ubojstva 200 hrvatskih zarobljenika na farmi Ovčara. To su ponovili predstavnici dviju zemalja i na raspravi pred Haškim sudom. Na sudskom je vijeću da odluči hoće li suđenje bivšim časnicima JNA Miletu Mrkšiću, Veselinu Šljivančaninu i Miroslavu Radiću prepustiti sudu zemlje iz koje dolaze, za što se zalaže Beograd, ili državi na čijem je teritoriju počinjen zločin, što je bio ključni argument predstavnika Hrvatske. Mrkšić, Šljivančanin i Radić optuženi su za strijeljanje više od 200 hrvatskih zarobljenika na farmi Ovčara kod Vukovara u studenom 1991.



Zakoni

Da bi SiCG došla na »bijelu šengensku listu« neophodno je da usvoji brojne nove zakone. Riječ je o donošenju zakona o azilu, strancima, državnoj granici, o kontroli kretanja stranaca, borbi protiv ilegalne migracije i trgovine ljudima, o novim putnim ispravama i viznom režimu, objašnjeno je na okruglom stolu »Slobodno putovanje u Evropu«.

Predstavnik Ministarstva vanjskih poslova SiCG Miodrag Ivanović izjavio je da je neophodno donijeti 35 do 40 propisa koji se odnose na vizni režim prije nego što se SiCG kandidira za stavljanje na »bijelu listu«.

PETAK, 13. 5.

Mediji

Članovi Asocijacije privatnih medija smatraju da je situacija u medijima u Srbiji teška i traže izjednačavanje tržišnih uvjeta za sve medije. Direktor Centra za profesionalizaciju medija Stevo Nikšić ocijenio je da Srbija ima jedan od najgorih Zakona o javnom informiranju, kojim se ne zahtijeva javnost vlasništva medija, što je osnova svih takvih zakona u svijetu i čime se sprečava stvaranje monopola.

Potpora

Ministri vanjskih poslova Kvadrilaterale usvojili su u Budimpešti zajedničku deklaraciju u kojoj se ističe potpora država Kvadrilaterale što skorijem početku pregovora Republike Hrvatske o članstvu u Europskoj uniji. Zemlje Kvadrilaterale su Mađarska, Slovenija, Italija i Hrvatska.



Beatifikacija

Poglavar Rimokatoličke crkve papa Benedikt XVI. odlučio je ubrzanim procesom za sveca proglasiti svog prethodnika. Papa Ivan Pavao II. preminuo je 2. travnja, a Benedikt XVI. želi ukinuti

pravilo prema kojem beatifikacija, tj. proglašenje blaženim, što je početak procesa proglašenja za sveca, ne može početi prije isteka pet godina od smrti kandidata za sveca.

SUBOTA, 14. 5.

Poplava

Građani na području pogođenom poplavama u Srednjem Banatu imaju zaliha vode i hrane za pet dana. Mnogi od njih nisu još ni ušli u svoje kuće jer se voda za 22 dana povukla svega pola metra. Kad god da se doveze pomoć, ispred distributivnog centra u Jaši Tomiću napravi se red. Za njih je pomoć koja se dopremi sve od čega žive, jer mnogi od njih nisu niti vidjeli kuće 22 dana, niti su nešto iz njih iznijeli.



Bleiburg

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić pozvao je u Bleiburgu na središnjoj komemoraciji u povodu 60. godišnjice bleiburške tragedije da se prestane manipulirati žrtvama, a predsjednik Sabora Vladimir Šeks rekao je kako treba utvrditi istinu o svim ratnim stradalnicima. Vladimir Šeks, predsjednik Hrvatskoga sabora, pod čijim se pokroviteljstvom obilježava spomen-dan na bleiburške žrtve i žrtve Križnoga puta, rekao je da je Bleiburg mjesto planski smišljenih egzekucija tisuća ljudi. Naša je obveza nositi sjećanja na nedužne žrtve krvavoga hrvatskog proljeća 1945., rekao je dodajući kako treba ustvrditi istinu o svim ratnim stradalnicima. Šeks je također istaknuo kako se neće dopustiti kriminalizacija akcija Bljeska i Oluje, što su mnogobrojni nazočni popratili uzvici: Ante, Ante!



NEDJELJA, 15. 5.

Izbori

Neslužbeni rezultati regionalnih i lokalnih izbora u Hrvatskoj pokazuju da je vlast u Zagrebu zadržala lista Socijaldemokratske partije, koja je oporbena na državnoj razini. Nosilac te liste za Zagreb je Milan Bandić i on će moći

formirati vlast u gradu s koalicijskim partnerima, Hrvatskom seljačkom strankom i Hrvatskom strankom umirovljenika. Vladajuća stranka u Hrvatskom saboru, HDZ, ostvarila je lošiji rezultat i osvojila pobjedu u šest od ukupno 20 županija u državi. Samostalna srpska demokratska stranka osvojila je na lokalnim izborima u Hrvatskoj većinu vijećničkih mjesta u nekoliko općina u kojima do sada nije imala vlast. Ovi lokalni izbori, međutim, ostat će zabilježeni po do sada najvećem interesu izbjeglih Srba iz Hrvatske. Naime, u Hrvatsku je na glasanje stiglo oko 3.000 izbjeglica. Prema prvim rezultatima, Samostalna demokratska srpska stranka osvojila je većinu mjesta u Gradskom vijeću Knina. Trenutačno ima osam mandata, a dosadašnji nositelj vlasti HDZ šest.

Sabor

Pred više od 15.000 posjetitelja održan je ravnogorski sabor. Ovoga - dišnji skup, koji je posvećen obilježavanju godišnjice ustanka Jugoslavenske vojske u otadžbini pod vodstvom generala Dragoljuba Mihailovića, po prvi put održan je pod pokroviteljstvom Vlade Srbije i njenog Ministarstva za kulturu. Okupljenima se obratio ministar vanjskih poslova SiCG i lider Srpskog pokreta obnove Vuk Drašković.

PONEDJELJAK, 16. 5.

Biskupi

Hrvatski biskupi uputili su u petak sa završenog plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije (HBK) poruku da treba sačuvati mir i zajedništvo u narodu te izbjegavati nepotrebno dramatiziranje.

Poljoprivreda

Ministrica poljoprivrede Ivana Dulić-Marković kaže da je za Srbiju ve-



oma važno kakva će biti agrarna politika Europske unije. Prema njenim riječima, to je neophodno kako bismo mogli uskladiti mjere agrarne politike na vrijeme. »Za poljoprivredu je od izuzetne važnosti da mi do 2013. postanemo članica EU, zbog toga što se sad pravi novi proračun do 2013., tako da, ako ne uđemo u planove za proračun EU od 2013., čeka nas dug period. Važno je da pokušamo što prije ući u EU i jer nećemo moći izdržati konkurenciju s našim susjedima, koji su kandidati, i sa svim novim članicama EU«, kazala je ona.

Sajam

U Novom Sadu je otvoren 72. međunarodni Sajam poljoprivrede. Na sajmu, koji je otvorio predsjednik Srbije Boris Tadić, sudjeluje više od 2.000 izlagača. Osim domaćih firmi, bit će nazočno i oko 600 firmi iz inozemstva. Također je predviđeno i održavanje 10 kolektivnih nacionalnih izložbi, uglavnom zemalja iz regije, premda će među njima biti i predstavnika zapadnoeuropskih zemalja.

UTORAK, 17. 5.

Legija

Prema neslužbenim saznanjima B92, supruga Milorada Ulemeka, Aleksandra Ivanović, osnovala je Agenciju za osiguravanje osoba i objekata. Prema podacima do kojih je došla ekipa emisije »Insajder« B92, sjedište agencije »Lupus« nalazi se u Durmitorskoj ulici u Beogradu. Na ulazu u agenciju nalazi se simbol raspuštene JSO, glava vuka, a prema saznanjima »Insajdera«, u njoj su zaposleni pripadnici rasformirane JSO. Zanimljivo je i da se agencija nalazi u blizini zgrade republičkog MUP-a, u Durmitorskoj broj 17.

Kamera Televizije B92 snimila je ulaz u zgradu u kojoj je smještena agencija, na kojemu je glava vuka – ista ona koju je bivša Jedinica za specijalne operacije koristila u svojoj kampanji »Pozovite doktora« pred ubojstvo premijera Zorana Đinđića.



Srebrenica

U organizaciji udruge studenata »Nomokanon« na Pravnom fakultetu u Beogradu održana je tribina na temu »Istina o Srebrenici«. Nevladina organizacija »Kopiraj-kopiraj« priopćila je kako je ta udruga studenata prije mjesec dana, pod pritiskom javnosti, privremeno odustala od održavanja sramne tribine, koja se trebala zvati »10 godina od oslobođenja Srebrenice«.

U Srebrenici je u srpnju 1995. ubijeno više od 7.000 civila, što spada u najveći zločin na srpskoj strani, ali i uopće u svim ratovima na području bivše Jugoslavije.

SRIJEDA, 18. 5.

Neprihvatljivo

Vlada RH kvalifikacije iz prijedloga proširene haške optužnice protiv generala Markača i Čermaka smatra neprihvatljivima i odbacuje ih, posebno kvalifikaciju o 'zločinačkom pothvatu', izjavio je premijer Ivo Sanader u Hrvatskom saboru.

Premijer je izvijestio da je Vlada Haagu poslala argumentirane primjedbe koje je pripremio Ministarstvo pravosuđa i da će u dijalogu s haaškim Tužiteljstvom pokušati ishoditi povlačenje proširenog dijela optužnice.

Ako to ne uspije, onda će upotrijebiti institut prijatelja suda i uključiti se u postupak pred Haaškim sudom, rekao je Sanader. Naglasio je da je kvalifikacijama iz proširene optužnice haaško Tužiteljstvo prevršilo mjeru, te da će optužnicu što je apsurdnija biti lakše oboriti.



CARLINO PISMO, SLOBIN RUKOPIS

Gospodo glavna haška tužiteljice, usrdno Vas molim da odgovorite na ovo otrovno otvoreno pismo kako bih mogao sutra bez straha otvoriti vrata poštaru. Volio bih ostvariti još ponešto životnih planova, pa budite ljubezni i kažite mi da li u »mnoge osobe udružene u zločinački pothvat« po Vašoj proširenoj optužnici spadam i ja, zapovjednik veze riječke bojne 138. brigade te olujne 1995. godine? Ako me već niste svrstali u najnoviji popis pet tisuća hrvatskih mafijaša, imate li namjeru to učiniti kad on naraste na 50 ili 500 tisuća imena? Hoćete li uistinu na kraju i posljednjeg mobiliziranog redova osumnjičiti za »prisilno i trajno uklanjanje srpskog stanovništva pljačkanjem, oštećivanjem i potpunim razaranjem imovine« ili Vam je na pameti nešto još gore?



Ako ne vjerujete da je u oslobođanju Hrvatske od petogodišnje okupacije sudjelovao i jedan jedini pošten čovjek, već da smo svi bili »mafioze«, zašto logikom stvari onda pred sud ne izvedete i naše najvjernije ja - take, članove obitelji, i priču zaokružite do kraja. Narod koji je savršeno urotnički i istrebljivački organiziran, od predsjednika države do onog kućnog savjeta, od generala do soldata u rovu, može biti samo jedno – genocidan. A ta mi »prozivka« nekako poznato zvuči... I jedno osobno pitanje na kraju. Jeste li najnoviju optužnicu pisali sami ili Vam je netko pomogao? Možda Vaš kolega pravnik, haški osumnjičenik Slobodan Milošević, čiji se rukopis u ovom uratku nazire? **Branko Mijić**, kolumnist, Novi list, 11. svibnja

BIJEG OD NAJVEĆEG ZLOČINA

Najprimjerenije bi i najpravičnije bilo da se odgovornima za masakr na Ovčari, gdje su na brutalan način umoreni ranjenici iz vukovarske bolnice, sudi u Haagu. Preseli li se suđenje u Beograd, Hrvati će stalno sumnjati da ih tamošnje pravosuđe na određeni način pokušava abolirati. Dodijeli li se njihovo suđenje Hrvatskoj, iz Srbije će bilo kakvu presudu shvatiti kao hrvatsku osvetu za Vukovar. Zato bi Haag bio pravo mjesto gdje bi se trebao dogoditi taj proces.



Uostalom, ako su točne tvrdnje da se naša nedavna povijest piše i kroz haaške procese, bilo bi odista neprilično da u toj kronologiji ne bude nijednog suđenja za zločine u Vukovaru.

Bila bi to neizravna poruka ne samo hrvatskoj, nego i međunarodnoj javnosti kojom se zločin nad tim gradom i njegovim stanovnicima nastoji umanjiti, minimizirati. Time bi se onda otvorio dodatni prostor političkim spekulacijama o dogovorima i trgovini koji za posljedicu imaju gotovo amnestiju najviših osoba bivše JNA koja je i najodgovornija za velikosrpske zločine nad tim područjem Hrvatske... No, neovisno o tome kakva će odluka biti donesena, bilo bi doista neoprostivo da neki budući kroničar Haaškog suda dođe do podatka kako je zbog teškog zločina u Ahmićima osuđeno najmanje deset Hrvata, a da se, primjerice, za neusporedivo teže, sustavnije i brojni je zločine u Vukovaru, u Haagu zapravo nikome nije ni sudilo. **Marko Barišić**, komentator, Vjesnik, 13. svibnja

RAZOČARANJE

Teško da može biti većega povijesnog i političkog razočaranja od spoznaje da i 2005., deset godina poslije oslobođenja i godinu nakon što je Hrvatska postala kandidatkinjom za EU, još može biti javnoga skandiranja u kojemu se ne zna slavi li se Ante Pavelić, Ante Gotovina, ili – što je najvjerojatnije – obojica istodobno. **Boris Pavelić**, komentator, Novi list, 15. svibnja

OSLOBOĐENJE OD RATA

Rat u Jugoslaviji, iako se danas ne spominje previše, imao je prekretnički značaj u mobilizaciji američke javnosti. Devedesetih godina potpuno je promijenjena estetika rata. Od 1989. do 1999. Amerika je vodila deset ratova – skoro svake godine po jedan. Clinton je dnevno bombardirao Irak i Bosnu tako da je ratnu operaciju učinio rutinom. Rat je nekada bio barbarski, divljački, primitivan... Danas se rat predstavlja kao virtualni, tehnološki, savršen. Za američku javnost sila i njena upotreba postali su prihvatljivi. Tako se Amerika oslobodila aveti vijetnamskog rata. **Andrew Bacevich**, američki analitičar, Danas, 14. svibnja



ZA SAD, SAMO U SE

Hrvatska na žalost još nema prave demokratske i građanske stranke koja bi brinula o svim građanima jednako. Srbi nemaju što očekivati od drugih stranaka jer oni ne mogu našoj zajednici pomoći u rješavanju velikih i bremenitih problema. Time se bavimo samo mi, odnosno naši zastupnici u Saboru i pomoćnici ministara uz pomoć međunarodne zajednice, a to su praktički životna pitanja bez kojih Hrvatska neće dobiti pregovore sa EU. **Vojslav Stanimirović**, predsjednik SDSS-a, Dnevnik, 15. svibnja



Dujizmi

- ✓ *Zakonom su mnogi uskraćeni, ali bit će obeštećeni dopunama;*
- ✓ *Samoubojice pravo na život ne shvaćaju kao obvezu;*
- ✓ *Poštovana je izborna šutnja. Nitko nije čuo glas savjesti.*

Dujo Runje

O lokalnim izborima u Hrvatskoj

Poduzetnici naprijed – ostali, stoj!

Izbori se u nas nadasve gube, ili se ipak i dobivaju? Najlakše je, izgleda, udrobljeno! Takav su odgovor na već ovještalu dilemu petnaestogodišnjeg hrvatskog samostalnog političkog procesa pružili rezultati nedjeljnih lokalnih izbora. Iako su po prvim reagiranjima vodstava velikih i većih političkih stranaka svi samo na dobitku, neki su gubici ipak preočiti. Po političkoj tradiciji očekivani gubitnik, HDZ, izgubio je iznad očekivanja koja lokalno sljedeću parlamentarno vladajuću stranku. Nadasve eklatantno u Osijeku i Slavoniji, mimo realnih nadanja u Splitu, prema aspiracijama donekle i u Zagrebu i Rijeci.

Unutar tog obrasca, dobili su međustranački ali i unutarstranački oporbenjaci. Napose oni pod stvarnom ili za javnost dojmmljenom »ugrozom« od trenutno vladajućih. To osobito vrijedi za Đurđu Adlešić, za Mršića, Čačića, Obersnela, Komadinu, Bandića, Glavaša, Jamba. Donekle za Šuicu i možda Kalmetu. No ovdje je, osim u specifičnom slučaju Šuice gdje je zaslužnik Šprlje uz Sanaderovu pomoć, dobitcima pridonio i osebujujan programski dojam kod birača, dojam o poduzetnosti, dosadašnjoj uspješnosti, a ponegdje i novim razvojnim, dijelom i izravno socijalnim idejama kandidata i lista.

Velika apstinencija birača, koju je ipak teško s našim političarima pripisati sličnosti Hrvatske zrelih EU demokracijama, bit će prije već dosta odlučna biračka pljuska cjelini hrvatske političke klase.

Iako tvrdi da je posvuda na izbornom dobitku, toj klasi, ili barem njezinom dosadašnjem dominantnom sastavu, posvuda u više ne tako dalekoj budućnosti prijeti kuvertirani i formalizirani poraz.

GOSPODARSTVENO POLITIČKA OSVJEŽENJA: No, izvan rečenog obrasca, ima i osvježanja, novih lica i potpuno novih ideja. To su ovaj put nadasve gospodarstvenici, poduzetnici i menadžeri koji su se odlučili na politički angažman. »Lista Veloga msta« nekadašnjega zlatnog jugoslavenskog košarkaškog centra, a danas zlatnoga splitskog poduzetnika Željka Jerkova, te u manjoj mjeri zagrebačka nezavisna lista višestruko uspješne menadžerice slavnoga prezimena Tatjane Holjevac – već su osvježile javnost svojim za mnoge neočekivanim izbornim rezultatima. Još veća osvježanja mogu se tek očekivati.

Dok su za gospođu Holjevac već potrošena na gađanja da se kandidirala kako bi odnijela neki glas Bandiću, ili pak kako bi mu donijela dodatne ruke u Skupštini Grada, Jerkov se odmah na sasvim neočekivani način predstavio splitskoj i hrvatskoj javnosti. Njegova je lista i prije plijenila pozornost pomalo poduzetnički ekstravagantnim kriterijima po kojima je sastavljena. Ali je tek nakon osvajanja petnaestak posto glasova ta pozornost u punoj mjeri opravdana i do kraja fokusirana.

Pogotovo nakon izjave da ne želi koalicije, niti će pak blokirati formiranje splitske vlasti, ali da ima konkretne programske uvjete za podršku gradskoj

HDZ nije doživio takav neuspjeh da bi prijevremeni izbori zbog njega bili izgledni. Niti uočljivi neuspjesi hadezeove vanjske politike neće biti razlog dostatan za tako nešto.



Piše: Dag Strpić

Naprосто, ne radi se nadasve o nevoljkosti HDZ-a da drugima prepusti mandat. Radi se prije svega o tome da niti drugi neće tako skoro biti previše voljni da preuzmu taj vrući krumpir u svoje ruke

vlasti bilo SDP-a, bilo HDZ-a. Ti su uvjeti zapravo konkretni projekti, poput donošenja Generalnog urbanističkog plana i sličnih pravno-infrastrukturnih elemenata bez kojih su normalni poduzetnički pot-hvati ali i normalni život građana Splita nemogući. A Split je ipak već dugo bez njih.

Na neki način, splitski su poduzetnici krenuli stopama Srba i umirovljenika u Saboru. Prisiljavajući, kao još jedna hendikepirana manjina, vlast političara kao privilegirane manjine, da počne rješavati probleme koje je odavno obećala riješiti. Koji se i po zakonu moraju rješavati. Ali ih ipak niti jedna ranija politička vlast rješavati naprosto nije htjela. Izgleda da je ponekad jedini način da se naše vlasti prihvate rješavanja elementarnih problema zemlje – stvarna prijetnja da bez toga uopće neće vladati.

PRIJEVREMENI IZBORI – ZA KOGA?: Najljepše je pritom što Jerkov i drugovi, barem zasad, ne žele ući u izvršnu vlast kako bi realizirali svoje zahtjeve. Žele se i nadalje primarno baviti svojim gospodarstvenim poslovima. Vlast žele obnašati iz Gradskog vijeća, a za realizaciju svojih projekata u izvršnu će vlast, kažu, ako treba, predložiti vrhunske profesionalce za obavljanje javnoga posla.

Naizgled rusooovski utopistička, ova bi ideja možda i na drugim mjestima i drugim razinama mogla postati jednom od novih crta hrvatskoga političkog procesa. Posvemašnja konstitutivna neuspješnost izvršne vlasti u Hrvatskoj u egzistencijalno nužnom vođenju javnih politika, možda bi mogla jednim dijelom preseliti težište vlasti u predstavnička i zakonodavna politička tijela. Poput gradskih vijeća i Sabora.

Naime, političke bombice koje provociraju HDZ upozorenjima da bi zbog relativnog neuspjeha na lokalnim izborima u dogledno vrijeme morao raspisati prijevremene parlamentarne izbore, upućuju između redaka upravo u tome smjeru. HDZ, dakako, nije doživio takav neuspjeh da bi prijevremeni izbori zbog njega bili izgledni. Niti uočljivi neuspjesi hadezeove vanjske politike neće biti razlog dostatan za tako nešto. Pa čak ni sve ozbiljnija privredna i socijalna slika zemlje koju samo šturo najavljuju slike radnika »Sljemena« i solidarnih sugrađana na Markovu trgu.

Naprосто, ne radi se nadasve o nevoljkosti HDZ-a da drugima prepusti mandat. Radi se prije svega o tome da niti drugi neće tako skoro biti previše voljni da preuzmu taj vrući krumpir u svoje ruke. Što bi s njim? Treba se, iznimno, složiti s Andrijom Hebrangom: neće uskoro biti prijevremenih parlamentarnih izbora. Dapače, ne bi začudilo da u drugom dijelu ovoga mandata Sabora imamo i manjinsku HDZ-ovu vladu. Koju u saborskome glasovanju (ali ne i formalno koalicijski) podržava niz važnijih oporbenih stranaka. Za nove izbore treba ponuditi i neku novu politiku. A za tako nešto treba dočekati neke nove političke poduzetnike. Ili nove ideje kod starih.

Autor je komentator, tekst je objavljen u Novom listu 18. svibnja

Ekspedicija među ptice, kišne kapi i komarce

Izlet koji se pamti

Nigdje na svijetu, valjda, nema toliko ptica i komaraca kao u Kopačkom ritu, komentirao je jedna Tavankučanin. Učenik iz Sonte dobacio je: Ne vridi mi mahat– komarci uzmu zalet i ja sam nemoćan.

Piše: Zdenko Samaržija, Foto: Slavko Žebić



Usrijedu ujutro 11. svibnja preplavila je Osijek i dobar dio Baranje bujica bačkih Hrvata. U organizaciji učiteljica koje rade na hrvatskome jeziku, bilo da vode niže razrede osnovne škole ili sate hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture, HNV-a, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici i Općine Subotica, a pod pokroviteljstvom grada Osijeka, u posjet Osječko-baranjskoj županiji stigli su učenici osnovnih škola »Matko Vuković«, »Ivan Milutinović« i »Sveti Sava« iz Subotice, »Vladimir Nazor« iz Đurđina, »Matija Gubec« iz Tavankuta, »22. oktobar« iz Bačkog Monoštora i »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte.

GROZDANA NA ZRNU PAPRA: Dramatična storija o ljubavi i mržnji, o buzdovanima, madracima, fazanima i jednoj žutoj patkici plijenila je pažnju učenika koji pohađaju nastavu na hrvatskome jeziku. Premda su umalo svi učenici upoznati s glumcima Dječjega kazališta iz Osijeka, koji su nekoliko puta gostovali u Bačkoj, zatečeni su ostali ugođajem kazališta, a tek potom pred-



Djeca iz Bačke: na obalama Kopačkog rita

Kopački rit je...

... park prirode velik 17.700 hektara, od čega se Specijalni zoološki rezervat proteže na 8.000 hektara;

... uvršten u UNESCO-vu listu ornitološki značajnih područja (ornitologija, znanost o pticama);

... izuzetno vrijedan prirodni laboratorij u kojem možemo istraživati i uživati;

... sklop nekoliko jezera (Kopačevsko, Sakadaško) i povremeno poplavljenih bara

... bogat biljnim i životinjskim svijetom. Tu obitava 400 vrsta beskralježnjaka, 44 vrste riba, mnoštvo jelena, srna, divljih svinja te divljih mačka i jazavaca;

... raj za ptice. Zabilježeno je čak 285 vrsta ptica, od kojih 141 vrsta redovno ili povremeno gnijezdi u ritu. Posebno su zanimljive one vrste ptica koje gnijezde u velikim kolonijama – čaplje, obični galeb, bjelobrada čigra, veliki vranac. Na području Kopačkog rita gnijezdi i preko 20 parova orla štekavca, 5 parova crnih roda, 4 do 5 parova stepskog sokola, 40 parova bijelih čaplja te približno 100 parova divljih gusaka i više stotina parova patke njorke;

Kopački rit je prirodni ritiski ekosustav i jedan od posljednjih očuvanih ritova Podunavlja. Smješten je na sjeveroistoku Hrvatske, u kutu između Dunava i Drave. Kopački rit je najniže područje Baranje (nadmorska visina je manja od 82 metra). Jedno od tumačenja postanka imena Kopački rit vezuje se uz mađarsku riječ »kapocs«, što na hrvatskom znači kopča. Mještani su u prošlosti u svrhu komunikacije izgradili mnoštvo mostića koji su poput kopči povezivali razne dijelove ovog područja.



stave na hrvatskome jeziku. Gluma je bila odlična, nenadmašna. Scenografija, naizgled, jednostavna, i sigurno se među malim bujevačkim i šokačkim glavicama rodio barem jedan glumac/glumica, pisac ili dramaturg.

Kralj Gorgonzola Rokefort želi na silu udati svoju kćer jedinicu za pravoga prosca – prijeteće pismo poslao mu je Ratoljub X., poludivlji kralj susjednoga kraljevstva, pa Gorgonzola (ime neodoljivo liči na smrdljivi sir) treba saveznika, vojskovođu, dakle, zeta koji je kraljević neke moćne kraljevine. Princeza *Grozdana*, ne želeći se udati, jedne olujne noći bježi od kuće.

Miroljub, zakoniti no polupriznati sin Ratoljuba X., ne želi se oženiti ponuđenim mu princezama, ruglo je u očima svoga agresivnoga oca. Provođi dane, tjedne, mjesece i godine jašući od Aljaske do Meksika, od Afrike i Kine ne bi li upoznao princezu. Dakle, tijekom te noći, olujne, dok su večerali fazana, kojeg je u

ima Ratoljuba X. ulovio njegov sluga, na vrata im je zakucala Grozdana, koja se predstavila, zamislite, kao princeza, kraljevna. Domaćini su joj ponudili smještaj, no iskušali je li ona odista kraljevna tako da su pod desetak madraca podmetnuli zrno papra. I da ne duljimo, Grozdana i Miroljub su se vjenčali, Ratoljub X. i Gorgonzola su se pomirili i imali su puno djece. Grozdana i Miroljub su imali puno djece, dakako, i živjeli dugo i sretno.

TVRDA: Osječka Tvrđa kao da je nastavak Kineskoga zida. Sva je u ciglama, popločena je i opasana golemim bedemima. Građena je u 18. stoljeću kako bi zaštitila Slavoniju od novoga prodora Turaka. I u pola šetnje tim prekrasnim baroknim gradom, spustila se silna kiša.

KOPAČKI RIT. TIKVEŠ: Kiša je pratila u stopu obje skupine. Naime, u pet autobusa prevezlo se 250 učenika te petnaestak njihovih nastavnica pa su se sudionici ekskurzije podijelili u dvije



Predivni park prirode: Kopački rit





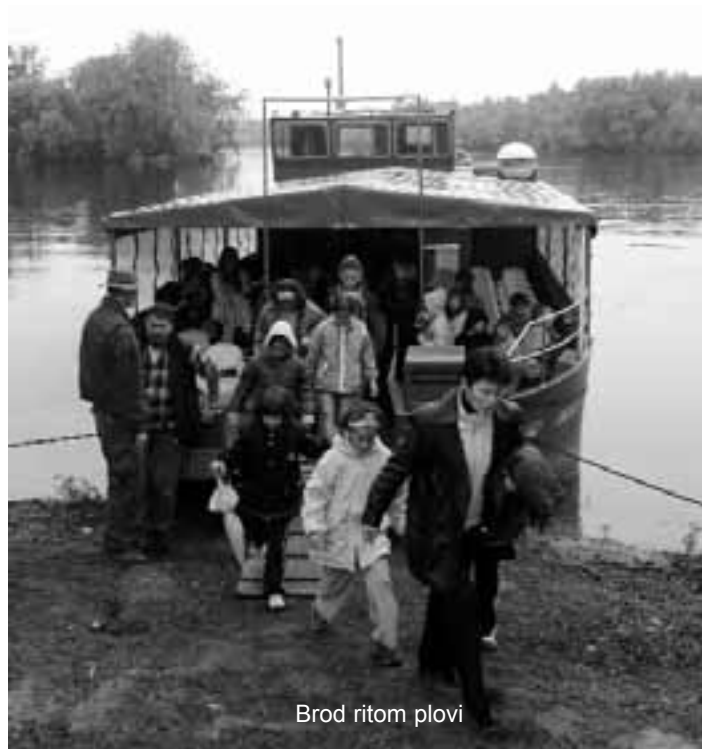
Pod stoljetnim hrastom

skupine. Prva je otišla u razgledanje osječke Tvrđe, a druga se zaputila u Baranju, u Kopački rit. Nakon razgledavanja kulturne i prirodne baštine Osječko-baranjske županije, skupine su se zamijenile. U Kopačkom ritu, tom raj za ptice i turiste, prvo su učenici pogledali film o prirodnim znamenitostima ovoga područja. Zatim su u dvorcu Tikveš, koji su izgradili *Habsbrugovci*, a koristili i *Karađorđevići*, više kao zatvor za svoje zločeste članove obitelji, i *Josip Broz Tito* kao lovište, i mnogi političari, učenici pogledali izložbu fotografija. Naime, jedna je habsburška princeza bila obuzeta fotografijom pa je slikala baranjske Šokce, njihove kuće, alatke s kojima obrađuju zemlju i običaje. Bilo je lako onima koji plešu ili sviraju u hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvima prepoznati dijelove muške, ženske i dječje narodne nošnje te instrumente, koji se, eto, nisu promijenili 120 godina.

KOPAČKI RIT. BROD: Kiša jedino nije padala dok su se učenici vozili brodom. Pravim, velikim brodom, koji je već pomalo umornu djecu vozio po ritovima. Stolice nisu ni trebale. Nosiće su



Goste primio i osječki gradonačelnik dr. Zlatko Kramarić



Brod ritom plovi

zabili u okna i stajali cijelo vrijeme vožnje. I na brodu nije bilo komaraca. Inače, svugdje su nas pratili.

NA KONCU: Premda je svaki učenik imao sendviča za još trojicu i premda se grickalo, žvakalo, pijuckalo i lizalo neprestano osam sati, ručak u McDonaldsovom restoranu u središtu Osijeka bio je sjajan. Obilna porcija prženih krumpira te dobar hamburger s coca-colom svima su vratili osmijeh na lice. Zapravo, osmijeh nije ni silazio s lica učenika i učiteljica. Naime, nije mala stvar posjetiti Osijek i Baranju. ■



Prošetalo se i Osijekom...

Otvoren 72. međunarodni poljoprivredni sajam u Novom Sadu

Najveći skup poljoprivrednika

U Novom Sadu je u subotu 14. svibnja, predsjednik Republike Srbije *Boris Tadić* otvorio 72. međunarodni poljoprivredni sajam u Novom Sadu, a kako je rekao tom prigodom direktor Sajma *Aleksandar Andrejević*, najveći poljoprivredni sajam do sada. Tom prilikom predsjednik Tadić je naglasio kako poljoprivreda treba biti odvojena od politike i kako su poljoprivrednici opstali usprkos teškim vremenima koja su ostala za nama, te stoga »seljaku treba podići spomenik«, rekao je predsjednik Tadić.

Tijekom 8 dana trajanja 72. međunarodnog poljoprivrednog sajma izlaže više od 2.000 domaćih i inozemnih izlagača iz oblasti poljoprivrede, kako pod kupolama Sajma tako i na otvorenom, gdje je predstavljeno – od sjemena do gotovih proizvoda, poljoprivredne mehanizacije i opreme, strojeva za proizvodnju i preradu hrane, do živih eksponata i ostalog. Pokraj toga mnogi su izlagači iskoristili veliku posjećenost Sajmu, kako bi promovirali svoje nove proizvode, te stekli sliku o njima putem degustiranja proizvoda i anketiranja



posjetitelja, koji su mogli i kupiti te proizvode po promotivnim sajamskim cijenama. Kao već tradicija Poljoprivrednog sajma, prateći sadržaji – konjički turniri, natjecanje zaprega, te ostalo, i ovoga su puta uveseljavali i zabavljali, ali i informirali posjetitelje. Osim toga posjetitelji su, od najmlađih do najjačih, imali priliku okušati svoju vještinu i snagu, u košarci, navlačenju užeta... te tako osigurati sebi razne prigodne nagrade.

Pokraj pojedinačnih i individualnih prezentacija, manjih i većih domaćih i inozemnih izlagača veći broj država se odlučio svoje gospodarstvo predstaviti preko svojih gospodarstvenih komora – Njemačka, Nizozemska, Hrvatska, Makedonija, Austrija, Bugarska, Slovenija, Mađarska i Poljska.

Prije pet godina, kada je prvi put, nakon desetljeća prekida razgovora između Republike Hrvatske i Republike Srbije, Hrvatska gospodarstvena komora (HGK) izlagala na novosadskom sajmu na 500

četvornih metara prostora, gdje su sve tvrtke izlagale zajedno, danas mnoge od njih, kao što su »Podravka«, »Kraš« i ostale samostalno nastupaju na Sajmu, kazala je tajnica HGK *Katarina Pekanov* i dodala da je na ovogodišnjem Poljoprivrednom sajmu izlagalo 12 tvrtki u njihovoj organizaciji.

»Po podacima Hrvatske gospodarske komore 2000. godine robna razmjena između Hrvatske i Srbije bila je minimalna, da bi danas na razini cijelog hrvatskog gospodarstva ona iznosila 434 milijuna dolara, od toga je izvoz iz Hrvatske u Srbiju 294, a iz Srbije u Hrvatsku 140 milijuna dolara«, kazala je Pekanov za »Hrvatsku riječ«, te dodala: »Tijekom prošle godine Osječko – baranjska županija je ostvarila 11 milijuna dolara prihoda od izvoza u Republiku Srbiju i oko 12 milijuna dolara vrijednosti uvoza roba, što ukazuje da je uvoz – izvoz sada uravnotežen za razliku od prije pet godina, kada je Hrvatska samo izvozila u Srbiju«, zaključila je tajnica HGK. Kako je rekla Pekanov, iz Hrvatske se najviše u Srbiju izvoze: sredstva za pranje, papir, karton, ambalaža, poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, a iz Srbije uvozi: željezo i proizvodi od metala, plastične mase, poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, mineralna goriva i maziva. S obzirom da se suradnja između dviju država iz godine u godinu poboljšava, tajnica Pekanov očekuje da će se taj trend nastaviti te, da će se povećanje robne razmjene nastaviti i ubuduće, što generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *Davor Vidiš*, koji je posjetio Sajam i štand HGK, smatra vrlo važnim za opće odnose dviju država.

Kao i svake godine i ove su godine najboljim proizvođačima za kvalitetu i dizajn uručena priznanja. Kapije Sajma bile su otvorene od 14. do 21. svibnja od 9 do 19 sati, a cijena ulaznice za odrasle stajala je 450 dinara, za kolektivne posjete 350, a za djecu, umirovljenike i vojnike 200 dinara.

D. Popov



Sajmovi u Osijeku

Primjerna regionalna suradnja

U Osijeku održan 13. sajam graditeljstva i opreme i 6. sajam obrtništva Gosti sajamskih manifestacija bili su i predstavnici Općine Subotica koji su se susreli i s gradonačelnikom Osijeka Zlatkom Kramarićem*

Piše: Slavko Žebić

Treću ovogodišnju sajamsku priredbu, a trinaestu po redu, Sajam graditeljstva i opreme, te 6. sajam obrtništva, otvorio je prošloga tjedna u Osijeku gradonačelnik *Zlatko Kramarić*.

»Riječ je o sajamskoj priredbi s najdužom tradicijom, a kad smo već kod toga, Osijek doista ima dugu tradiciju sajмова, što je zabilježio još turski putopisac *Evli Čelebi*. Ako znamo da su danas u Europi sajmovi u krizi, mene raduje da je ovo ovdje na Pampasu mali prostor za ovu današnju priredbu. Kako je istaknula ravnateljica Osječkog sajma *Nada Maglaić*, raduje me da su tu i naši gradovi prijatelji, koji nisu došli samo turistički«, rekao je *Kramarić*, pozdravljajući nazočne izlagače, brojne posjetitelje i goste, te im prenio i pozdrave predsjednika *Stjepana Mesića* koji je sajamski prostor obišao ranije zbog službenog odlaska u Bukurešt.

Pročelnik županijske agencije za razvoj *Martin Marolin*, istaknuo je da bez razvoja poduzetništva nema ni novih radnih mjesta, a u ime 5.000 osječkih obrtnika govorio je predsjednik Županijske obrtničke komore *Karlo Mišković*.



Predstavnici Općine Subotica s gradonačelnikom Osijeka Zlatkom Kramarićem

Potom su svi obišli štandove u dva sajamska paviljona, a na oko 4.000 četvornih metara otvorenog prostora, posjetiteljima se predstavilo 140 izlagača iz Hrvatske i susjednih zemalja, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije i Crne Gore, Mađarske,

Njemačke i Belgije. Sajam je i ovoga puta bio izložbeno – prodajnog karaktera s brojnim pratećim sadržajima poput prezentacija, okruglih stolova i gospodarskih foruma, a održavao se od 11. do 14. svibnja 2005.

PRIJATELJSKI GRADOVI: Istoga dana osječki je gradonačelnik *Zlatko Kramarić* imao prijam za članove izaslanstva iz prijateljske Subotice koju su činili: predsjednik Skupštine Općine Subotica *Saša Vučinić*, dopredsjednik Općine i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, šef protokola *Lazar Dulić* i predstavnica Turističke zajednice Subotice *Olivera Radnić*.

»Drago mi je da u Osijeku mogu pozdraviti drage prijatelje iz Subotice, i namjerno ne kažem goste, budući da mi je *Petar Kuntić* rekao da se u Osijeku više i ne osjeća kao gost, jer ta naša suradnja i nije od jučer, traje već godinama. Mi upravo pokazujemo kako se može dobro surađivati na razini regije i mi tu suradnju njegujemo s lokalne razine, a naši prijatelji dobro znaju da će u Osijeku uvijek naići na razumijevanje i toleranciju, jer mi o mnogim stvarima dijelimo isto mišljenje«, rekao je *Kramarić* i dodao da ova suradnja može poslužiti kao model dobrih odnosa dviju



Subotičani u posjetu izlagačima na sajmu



Neizbježni tamburaši: s otvaranja sajma

susjednih država, Hrvatske i Srbije i Crne Gore.

Pozvan da posjeti Suboticu za Dan grada i općine 1. rujna i da bude nazočan ovogodišnjoj »Dužijanci« u kolovozu ove godine, Kramarić je zahvalio na pozivu, ali je istaknuo da nije u prilici dati potvrđen odgovor, jer najprije treba pobijediti na lokalnim izborima 15. svibnja. »Ja osobno vjerujem da će naši građani prepoznati najbolju opciju, prepoznati dobro gospodarenje gradom u proteklom mandatu i prema tomu, ja sam optimist, ali sam i pristalica one narodne – prvo skoči pa reci hop«, dodao je Kramarić.

»Pozdravljam vas u ime građana Subotice i u svoje ime i veoma mi je drago da smo se sreli prije današnjega otvaranja sajma koji je ogledalo novih vremena, koja su donijela i neke nove gospodarske subjekte.

Urušavanjem velikih i glomaznih gospodarskih subjekata, došli su do izražaja poduzetni ljudi, mali gospodarstvenici. Istina, mi smo ovdje samo na razini grada, kao jedan mali segment, ali svaki susret ocjenjujem korisnim, a posebice današnji sajam kao gospodarsku manifestaciju gdje se mogu vidjeti i tuđa iskustva, pa, ako mogu tako reći, i pokupiti neka dobra ideja koja je prihvatljiva i isplativa. Subotica je dugi niz godina prijatelj Osijeka i meni je posebno drago da sam danas ovdje prvi put, ali nadam se ne i posljednji«, rekao je u pozdravnom govoru Petar Kuntić.

Pozdravljajući gradonačelnika Kramarića, Kuntić se obratio i nazočnim novinarima, predstavljajući Suboticu, njene resurse i gospodarstvo, ali i hrvatsku nacionalnu zajednicu u Subotici i SiCG, te problematiku s kojom se susreće, budući da je hrvat-

ska manjina mlada manjina u SiCG i da joj tek predstoji institucionalno rješenje te problematike.

OTVORENI ZA SURADNJU: »Mogu se pohvaliti da Osijek dobro poznajem i vrlo sam često u Osijeku, a jedno sam vrijeme i boravio i radio u neposrednoj blizini, tu u Baranji. Drago mi je da se danas susrećemo i na ovoj razini, a drago mi je i da smo kao grad prijatelj na današnjem sajmu, jer to je prigoda za produbljivanje naše gospodarske i druge suradnje.

Kad govorimo o našoj daljnjoj suradnji, smatram da je na prvom mjestu svakako gospodarstvo, ali moram reći da smo dostigli zavidnu razinu kulturne suradnje, pa i sportske u posljednje vrijeme. Vaš prvotni goš »Osijek« je već nekoliko puta gostovao u Subotici, Somboru, Vrbasu, a tu je i vrlo bliska suradnja na razini kulturno-umjetničkih društava i sportskih klubova. Htio sam, baš zbog nazočnosti novinara, više reći o suradnji u sferi obrazovanja, jer nam tek predstoji obrazovanje u osnovnim i srednjim školama na hrvatskom jeziku, a manjkavi smo s potrebitim kadrovima, pa bi bilo dobro da ta pomoć dođe i sa Sveučilišta »Josip Juraj Strossmayer« u Osijeku. Mi idemo u smjeru da u Subotici i Somboru osnujemo odjel za izobrazbu potrebitih kadrova. S druge strane, školujemo jedan broj naše djece u Hrvatskoj, u Zagrebu i u Osijeku, no, primijetili smo da je za posljednjih 15 godina za Zagreb otišlo oko 350 studenata, a u Suboticu se vratilo tek dvadesetak. Praksa je pokazala da nam se češće vraćaju studenti koji se školuju u Osijeku, a i ako ostanu tu raditi, češće s njima komuniciramo«, zaključio je Petar Kuntić.

Međunarodna konferencija u Novom Sadu

Internacionaliziran problem informiranja

Međunarodna konferencija na temu sprečavanje konflikta održana je 11. svibnja u Skupštini AP Vojvodine. Konferencija je održana u organizaciji Ministarstva za kulturu AP Vojvodine, Ministarstva za kulturno naslijeđe Republike Mađarske i Javnog fonda »Šansa za stabilnost« iz Segedina, a konferenciju je otvorio domaćin, pokrajinski tajnik za obrazovanje i kulturu Zoltan Bunjik.

Na konferenciji u Novome Sadu izlaganja su imali glavni savjetnik Ministarstva za kulturno naslijeđe Republike Mađarske Gabriella Szabo Pap, nekadašnji predsjednik Odbora za kulturu Vijeća Europe

Naima Balić, profesor Sveučilišta u Zagrebu Vjeran Katunarić, docent Politološke katedre Sveučilišta u Bordeauxu Jean Petaux i profesor Sveučilišta u Strazbourgu Geza Tessenyi.

Skupu je bio nazočan i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Josip Z. Pekač koji je tom prigodom rekao kako se ostvarivanje prava hrvatske nacionalne zajednice u SiCG umnogome popravilo nakon listopadskih promjena 2000. godine, jer je hrvatska zajednica dobila službeni status nacionalne manjine, formirano je Hrvatsko nacionalno vijeće, pokrenut je tjednik »Hrvatska riječ« i formirani su hrvatski

odjeli u osnovnim školama. Međutim, iznio je i problem neostvarivanja prava na informiranje na RTV Novi Sad, a kao jedino moguće rješenje toga problema naveo pokretanje emisije pod pretežitom ulogom HNV-a po pitanju odabira urednika, odobravanja uređivačke koncepcije i odabira producenta emisije na hrvatskom jeziku, te povlačenje tužbi RTV Novi Sad protiv dvojice novinara »Hrvatske riječi«. Naima Balić je poslije izlaganja Josipa Z. Pekačovića rekla kako će upoznati Vijeće Europe o neostvarivanju prava na informiranje hrvatske zajednice na RTV Novi Sad.

Z. S.

Nastava na hrvatskom jeziku u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović« u Subotici

Sve bolji uvjeti za nastavu na hrvatskom jeziku

*Zorica Čakić: Imam dobru suradnju i s ostalim učiteljima, a djeca zajedno imaju satove tjelesnog i glazbenog odgoja kao i engleskog jezika * Ivica Stipić: Nastava na hrvatskom jeziku je sastavni dio obrazovnog sustava Republike Srbije * Sve ono što imaju ostali učenici, imaju i učenici hrvatskih odjela, oni uče sve što uče i druga djeca*

U subotičkoj Osnovnoj školi »Ivan Milutinović« nastava na hrvatskom jeziku otpočela je 2002. godine, prvo u isturenom odjelu u Maloj Bosni, a godinu dana kasnije i u centralnoj gradskoj školi koja se nalazi u MZ Ker. Dok u Maloj Bosni postoje odjeli prvog i trećeg razreda, u centralnoj školi nastavu na hrvatskom jeziku pohađa kombinirani odjel prvog i drugog razreda.

Po riječima učiteljice ovog kombiniranog odjela Zorice Čakić, u odjelu ima 10-ero djece – 6 prvaša i 4 učenika drugog razreda.

NAVIKAVANJE NA NOVE UVJETE:

»Na početku sam se pomalo pribojavala jer nisam imala iskustva s radom u kombiniranom odjelu. Trudila sam se uspostaviti ravnotežu, da djeca recimo drugog razreda ne budu zapostavljena. Vremenom sam se naviknula na ovakve uvjete te sada nastava odlično funkcionira. Djeca napreduju u učenju, sve više usvajaju riječi standardnog hrvatskog jezika. Na satovima se ponekad dešava i to da me djeca ispravljaju, jer je raditi na hrvatskom jeziku ipak i za mene nešto novo. Udžbenici koje dobivamo iz Republike Hrvatske su kvalitetni i



OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici

bogato ilustrirani, a imamo i jako dobre priručnike za nas nastavnike«, kazala je učiteljica Čakić opisujući uvjete rada.

»Mali broj djece u odjelu omogućava mi sve sadržaje kvalitetno obraditi. Imam

dobru suradnju i s ostalim učiteljima, a djeca zajedno s drugim odjelima pohađaju satove tjelesnog i glazbenog odgoja kao i engleskog jezika. Djeca se međusobno poznaju i druže«, kazala je Čakić te istaknula kako su djeca aktivna i u vannastavnim aktivnostima. »Sudjelovali smo na Hrckovom maskenbalu, a u ožujku smo unutar našeg odjela organizirali jednu priredbu – oproštaj od početnice. Na priredbi su bili nazočni i roditelji, a djeca su spremila više igrokaza za koje su sami izradili lutke. Bilo je i plesanja, pjevanja i recitiranja. Tekstovi su bili uglavnom iz SMIB-a i njihovih početnica, a i roditelji i djeca su tom prigodom veoma uživali«.

Zorica Čakić također predaje i predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u nižim razredima ove osnovne škole. »Satove ovog izbornog predmeta pohađa 10-ero djece drugog, trećeg i četvrtog razreda. Nastava je koncipirana tako da djeca uče ponajviše kroz igru. Radimo i



Na satu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture

gramatiku, ali pošto je to izborni predmet, ne želim djecu previše opterećivati«, kazala je učiteljica Čakić, napominjući kako djeca na obostrano zadovoljstvo redovito posjećuju ove satove.

Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture za više razrede uveden je od ove školske godine i predaje ga profesorica hrvatskog jezika i književnosti *Miranda Glavaš-Kul*. Po njezinim riječima, nastavu redovito pohađa 15-ero učenika, ali na sate često djeca dolaze i u većem broju. »Cilj ovog predmeta je da djeca kroz učenje jezika nauče više o kulturi svoga naroda«, istaknula je ova profesorica.

SASTAVNI DIO OBRAZOVNOG SUSTAVA: U razgovoru s ravnateljem škole *Ivicom Stipićem* saznali smo kako su dosadašnja iskustva s nastavom na hrvatskom jeziku u ovoj školi vrlo pozitivna. »Poručio bih roditeljima da nemaju nikakvog razloga da ne upišu djecu u odjele na hrvatskom jeziku. Nastava na hrvatskom jeziku je sastavni dio obrazovnog sustava Republike Srbije. Sve ono što imaju ostali učenici, imaju i učenici hrvatskih odjela, oni uče sve što uče i druga djeca. Naravno, uče i srpski jezik, tako da ništa ne gube, naprotiv čak i dobivaju«, poručio je Stipić.

Govoreći o radu odjela na hrvatskom je-



Kombinirani odjel na hrvatskom jeziku s učiteljicom Zoricom Čakić

ziku Stipić je kazao: »Prednost ovih odjela je to da u njima ima manje djece te je lakše postići neke nastavne rezultate i ciljeve u odnosu na odjele u kojima je veća brojnost učenika. Važno je i skrenuti pažnju na

činjenicu kako je posljednjih godina opći trend upravo smanjenje broja sati s frontalnim oblikom rada, daleko se više radi skupno i individualno. To su metode prilagođene sposobnostima učenika i one ih razvijaju, a odjeli na hrvatskom jeziku pružaju takve uvjete. Konkurencija, koju navodno diktira veća brojnost učenika, nije presudna za uspjeh, čak može biti i negativna. Naravno, postoje i oni nastavni ciljevi za koje se smatra da bi ih trebalo raditi frontalno. Odjeli na hrvatskom jeziku rade timski s drugom djecom istih razreda. Učiteljice surađuju jer su mnogi nastavni ciljevi i zadaci potpuno isti«, kazao je Stipić.

Ravnatelj je istaknuo i značajnu podršku učiteljicama hrvatskih odjela od strane učiteljice *Dobrile Puljić* i profesorice hrvatskog jezika i književnosti *Mirande Glavaš-Kul*, a kao član Izvršnog vijeća HNV-a, zadužen za obrazovanje Stipić budućnost nastave na hrvatskom jeziku promatra s velikom odgovornošću: »Ova godina je jako bitna jer moramo odraditi kompletne pripreme za nastavu od petog do osmog razreda na hrvatskom jeziku. Tu nas očekuje mnogo posla, počevši od zakonskih okvira koji podrazumijevaju nastavne planove i programe i udžbenike, a drugi dio je organizacija same nastave što obuhvaća kadrove i smještanje odjela po školama«.

Poziv na upis djece u hrvatske odjele

Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini prošlog su tjedna pozvali vojvođanske Hrvate da upisuju djecu u odjele na hrvatskom nastavnom jeziku, u oglasu objavljenom u »Građanskom listu«, »Somborskim novinama«, »Hrvatskoj riječi« i »Subotičkim novinama«. U oglasu se navodi da će »upisom u hrvatski odjel dijete imati učiteljicu koja se stručno usavršava u Hrvatskoj, moći će da odlazi na ekskurzije u matičnu zemlju i da upoznaje nacionalni identitet, kao i materinski i srpski jezik«.

»DSHV je podržao akciju HNV-a, pošto smatramo da i Hrvati, kao i druge manjine u Vojvodini moraju iskoristiti pravo na školovanje na materinskom jeziku. Mislimo da nema nikakvih prepreka da se to pravo iskoristi«, kazao je predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*.

»Pripadnici hrvatske zajednice imaju pravo i obvezu skrbiti o svom nacionalnom identitetu i sačuvati ga. Najbolja zaštita nacionalnog bića je znanje, a znanje se stiče obrazovanjem. Obrazovanje i školovanje na materinskom jeziku je posve prirodna i normalna stvar u svim europskim zemljama. HNV zato čini dodatne napore kako bi poticao roditelje i učenike, pripadnike hrvatske zajednice, na školovanje na materinskom jeziku«, izjavio je povodom ove akcije predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*.



Davor Bašić Palković

Miroslav Kovačić, konzul prvoga razreda u Generalnom konzulatu RH u Subotici

Razdoblje velikih institucionalnih iskoraka

Hrvatska zajednica u Vojvodini mora proći »odrastanje« i suočavanje s problemima koji prate novi način manjinskog organiziranja Očekujem da se HNV otvori prema mladim ljudima**

*Za disperzirane Hrvate od izuzetne je važnosti politička zastupljenost u lokalnim samoupravama**

Osnivanjem svojih medija hrvatska se zajednica predstavila i otvorila cijeloj Vojvodini

Razgovor vodila: Dušica Dulić



Gotovo punih pet godina konzul prvoga razreda u Generalnom konzulatu RH u Subotici Miroslav Kovačić pratio je život hrvatske zajednice u Bačkoj i dijelio ga s njom. Vojvođanske je Hrvate upoznao dok su još bili nepriznati kao manjina, bez legitimnog predstavničkog tijela, daleko od obrazovanja na materinjem jeziku i daleko od pomisli na medijsku kuću koju bi im mogla utemeljiti država u kojoj žive. Bilo je to vrijeme Miloševićeve vlasti, vrijeme svježih ratnih sjećanja i strahova. Za svojega je mandata otpratio vidni razvoj institucionalnog života Hrvata na ovome prostoru, upoznao njihovu kulturnu baštinu, te prijatelje koje će na svoj način ovoga vikenda »ponijeti« u Hercegovinu, prapostojbinu značajnog broja vojvođanskih Hrvata.

HR: Vaš je mandat u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici otpočeo još u vrijeme dok je na vlasti u Srbiji bio režim Slobodana Miloševića. Kakvu je suradnju s institucijama državnih organa vlasti u to vrijeme imalo konzularno predstavništvo RH u Subotici, te kakvom je ocjenjujete danas?

Konzularno predstavništvo Republike Hrvatske u Subotici, u to je vrijeme imalo samo suradnju s općinskim vlastima u Subotici. Dalje od Subotice kontakti nisu postojali.

Poslije demokratskih promjena u ovoj zemlji veoma su brzo uspostavljeni izuzetno dobri i korektni odnosi, kako na razini institucija Autonomne Pokrajine Vojvodine, tako i s općinama Bač, Apatin i Sombor. Mi smo tada radili na stvaranju povoljnih dobrosusjedskih odnosa, koji su proteklih godina bili iz već poznatih razloga narušeni. U tom smislu, Generalni konzulat u Subotici je puno napora ulagao u povezivanje AP Vojvodine sa susjednim županijama u Hrvatskoj. Ostvareni su brojni kontakti na razini gospodarskih komora između AP Vojvodine i komora Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske i Zagrebačke županije, te su po prvi puta poslije niza godina prekida uspostavljeni kontakti između nekih gospodarskih subjekata. Ostvarivanje gospodarskih kontakata je važno kako za hrvatsku, tako i za srpsko-crnogorsku stranu jer se gospodarstvo u bivšoj Jugoslaviji godinama razvijalo kompatibilno, nadopunjavalo se, pa i danas postoje interesi za suradnju.

Što se tiče suradnje s lokalnim samoupravama, ona je bila različita od općine do općine. Recimo, Općina Bač, bila je zainteresirana za rješavanje graničnih problema u smislu uspostavljanja bivših graničnih prijelaza, dok su u Somboru i Subotici kontakti bili usmjereni na poboljšavanje odnosa općinskih vlasti i hrvatske zajednice, te na uspostavljanje kontakata tih općina s općinama u Hrvatskoj. Tako je i Općina Subotica potpisala posebnu povelju o suradnji s gradom Osijekom, što je prva takva povelja između dva grada ove dvije zemlje.

HR: Hrvatima u Srbiji je status manjinske zajednice priznat tek 2002. godine. Koliko se od onda promijenio položaj Hrvata i koliko je uspješno hrvatska zajednica pristupila ostvarivanju svojih novostečenih prava?

Hrvatska nacionalna zajednica, uz još neke nacionalne zajednice, pripada takozvanim novim nacionalnim manjinama u SiCG, onima koje su svoj manjinski status dobile tek 2002. godine. Kao takva, i ova zajednica mora proći sve putove svoga »odrastanja« i suočavanja sa svim problemima koji prate jedan potpuno novi način manjinskog organiziranja te zajednice. Praktično, iz početka su morali graditi svoje manjinske institucije i u svezi s tim naravno da je dolazilo i do određenih problema. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina je od svih relevantnih institucija ocijenjen kao dobar i kvalitetan, ali je problem što je taj zakon uopćen i ne prate ga određena podzakonska akta koja bi do kraja regulirala ostvarivanje pojedinih prava, te omogućila provedbu tog zakona u cijelosti. Uglavnom, one manjinske zajednice koje su se ranije konstituirale mogu ostvarivati više prava od ovih novih, koje prate brojni problemi pri samom organiziranju.

Hrvati danas imaju medije na svom jeziku, pravo obrazovanja na svom jeziku, te Hrvatsko nacionalno vijeće kao legitimno i legalno predstavničko tijelo, a participiraju

i u vlasti u nekoliko općina. Položaj Hrvata se u smislu ostvarivanja manjinskih prava lagano poboljšava i nadam se da će u vremenu koje je pred nama biti učinjeni dodatni naponi kako bi hrvatska zajednica u potpunosti ostvarila prava predviđena zakonom.

HR: Ostvarujući manjinska prava, formirano je i Hrvatsko nacionalno vijeće koje postoji

želimo što prije zaboraviti, HNV je na dobrom putu da u sljedećem razdoblju ostvari temeljne ciljeve hrvatske zajednice. I prenošenje osnivačkih prava NIU »Hrvatska riječ« sa Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine na Hrvatsko nacionalno vijeće je veliki korak. Taj tjednik dobro funkcionira, a radi se i na pokretanju nakladničke djelatnosti unutar ove kuće. Istodobno, radi se i na animiranju roditelja



Iz Širokog Brijega u bačku ravnici

Miroslav Kovačić rođen je 15. listopada 1959. godine u Širokom Brijegu, u Bosni i Hercegovini. U svojem rodnom mjestu završio je osnovnu i srednju školu, a potom Prirodoslovno-matematički fakultet u Sarajevu. U Generalni konzulat RH u Subotici došao je na novi mandat 27. srpnja 2000. godine, a prije toga je četiri godine obnašao razne dužnosti u okviru Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske.

više od dvije godine. Pratili ste njegov rad, te rezultate koje je ostvarivao. Koliko je HNV odgovorio svojim temeljnim zadaćama i kako vidite njegovu ulogu u budućnosti?

U nadležnost Hrvatskog nacionalnog vijeća prenijeta su ona područja koja su važna za očuvanje nacionalnog identiteta hrvatske zajednice, a to su kultura, informiranje, obrazovanje i službena uporaba jezika. S obzirom na probleme koji su pratili samo konstituiranje HNV-a, da ne ulazimo u elaboriranje svih tih stvari jer ih

i učenika za upis u odjeljenja na hrvatskom jeziku. Može se dakle reći kako rezultati rada HNV-a nisu onakvi kakve bismo svi mi željeli, ali su realni ako se u obzir uzmu i poteškoće s kojima se HNV susretao unutar samog sebe, a i poteškoće koje su vezane za nedovoljno djelovanje državnih organa o kojima ovisi provođenje svih tih aktualnih pitanja u djelo.

HNV kao i sve organizacije u početnom stadiju razvoja prate određene poteškoće. Ono što svi očekujemo je da HNV u nekom budućem razdoblju razvije svoju unu-

tarnju organizaciju u smislu boljeg unutar-njeg funkcioniranja, te da se otvori prema mladim ljudima koji se žele angažirati u hrvatskoj zajednici, i koji sutra trebaju preuzeti odgovornost i voditi zajednicu.

HR: Za razliku od Srba u Hrvatskoj, Hrvati u SiCG nemaju svoje političke predstavnike na najvišim razinama zakonodavne vlasti u

gućiti pojedinoj manjini da se ne osjeća ni ugroženom, a niti zapostavljenom.

Od DSHV-a očekujem da će u predstojećem razdoblju, imajući u vidu poboljšanje odnosa unutar hrvatske zajednice, imati veću potporu hrvatskih birača, i to u smislu da će birači DSHV prepoznati kao svog autentičnog političkog predstavnika. Sve manjinske zajednice imaju i svo-

vatske zajednice. Koliko su, po Vašemu mišljenju, nadležni organi uspješno odgovorili na te događaje?

Nažalost, tijekom svog mandata u Subotici bio sam u jednom razdoblju svjedok nizica incidenata na nacionalnoj osnovi. Država je reagirala, u to se uključila i međunarodna zajednica, te je došlo do smirivanja tenzija. S zadovoljstvom mogu konstatirati da u posljednjih godinu dana incidenata nije bilo. Incidenti su svakako za osudu i višestruko utječu na položaj manjine protiv koje su upereni, osobito imajući u vidu hrvatsku nacionalnu manjinu koja ima dodatne traume zbog događaja iz devedesetih.

Iskreno se nadam da će vlasti i ubuduće poduzimati sve potrebne mjere kako ne bi došlo do novih incidenata.

HR: U vrijeme Vašeg dolaska u Suboticu, ako govorimo o medijima na hrvatskom jeziku, postojalo je samo Uredništvo na hrvatskom jeziku Radio Subotice. Bili ste svjedok početaka prve televizijske emisije na hrvatskom jeziku u Subotici i na TV Novi Sad, te pokretanja jedinog tjednika na hrvatskom jeziku »Hrvatska riječ«. Kakvim ocjenjujete razvoj medija na hrvatskom u Srbiji i kako bi oni trebali biti institucionalno organizirani u ovoj zemlji?

Za hrvatsku je zajednicu izuzetno značajno bilo osnivanje NIU »Hrvatska riječ«. Hrvatska zajednica je i do osnivanja te medijske kuće zahvaljujući svojoj bogatoj prošlosti imala dosta kulturnih sadržaja, ali su oni najčešće bili medijski neotpraćeni. Mišljenja sam da bi hrvatska zajednica trebala biti integralni dio društva, a upravo joj to omogućuje osnivanje medija na hrvatskom jeziku. Do njihovog osnivanja dobar se dio aktivnosti hrvatske zajednice odvijao samo u okvirima postojećih institucija, daleko od javnosti.

S obzirom da Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina jamči svim nacionalnim manjinama pravo na informiranje na svom jeziku, očekujem da će država učiniti sve da se to pravo i ostvari. Budući da je hrvatska zajednica disperzirana, nužno je da hrvatska zajednica ima pravo na informiranje na svom jeziku u onim medijima koji imaju pokrivenost na cijelom teritoriju Vojvodine. To u prijevodu znači, da Hrvati moraju imati uredništvo na TV Novi Sad, jer jedino ona može zadovoljiti potrebu svih Hrvata na informiranje na svom jeziku.

HR: Upoznati ste i s problemima vezanim za TV Novi Sad. Nekadašnja je emisija na hrvat-



državi u kojoj žive. Na pokrajinskoj razini i u nekoliko općina, Hrvate predstavljaju zastupnici iz redova DSHV-a. Kakvom vi ocjenjujete političku participaciju Hrvata u organima vlasti?

Stvar je svake države na koji će način omogućiti pripadnicima nacionalne manjine ostvarivanje svojih prava, te u ovom segmentu ne bih uspoređivao položaj manjina u Hrvatskoj i položaj manjina u SiCG. Vlasti u Republici Hrvatskoj čine sve da položaj manjina u našoj državi podignemo na najveću razinu, primjenjujući i princip pozitivne diskriminacije.

Odnosi prema manjinama pokazuju i stupanj razvoja demokracije u pojedinim zemljama, jer upravo većina treba omo-

je političke predstavnike, pa i hrvatska manjinska zajednica treba imati svog političkog predstavnika. Nije nevažno participiranje u lokalnim organima vlasti zato što je hrvatska zajednica disperzirana, brojano je mala, i teško može značajnije participirati na razini Vojvodine i Srbije, tako da joj je lokalna participacija važna za ostvarivanje svojih manjinskih prava. Bez sudjelovanja u lokalnoj vlasti, ta se prava puno teže ostvaruju.

HR: Otrpali ste za svojega mandata nekoliko izbora u Srbiji, i to za sve razine vlasti. Neka prijevorna, ali i postizborna razdoblja bila su u znaku incidenata, usmjerenih i protiv spomenika kulture ovdašnje hr-

skom jeziku skinuta s programa, vodi se sudska parnica, a bez suglasnosti HNV-a pokrenuta je nova. Kakvim Vi ocjenjujete razvoj događaja?

Nadam se da će vlasti ove države učiniti sve da se problemi vezani za informiranje na hrvatskom jeziku riješe na najbolji mogući način, kako za hrvatsku zajednicu tako i za državu, koja je nedavno učinila prvi korak ka ulasku u EU. Bez rješavanja pitanja položaja nacionalnih manjina taj će joj put biti otežan.

Svakako, ni pokretanje televizijske emisije na hrvatskom jeziku uz protiviljenje hrvatske zajednice ne ide u prilog rješavanju tog problema. Iskreno se nadam da će tužba protiv novinara »Hrvatske riječi« biti uskoro povučena, a smatram da do nje nije trebalo ni doći.

HR: Otrpali ste u Subotici i sam početak osnivanja odjela na hrvatskom jeziku. Koliko je po Vašemu mišljenju važna uspostava obrazovanja na hrvatskom jeziku i do koje bi se razine ono trebalo organizirati?

Obrazovanje je važno i preduvjet je opstanka zajednice, i to u smislu očuvanja identiteta hrvatske zajednice, jer je jezik najvažnija odrednica identiteta određene zajednice. Obrazovanje na hrvatskom smatram veoma važnim i svi koji na tome rade u zajednici, moraju tom području manjinskog prava pridati najveći mogući značaj. Do sada su postignuti određeni rezultati prije svega u sferi osnovnog obrazovanja. Hoće li i kada će biti moguće proširivanje obrazovanja na hrvatskom jeziku na više razrede osnovne škole, te na srednje škole, prije svega zavisi od organiziranosti hrvatske zajednice u cijelosti, od promoviranja te ideje među stanovništvom, te od raspoloženja ove države.

HR: Generalni konzulat RH u Subotici posredovao je u više navrata pri organiziranju susreta predstavnika vlasti ili drugih institucija RH s čelnicima hrvatske zajednice u Vojvodini. Matična je država nastojala i financijski pomagati pojedine projekte. Koliko je po Vama ta potpora bila adekvatna i dostatna?

Jedna od osnovnih djelatnosti Generalnog konzulata Republike Hrvatske je upravo povezivanje hrvatske zajednice u Vojvodini s maticom zemljom na svim područjima za koja Hrvati u Vojvodini imaju interesa, bilo da se radi o obrazovanju, kulturi, sportu, itd. U tom smislu Generalni konzulat će i dalje biti otvoren za suradnju s predstavnicima hrvatske zajednice.

Hrvatska država nastoji i financijski po-

moći određene projekte iz ovih oblasti sukladno svojim realnim mogućnostima. Bili bismo jako sretni kada bi bilo više sredstava za pomoć hrvatskoj zajednici u SiCG, ali nažalost, financijska situacija u kojoj se nalazi hrvatska država je takva da u ovom trenutku realno nije moguće izdvojiti više.

HR: Suradivali ste i s predstavnicima Katoličke crkve. Upoznati ste s njihovom ulogom u životu zajednice u prethodnim razdobljima, no, kakvom vidite njihovu ulogu u budućnosti te suradnju s hrvatskim institucijama?

Katolička crkva je bez sumnje jedan od najvažnijih čimbenika za opstanak hrvatske zajednice u SiCG. U tom smislu je Generalni konzulat RH, a i ja osobno, imao dobru suradnju sa svim svećenicima subotičke biskupije i uvijek smo prilikom raz-

sada bila na zavidnoj razini, i dalje una-predivati, zarad boljitka hrvatske zajednice na ovim prostorima.

HR: Sudjelovali ste i u brojnim kulturnim manifestacijama po cijeloj Vojvodini, te ste imali prigodu upoznati se s kulturnom tradicijom ovih prostora. Koliko je sadržajan kulturni život Hrvata i što će Vam ostati u posebnom sjećanju poslije odlaska s ove dužnosti i iz ovih krajeva?

Hrvati u Vojvodini imaju iznimno bogat kulturni život, s mnoštvom veoma zanimljivih manifestacija od kojih bi posebno izdvojio proslave povodom završetka žetvenih radova koje se završavaju veličanstvenom svečanošću, Dužijancom u Subotici. Pored svečanosti povodom završetka žetvenih radova, veoma su zanimljiva i sadržajna zimska prela koja okupljaju veliki broj ljudi.



govora imali puno međusobnog razumijevanja i uvažavanja, a sve u cilju rješavanja nekih pitanja koja se dotiču položaja hrvatske nacionalne manjine.

Očekujem da će se suradnja između Crkve i hrvatskih institucija, koja je i do

U sjećanju će mi poslije ovoga mandata ostati prije svega ljudi. Upoznao sam puno ljudi s kojima sam ostao, i nadam se da ću i nadalje ostati prijatelj, tako da je ovih pet godina prošlo ko za tren.

Redovita sjednica Izvršnog odbora HNV-a

O Statutu, simbolima, tužbama, obrazovanju...

Redovita XIX. sjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održana u Subotici 20. svibnja, a na dnevnom redu će se između ostalog naći sljedeće točke: prijedlog za izmjenu Statuta HNV-a, prijedlog za formiranje Nadzornog odbora u HNV-u, razmatranje i ocjena prispijelih prijedloga za usvajanje nacionalnih simbola hrvatske zajednice u SiCG, prijedlog za formiranje Odbora HNV-a za odlikovanja i nagrade, informacija o sudskom sporu s RTVNS i o podignutoj optužnici protiv RTVNS, informacija

o potraživanju računala od pojedinih vijećnika, informacija o aktivnostima oko evidentiranja stanja u kulturno-umjetničkim udrugama u Vojvodini, informacija o sferi informiranja u HNV-u, informacija o stanju u sferi obrazovanja u hrvatskoj zajednici u Vojvodini, informacija o aktivnostima u sferi gospodarstva, te razno, a bit će podnesene i informacije o izradi Pravilnika o uporabi nacionalnih simbola, izradi Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta zaposlenika u HNV-u, zatim Pravilnika o nagrađivanju zaposlenika i honoriranju

dužnosnika u HNV-u, izradi Pravilnika o putnim troškovima i evidentiranju radnih tema za sljedeću sjednicu IO Vijeća.

Na sjednicu su osim članova Izvršnog odbora HNV-a pozvani i sljedeći dužnosnici: generalni konzul RH *Davor Vidiš*, predsjednik HNV-a *Josip Z. Pekano-vić*, potpredsjednici HNV-a *Dužo Runje*, *Vladimir Bošnjak*, preč. *Josip Pekanović* i *Stipan Šimunov*, kao i predsjednik e-vlade Vijeća *Zoran Vojnić Tunić*.

Z. S.

Generalni konzul i izaslanstvo HNV-a kod gradonačelnika Osijeka

Suradnja duga više od 10 godina

Tijekom boravka učenika iz Vojvodine u Osijeku i Kopačkom ritu, gradonačelnik Osijeka *Zlatko Kramarić* primio je generalnog konzula Republike Hrvatske u Subotici *Davora Vidiša*, predsjednika Izvršnog odbora HNV-a *Lazu Vojnić Hajduka* i člana Izvršnog odbora HNV-a *Zvonimira Perušića*.

Gradonačelnik Kramarić, koji je ujedno i saborski zastupnik, izrazio je spremnost za daljnji razvoj suradnje Republike Hrvatske i Grada Osijeka s Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori. Bilo je riječi o potrebama hrvatske zajednice, kao i o mogućnostima pomoći Grada Osijeka i Hrvatske, kako bi se Hrvatima u SiCG osigurali uvjeti za očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta, uz punu svijest da uz njih stoji njihova matična domovina.

Gosti iz Subotice tom su se prigodom zahvalili na dosadašnjoj potpori Osijeka hrvatskoj zajednici u Vojvodini, koja praktički traje već više od deset godina.



O potrebama i mogućnostima:
Lazo Vojnić Hajduk, Davor Vidiš i Zlatko Kramarić

Potpredsjednik HNV-a Vladimir Bošnjak na susretu u Veleposlanstvu RH

Od jeseni satovi hrvatskog jezika i u Srijemu

Prošloga je četvrtka novi potpredsjednik HNV-a za Srijem i Beograd *Vladimir Bošnjak* imao susret s savjetnikom u Veleposlanstvu RH u Beogradu zaduženim za suradnju s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u SiCG *Branimirom Lončarom*.

Potpredsjednik Bošnjak upoznao je savjetnika u Veleposlanstvu o dijelovima Plana Vijeća koji su vezani uz Srijem, te s konkretnim projektima čije provođenje treba započeti već od jeseni, a od iznimnog su značenja za očuvanje nacionalnog identiteta Hrvata u Srijemu. Prije svega, radi se o početku dopunske nastave iz predmeta »Hrvatski jezik sa elementima nacionalne kulture«, za koju postoje objektivni uvjeti za efikasno održavanje u većini mjesta u kojima žive Hrvati, a za

koju će HNV izraditi model po kojemu će se ta nastava održavati. Već su poduzete pripreme radnje za početak nastave, prije svega doedukacija dvije srijemske nastavnice u Hrvatskoj tijekom ljeta. Savjetnik Lončar je naglasio da će Republika Hrvatska poduprijeti ovaj projekt, jer se u uvjetima manjinskog položaja najveća pozornost mora pokloniti obrazovanju, i to ne samo mladeži.

Potpredsjednik HNV-a Vladimir Bošnjak je govorio i o pokretanju reprezentativne godišnje manifestacije srijemskih Hrvata, »CROZ Srijem«, koja bi uskoro trebala biti na dnevnom redu HNV-a i uvrštena u prioritetne manifestacije hrvatske zajednice u SiCG. Predstavljeni su i mnogi drugi projekti a savjetnik Lončar je izrazio svoje zadovoljstvo glede us-

pješno premošćene krize unutar HNV-a.

Konstatirano je, od strane sugovornika, da je primjetno stanovito nesnalaženje kod koncipiranja planova rada pojedinih udruga u Srijemu, te da se na tome osobito trebaju angažirati HNV i njegova radna tijela. Sugovornici su se složili da HNV treba rangirati udruge prema objektivnim kriterijima na temelju kojih će biti nagrađivane udruge koje uspješnije pridonose čuvanju nacionalnog identiteta našeg naroda.

Potpredsjednik Bošnjak je iznio i dugo-ročnije planove za rješavanje infrastrukturnih problema kod pojedinih udruga, te naglasio da se problem prostorija za četiri srijemske udruge mora žurno uzeti u razmatranje, kako bi im se stvorili uvjeti za redovito djelovanje.

U Novom Sadu održan sastanak predsjednika manjinskih nacionalnih vijeća

Pekanović za smjenu direktora RTV NS

Sastanak predsjednika nacionalnih vijeća jedanaest nacionalnih manjina održan je 17. svibnja u uredu Slovačkog nacionalnog vijeća u Novom Sadu, a sastanku je bio nazočan i tajnik Savjeta za nacionalne manjine Republike Srbije *Petar Lađević*. Na sastanku se razgovaralo o aktualnoj problematiki rada nacionalnih vijeća, a na prijedlog predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josipa Z. Pekanovića* na dnevnom redu se našla i točka o aktualnoj problematiki pitanja ostvarivanja prava na informiranje hrvatske zajednice na RTV Novi Sad na materinjem jeziku, kao i inicijativa HNV-a o ugrađivanju u novi Ustav Srbije odredbe o pozitivnoj diskriminaciji manjina kako bi se osiguralo prisustvo predstavnika svih nacionalnih manjina u Narodnoj Skupštini Republike Srbije.

Josip Z. Pekanović je na sastanku iznio zaključak HNV-a da se pravo na informiranje hrvatske zajednice na RTV Novi Sad ne ostvaruje, a nazočne je informirao da tim hrvatskih odvjetnika priprema tužbu HNV-a protiv RTV Novi Sad zbog neostvariva-

nja prava na informiranje. Na prijedlog Pekanovića, pitanje hrvatskog programa na RTV Novi Sad bit će stavljeno na dnevni red sjednice Savjeta za nacionalne manjine Republike Srbije koja će se održati sljedećeg mjeseca u Beogradu. Pekanović je javno zatražio i ostavku direktora RTV Novi Sad ili da ga nadležni organ RTV Novi Sad smijeni, a nazočne je obavijestio da je o problemu neostvarivanja prava na informiranje hrvatske zajednice na RTV Novi Sad upoznao svoje sugovornike na međunarodnim skupovima na kojima je sudjelovao. Inicijativa o pozitivnoj diskriminaciji nacionalnih manjina podržana je na sastanku informirao predsjednike nacionalnih vijeća o pripremi Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina koji treba detaljnije precizirati prava i obveze nacionalnih vijeća.

Z. S.



TV Novi Sad demantira navode Odbora za obnovu

Tendenciozne informacije nanijele štetu

Redakcija informativnog programa RTV Novi Sad demantirala je prošloga četvrtka da je loše izvještavala o poplavama u srednjem Banatu, kako je dva dana prije u pismu javnosti priopćio navodni »Odbor za obnovu TV Novi Sad«.

U pismu dostavljenom agenciji Beta, redakcija informativnog programa te televizije tvrdi kako su informacije u pismu Odbora »neproverene i tendenciozne« i kako ih je emitirao »samozvani i neregistrirani odbor, bez ijednog potpisanog imena za poslenika u Televiziji Novi Sad«.

Navodi se i kako su te informacije nanijele veliku štetu TV Novi Sad. U demantiju se tvrdi kako su zaposlenici u TV Novi Sad »predano i profesionalno, iz dana u dan iz emisije u emisiju, bez prestanka bilježili sve što se dešava u srednjem Banatu«.

U pismu se ističe kako su se novinari TV



Novi Sad javljali uživo iz poplavljenog područja od kada je objavljeno izvanredno stanje, a da su za večernje dnevničke pripremana opširna izvješća.

Dodaje se kako je takvo angažiranje redakcije bilo sve do momenta kada se voda počela povlačiti i naglašava da su za sugovornike uvijek imali nadležne ljude iz re-

publičkih i općinskih kriznih štabova, poduzeća »Vode Vojvodine« i predstavnike Vojske SiCG.

U demantiju se također navodi kako je TV Novi Sad proizvela i osigurala emitiranje spota od 30 sekundi, u kojemu se poziva na pomoć u otklanjanju štete od poplave.

Dva dana prije ovoga priopćenja, 10. svibnja, »Odbor za obnovu TV Novi Sad« je u pismu javnosti upozorio na »ozbiljno stanje« u toj kući i zatražio od države i lokalnih vlasti da pomognu u rješavanju problema te medijske kuće.

Uz ocjenu da je TV Novi Sad doživjela »debakl u praćenju poplava u Banatu«, Odbor je ocijenio kako je ta kuća »pala na zadatku zbog bezosjećajnosti«, iako je neprekidno imala ekipu na terenu.

Beta

Zaposlenici TV Novi Sad obilježili godišnjicu bombardiranja

Loši uvjeti rada i zastarjela oprema

Članovi »Odbora za obnovu TV NS« uputili otvoreno pitanje javnosti

Na šestu godišnjicu od rušenja zgrade Televizije Novi Sad tijekom NATO bombardiranja, »Organizacijski odbor za obnovu Televizije Novi Sad« upozorio je u petak »na ozbiljno stanje u kojemu se nalazi ta medijska kuća«.

Nekoliko desetina zaposlenika je tijekom prosvjeda pred zgradom, gdje se televizija danas nalazi, ukazalo na loše uvjete u kojima rade i situaciju u kojoj se našla medijska kuća, »koja je nekada bila među prvim u zahtjevnoj shemi Jugoslavenske radio-televizije«.

Članovi Odbora uputili su i otvoreno pitanje javnosti »zbog čega se TV Novi Sad i dalje nalazi u iznajmljenom neodgovarajućem objektu sa zastarjelom opremom, dok je zgrada TV Beograd obnovljena i u njoj je najsuvremenija oprema«.

Realizatorica programa na TV Novi Sad *Buba Galović* je u ime Odbora rekla kako je ta televizija »jedina medijska kuća u rukama države koja nema normalan studio, satelitski link, marketing i ime, jer joj je i ploča srušena i zgažena«.

Ona je navela kako su od zgrade TV No -

vi Sad, danas ostale samo ruševine, »koje također ne pripadaju ovoj televiziji, već predstavljaju zalag za neplaćenu taksu na građevinsko zemljište«.

»I ovom prigodom apeliramo na sve odgovorne čimbenike političkog života u gradu, Pokrajini i Republici da se već na sljedećoj sjednici Skupštine Novog Sada ta taksa ukine«, rekla je Galović.

Ujedno je uputila zahtjev za reprogramiranje dugovanja RTV Novi Sad za struju i grijanje i navela da »ukupan dug najvećeg medijskog beskućnika u Europi iznosi oko 100 milijuna dinara«.

Članovi Odbora dijelili su tijekom prosvjeda građanima ostatke zgrade TV Novi Sad koja je do temelja srušena tijekom NATO bombardiranja.

Beta

Šezdeseta godišnjica Bleiburga i križnih putova

Prešućeni zločin na kraju rata

*Treba se nadati kako će za razliku od netom završenoga »stoljeća ratova« nastupajuće stoljeće donijeti toliko željeni mir kako u svijetu tako i na ovim našim uvijek turbulentnim i sukobima opterećenim prostorima te stoga kakve god bile buduće povijesne mijene potrebno je aktivirati sve međunarodne pravne mehanizme kako se ne bi ponavljale tragedije iz prošlosti **

Stoga nas žrtve u svim narodima opominju da im s posebnom dozom obzira pristupimo te im iskažemo dužno poštujemo, ali isto tako da pokušamo u budućnosti izgraditi moralnije i humanije društvo u kojem neće više dolaziti do ljudskih i materijalnih stradanja

Piše: Krešimir Bušić

Ako je 19. stoljeće u krugu povjesničara s pravom nazvano »stoljećem naroda« u kojem su brojni narodi Europe doživjeli svoju punu nacionalnu i kulturnu emancipaciju, onda se za prošlo 20. stoljeće možemo složiti s mišljenjem *William Engdala* kako je to najnemirnije vremensko razdoblje bilo »Stoljeće rata«. Još preciznije možemo upotrijebiti pluralni oblik »Stoljeće ratova«, jer je cijela ljudska civilizacija u 20. stoljeću, kao nikada prije u svojem tisućljetnom postojanju, bila izložena posvemašnjoj destrukciji dvaju velikih svjetskih ratova, kao i brojnim lokalnim, ali ništa manje krvavim etničkim sukobima.

Prvi veliki svjetski sukob na samom početku toga stoljeća potaknut je imperijalističkim težnjama tadašnjih velikih sila: Velike Britanije, Prusije, Austro-Ugarske Monarhije, Rusije, Italije i Francuske, a povod za njegovo izbijanje bio je sarajevski atentat na austrijskoga princa *Franju Ferdinanda*. Posljedica tog sukoba u kojem je sudjelovalo gotovo 75 posto svjetskoga stanovništva bile su zastrašujuće, jer je rat odnio oko 10 milijuna ljudskih života, a preko 21 milijun ljudi bilo je ranjeno. Također se promijenila i geopolitička karta Europe te su propale stare carevine: Osmanska Carevina, Austro-Ugarska, Prusija i Rusija, a nastale su nove države Čehoslovačka, Poljska, Litva, Estonija, Letonija, Austrija, Mađarska, Njemačka, Sovjetski Savez te Kraljevina Jugoslavija. Pariška mirovna konferencija, koja je trebala 1918. godine uspostaviti novi poredak temeljen na pravednim mirovnim ugovorima, je pod utjecajem vodećih tadašnjih sila pobjednica, Francuske i Velike Britanije, a zbog njihovih imperijalističkih interesa, diktirala poraženim stranama nepovoljne uvjete tako da su Versajski mirovni ugovori već tada postali sjeme novih europskih razdora i djelomični povod izbijanju još strašnijeg i za cjelokupnu civilizaciju još pogibelnijeg Drugoga svjetskoga rata.

RAZMJERI SVJETSKOGA SUKOB: Posebice je to došlo do izražaja u Njemačkoj koja je nakon Prvoga svjetskoga rata doživjela potpuni gospodarski i društveni slom te je bila plodno tlo za razvoj totalitarističkoga nacističkoga režima koji je kod Nijemaca poticao ksenofobičnu rasnu, kulturnu, vjersku i gospodarsku netrpeljivost prema drugim narodima, napose prema Židovima. Sličan proces odvijao se i u Italiji, jer su i fašističke elite bile nezadovoljne teritorijalnim dobicima koje je Italija ostvarila tijekom rata. Stoga su ti totalitarni režimi željeli revidirati Versajski mirovni poredak i uspostaviti novi u kojem bi imale vodeću ulogu, što će dovesti 1939. godine do izbijanja Drugoga svjetskoga rata.

Zastrašujući razmjeri toga najvećega svjetskog sukoba vidljivi -

uključena 61 država odnosno 96 posto svjetskoga pučanstva, a tijekom šestogodišnjih ratnih operacija živote je izgubilo preko 50 milijuna ljudi, a 35 milijuna bilo ranjeno. Tijekom toga rata dogodio se i najveći zločin u povijesti čovječanstva, kada su njemački nacisti sa svojim europskim saveznicima pokušali u potpunosti likvidirati židovski narod. Holokaust nad Židovima velika je mrlja nad europskom civilizacijom, ali i upozorenje kako totalitarni režimi bez razlike kojem narodu ili svjetonazorskoj ideologiji pripadali, ne prezaju da svoju moć upotrijebe u najgore destruktivne svrhe s krajnjim ciljem istrebljenja čitavih etničkih zajednica. Stoga europsko 20. stoljeće treba promatrati u kontekstu onodobnih političkih i društvenih kretanja, a ona su u znatnoj mjeri opterećena imperijalističkim politikama velikih sila zbog kojih su ponajviše stradali mali i nezaštićeni narodi.

JUŽNOSLAVENSKI NARODI U 20. STOLJEĆU: U tom kon -



Na putu pogibelji

tekstu treba promatrati i događaje na bivšem jugoslavenskom prostoru, jer su se tijekom 20. stoljeća na tom teritoriju ispreplitala brojne interesne silnice vodećih svjetskih sila. Južnoslavenski narodi na svom putu nacionalne i kulturne integracije bili su pod stalnim pritiskom velikih naroda koji su ih okruživali i čiji su se interesi na tim uvijek turbulentnim prostorima ispreplitali. Već je prva jugoslavenska državna zajednica, nastala kao produkt interesa velikih sila nakon završetka Prvoga svjetskoga rata, pokazala kako vodeće srpske i hrvatske elite imaju suprotne stavove oko unutarnjega uređenja te države.

Te su duboke unutarnje napetosti bile potaknute različitim stup-



Spomen – središte žrtvama blajburške tragedije

njem društvenoga i gospodarskoga razvoja odnosno različitim položajem moći i društvenoga utjecaja. S jedne strane nalazile su se srbijanske elite koje su iz rata izašle na strani sila pobjednica te su novu zajednicu gledale sa stajališta teritorijalnih dobitaka, dok su druge strane bile hrvatske elite koje su i prije rata bile nositelji južnoslavenske integracijske ideje koja se razvijala od panslaviističkih ideja *Pribojčevića* i *Križanića* do južnoslavensko integracijskih koncepcija *Ilraca* i *Strossmayera*.

Upravo je pozicija moći koja je od početka stvaranja prve Jugoslavije bila u rukama srbijanskih elita utjecala da se pri unutar-njem uređenju zaobiđe proklamirana ideja jugoslavenske uzajamnosti te je država ustrojena po centralističkom modelu uz hegemoniju samo jednoga srpskoga naroda. Za razliku od njih hrvatske su se elite u tom razdoblju zalagale za decentralizaciju državnoga aparata odnosno zahtijevale su priznanje povijesne autonomije i federalizaciju države. Te dvije različite koncepcije unutarnjega uređenja neminovno su dovele do sukoba tih vodećih elita koje su se već tada međusobno optuživale za separatizam, odnosno za preveliki hegemonizam i kršenje temeljnih ljudskih prava.

DESNI RADIKALI ANTE PAVELIĆA: U međuratnom razdoblju ti su se sukobi stalno multiplicirali pa su srbijanske elite koristeći svoj položaj moći prema nesrpskim narodima primjenjivale snažnu represiju. Činjenica je da su srpski monarhistički krugovi u tim represivnim mjerama primjenjivali često grubu silu koja

je prelazila okvire propisane zakonom pa su tako brojni istaknuti pojedinci, bez razlike jesu li podržavali lijevu, desnu ili centrističku liberalnu ideologiju, bili podvrgnuti torturi režima. Tako će npr. već 1920. godine biti zabranjen rad Komunističkoj partiji, a njeni brojni članovi bit će ili zatvoreni ili likvidirani. Možda je najžalosniji primjer te posvemašnje represije ubojstvo hrvatskih zastupnika, na čelu s vođom tadašnjega hrvatskoga demokratsko-seljačkoga pokreta *Stjepanom Radićem* u beogradskoj skupštini 1928. godine. Sva ta nasilja izazvat će reakciju u hrvatskom narodu, koji će još tješnje slijediti politiku HSS, ali također dovest će i kod dijela desno usmjerenih hrvatskih političara do poduzimanja radikalnijih koraka u cilju rušenja te državne zajednice.

Upravo su ti desni radikali na čelu s *Antom Pavelićem* u emigraciji u cilju realizacije navedenoga plana 1931. godine utemeljili revolucionarnu organizaciju Ustaše. Oni su uz pomoć talijanskoga fašističkoga režima taj plan pokušali i realizirati te su izveli i niz akcija u zemlji i svijetu, a jednu od tih akcija ostvarili su u suradnji s makedonskim nacionalistima kada su 1934. godine izvršili atentat na kralja *Aleksandra*. Sva ta nasilja pojačavala su razdor između srpskoga i hrvatskoga naroda, a društvenu krizu pojačavali su i unutarnje socijalne napetosti kao i sve izraženija ideološka podjela, jer su se upravo krajnje lijeve i krajnje desne stranke i pojedinci pod utjecajem uvezenih ideologija komunizma odnosno nacizma i fašizma sve više suprotstavljali jedni drugima.

U tim okolnostima 1941. godine Kraljevina Jugoslavija ulazi u Drugi svjetski rat koji na njenom teritoriju neće imati obilježje samo međunarodnoga sukoba već će u znatnoj mjeri to biti međunarodni »plemenski« rat odnosno snažno se ocrtavaju i obrisi građanskoga rata. Raspadom navedene države na njenom se ozemlju stvara više kvislinških tvorevina npr. *Nedićeva-Ljotićeva* Srbija kao protektorat Njemačke, samostalna Crna gora kao protektorat Italije te Nezavisna Država Hrvatska pod protektoratom i Italije i Njemačke. Također su veliki dijelovi bivšega teritorija bili podijeljeni između Njemačke i Italije odnosno njihovih saveznika Mađarske, Bugarske, i Albanije. U toj podjeli je teško oštećena Slovenija koja je tek u jugoslavenskoj zajednici zadobila suverenitet pa je nakon kapitulacije ona u potpunosti prestala postojati, a veliki broj njenoga stanovništva nacisti su pokušali prisilno raseliti.

ČETNICI POJAČAVAJU KRIZU: Tijekom četverogodišnjega



Na raskrižju koje nikuda ne vodi

rata na teritoriju Nezavisne Države Hrvatske vodila se većina ratnih operacija u kojima je stradalo brojno civilno stanovništvo. Vladaјуći vrh te tvorevine prihvatio je nacističke rasne zakone te je taj represivni režim izvršio brojne zločine nad drugim narodima u prvom redu Židovima, Srbima i Romima, ali se istovremeno okomio i na Hrvate antifašiste koji su na temelju komunističke ideologije razvili široki narodni pokret s ciljem oslobođenja zemlje i rušenja navedenoga režima. Stoga je unutar Hrvatske tijekom tog četverogodišnjeg razdoblja trajao i latentni građanski rat u kojem su se sučelila dva ideološki suprotstavljena svjetonazora.

Dodatnu krizu pojačavalo je i djelovanje Četničkoga pokreta *Draže Mihailovića*, čije su vojne formacije aktivno sudjelovale uz talijanske i njemačke okupacione snage u operacijama slamanja antifašističkoga pokreta. One su istovremeno po njegovoj zapovjedi ostvarivale plan četničkoga ideologa *Stevana Moljevića* po kojem se Srbija trebala nakon rata proširiti na zapad do linije Virovitica-Karlovac-Karlobag te su u tim svojim nastojanjima vršili velike zločine nad nesrpskim narodom u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini s ciljem etničkoga čišćenja toga teritorija od nesrpskoga stanovništva. Stoga se na teritoriju NDH razvio uz građanski i ideološki sukob i snažan međunarodni rat koji svoje korijene ima u ranije iskazanim nacionalnim netrpeljivostima i po ver-

sajskom poretku stvorenoj jugoslavenskoj zajednici što će za posljedicu i imati brutalnu osvetničku represiju bilo s hrvatske bilo sa srpske strane, a te osvetničke akcije doći će do izražaja tijekom i neposredno nakon kraja rata, a žrtve su uglavnom bile iz redova civilnoga stanovništva.

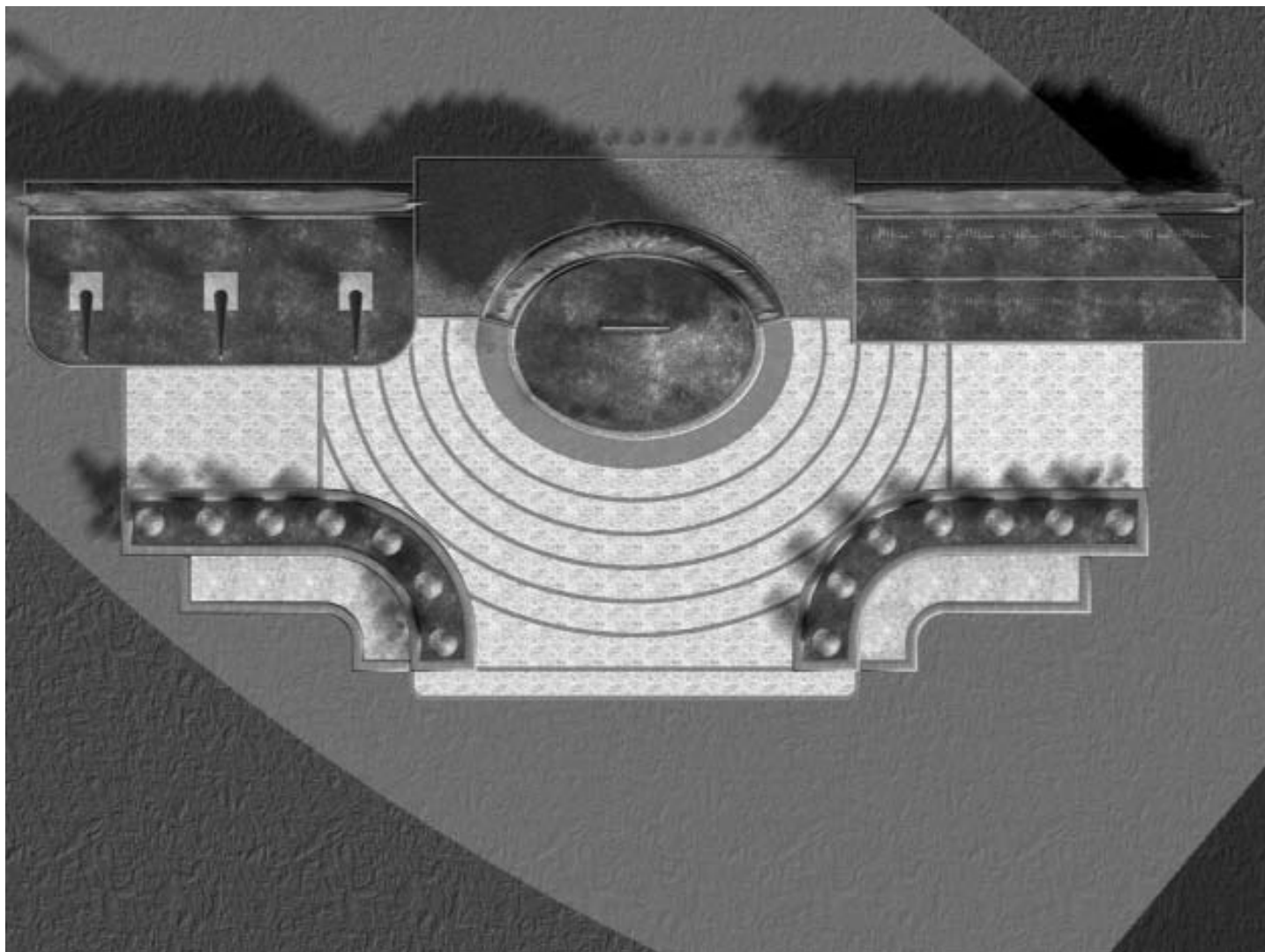
DRUGO JANUSOVO LICE: Neposredno nakon završetka Drugoga svjetskoga rata te osvetničke akcije pokazat će drugo Janusovo lice koje će se iskazati u dubokoj ideološkoj zaslepljenosti jugoslavenskoga komunističkoga režima, odnosno u geostrateškim interesima pojedinih zapadnih zemalja. Krajem rata 1944. godine, na relativno malom su teritoriju NDH bile koncentrirane velike vojne snage od približno 1,5 milijuna vojnika od kojih je na oružane snage NDH otpadalo 280.000 tisuća, na njemačke postrojbe u povlačenju 450.000, na četnike 55.000 te na partizanske vojne postrojbe približno 420.000 od ukupno 650.000 na cijelom jugoslavenskom teritoriju.

Snažan antifašistički pokret koji se razvio tijekom rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini bio je na kraju rata usmjeren na slamanje otpora okupacijskih snaga i njihovih domaćih suradnika, tu činjenicu potvrđuje i Deklaracija od 2. travnja koju je osobno potpisao *Josip Broz Tito* kao predsjednik ministarskoga savjeta, a u kojoj se među ostalim ističe da Jugoslavenska armija pri završ-



nim operacijama ima zadaću: prvo, da okruži i prinudi na kapitulaciju ili uništi glavne snage okupatora i njegovih suradnika; i drugo, da oslobodi sve dijelove Jugoslavije. Cilj tako naznačenih zadaća nije bio samo oslobođenje ranijega teritorija već je po zamisli komunista jugoslavenski teritorij trebalo proširiti Trstom, Slovenskim primorjem i Koruškom. Tako prošireni planovi kosili su se s interesima zapadnih saveznika, najviše Velike Britanije koja ne samo da nije htjela jugoslavenskom komunističkom vodstvu prepustiti navedene teritorije, već je u znatnoj mjeri bila nezadovoljna što se u Jugoslaviji uspostavlja njihova vlast.

Istovremeno Britanci su bili spremni krajem rata podržati i režim *Ante Pavelića*, koji je po tim planovima trebao s oružanim snagama NDH usporiti napredovanje Sovjetske i Jugoslavenske armije u njihovom napredovanju prema zapadu. Sve te geostrateške silnice koje su se prelamale na prostoru Hrvatske dale su lažnu nadu vlastima NDH na čelu s Pavelićem da će ih zapadni saveznici pri povlačenju prihvatiti te da će im nakon pregrupiranja omogućiti povratak u domovinu kako bi se na strani saveznika priključili borbi protiv jugoslavenskoga komunizma. Stoga vodstvo NDH stvara plan o evakuaciji oružanih snaga i velikoga vala izbjeglica prispjelih iz svih krajeva zemlje koja se trebala odvijati



Projekt spomenika žrtvama u Bleiburgu

ti u više pravaca na linijama Zagreb-Novi Dvori-Rogatec-Celje; Samobor-Zidani Most-Celje; Varaždin-Ivanec-Krapina-Rogatec-Celje pa dalje prema Mariboru i Dravogradu. Neke procjene iz tog vremena govore kako je taj izbjeglički val pri povlačenju brojao gotovo 500.000 vojnika i civila koji su se već tada bojali osvetničkih akcija od strane komunističkih vlasti.

POČETAK EVAKUACIJE: Navedena evakuacija je započela 6. svibnja dok je glavnina vojnih postrojbi zemlju napustila od 7. do 9. svibnja. Paralelno s tom evakuacijom njemački je general *Alexandar fon Löhr* u noći 6. na 7. svibnja zbog kapitulacije njemačkih postrojbi na zapadnom bojištu prepustio zapovjedništvo nad Hrvatskim oružanim snagama, kojima je dotada osobno zapovijedao, Anti Paveliću te je on naredio svojim višim časnicima da nastave povlačenje prema Koruškoj, ali »po vlastitom nahođenju«. U samoj Sloveniji partizanske postrojbe nisu imale dovoljno vlastitih snaga da prihvate njemačke vojnike koji su im se masovno počeli predavati, ali isto tako nisu imale ni snage da se suprotstave hrvatskim oružanim snagama u povlačenju te su oni uspjeli 14. svibnja kod Dravograda probiti partizanski obruč i predati se na Bleiburškom polju britanskim vojnim postrojbama iz sastava Petog korpusa Osme savezničke armije.

Kako smo već naveli da su se paralelno s ratnim operacijama odvijale i političke igre oko razgraničenja Jugoslavije s Italijom i Austrijom u cilju sprječavanja Titovih namjera, vrh britanske po-

litike na čelu s ministrom *Macmillanom* i britanskim generalom *Alexanderom* koji je već bio stacioniran u Austriji, odlučuje da će se po potrebi i vojnim sredstvima suprotstaviti partizanskom prodoru. Također, kako bi usporili kretanje jugoslavenskih vojnih postrojbi, oni već 10. svibnja odlučuju sve zarobljene postrojbe i civile predati jugoslavenskim vojnim vlastima. Tako će već 15. svibnja započeti prva izručenja zarobljenih hrvatskih civila i vojnika, a istovremeno započinju i masovne likvidacije koje će se odvijati na dugotrajnim Križnim putovima. Treba naglasiti činjenicu kako je vlada NDH još 20. siječnja 1943. godine punopravno pristupila Ženevskoj konvenciji o postupanju s ratnim zarobljenicima te su s pravnoga gledišta njene postrojbe pri predaji od strane britanske i jugoslavenske vojske kao zaračene strane u tom sukobu trebale biti tretirane po odredbama članaka 2. i 7. te međunarodne konvencije, u kojima se ističe da se s ratnim zarobljenicima mora postupati humano i zaštititi ih od mogućih pogibelji koje bi mogli prouzročiti pojedine postrojbe ili pojedinci.

Po navedenim člancima trebalo je zaštititi razoružane zarobljenike od nasilnih čina na način da ih se smjesti u krajeve udaljene od bojišta kako se ne bi našli u izravnoj pogibelji. To se nije dogodilo, jer ih je britanska vojska kršeći konvenciju izručila strani za koju je znala da se sprema izvršiti zločin. Stoga su po nalogu izravno odobrenom od strane vrha jugoslavenske Partije, u izvršenju toga masovnoga ratnog zločina nad izručenim postrojbama

ma NDH i civilnim hrvatskim stanovništvom sudjelovali pripadnici Odjela zaštite naroda (OZN-a) i Korpusa narodne obrane Jugoslavije (KNOJ-a), za izvršenje tog zločina posebno pripremane i ideološki pripremljene vojne postrojbe. To nam svjedoče i brojni izvorni dokumenti od kojih treba spomenuti samo dva, a prvi se odnosi na depešu od 17. svibnja 1945. koju je *Aleksandar Ranković* uputio hrvatskoj OZN-i u kojoj ističe: »Vaš rad u Zagrebu je nezadovoljavajući. Za 10 dana u oslobođenom Zagrebu streljano je samo 200 bandita. Iznenaduje nas ova neodlučnost za čišćenje Zagreba od zlikovaca. Radite suprotno od naših naređenja jer smo rekli da radite brzo i energično i da sve svršite u prvim danima.«

Navedeno naređenje za posljedicu je imalo u idućim danima masovne likvidacije bez suđenja što potvrđuju i forenzička istraživanja provedena proteklih nekoliko godina te je samo na području šire zagrebačke regije pronađeno više stotina stratišta od kojih je najpoznatija jama Jazovka u blizini Karlovca. U njoj su mahom bili smaknuti bez suđenja ranjeni pripadnici vojske NDH, zarobljeni u zagrebačkim i karlovačkim bolnicama.

Drugi dokument koji nam još zornije potvrđuje kako je pri završnim operacijama vladalo osvetničko raspoloženje nalazi se u izvješću Javnog tužiteljstva Hrvatske iz srpnja 1945. godine u kojem se konstatira kako se u Hrvatskoj širi šovinizam, a za razloge njegovoga širenja ističe se: »...dosta materijala za tu propagandu daju postupci u prvom redu ranijih štabova operativnih jedinica, koji su u danima velikih zarobljavanja naređivali i dopuštali ubijati bez suda, javno ili čak po nekim neodgovornim elementima nevine ljude, ubijene ljude ostavljali skoro nezakopane i slično, ubojstva po OZN-i, Narodnoj miliciji itd.« Upravo ta činjenica šokirala je međunarodnu javnost te su i sami saveznici intervenirali kod Tita da se prestane s provođenjem osvetničkih akcija što će za posljedicu imati posvemašnje zataškavanje i prešućivanje tragičnih događaja iz svibnja mjeseca 1945. godine.

NEKAŽNjeni ZLOČINI: Počinitelji tog masovnog ratnog zločina nikada nisu osuđeni, a i sam partijski vrh na čelu s Titom ih je u poznatom govoru održanom u Ljubljani amnestirao od kazne. Punih četrdeset pet godina žrtve Bleiburga i križnih putova nisu imale pravo na spomen, njihova krivnja se nije ni pokušala individualizirati odnosno pronaći počinitelje stvarnih zločina, već je nametnuta kolektivna krivnja hrvatskom narodu za sve ono što su u njegovo ime počinile vlasti i dijelovi oružanih postrojbi NDH.

Stvarne brojke o kolikom se broju nevinih žrtava radi također nikada se neće sa sigurnošću utvrditi. Jer većina je tih ubojstava počinjena bez suđenja i nije bila evidentirana. Bilo je više pokušaja utvrđivanja te brojke ali se i danas hrvatski povjesničari spore pa dio hrvatskih povjesničara ističe kako taj broj ne prelazi 50.000 tisuća dok drugi, pozivajući se na izvor iz hrvatske političke emigracije, govore o zastrašujućoj brojci od preko 200.000 tisuća nasilno usmrćenih razoružanih vojnika i civila.

Treba također istaknuti kako su se na samom Bleiburškom polju tijekom tih svibanjskih dana dogodile samo manje početne likvidacije te je Bleiburška tragedija ustvari sinonim za sve žrtve koje su počinjene na teškim i mukotrpnim križnim putovima kada i dolazi do tih masovnih smaknuća. Upravo o tome svjedoče i nedavno otkrivena grobišta kod Maribora pa je i to potvrda da su križni putovi neodvojivo vezani za sinonim Bleiburga.

Također treba istaknuti kako se u današnjoj Republici Hrvatskoj 15. svibnja obilježava kao Spomen dan na žrtve Bleiburga i križnih putova, a kako je svaka nevina žrtva u dugom hodu civili-

Srijemci na križnome putu

U prvim danima »mira« 1945. godine mnogi su srijemski Hrvati završili na stratištu Bleiburga i križnoga puta. Još uvijek neutvrđeni broj nikada se nije vratio svojim domovima u Srijemu, a o svjedočenjima preživjelih piše Marko Kljajić, novo-beogradski župnik, u knjizi »Sveti Juraj u Petrovaradinu«.



Knjiga je iz tiska izašla 2004. godine, i na 300 stranica, uz priču o Crkvi sv. Jurja, obiluje autentičnim izjavama, podacima i fotografijama o Petrovaradinu kroz povijest. Knjiga se može kupiti u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« u Subotici.

zacije bila zalag stvaranja pravednijega društva, tako i ove žrtve trebaju poslužiti kao primjer do kakvih posljedica mogu dovesti totalitarne ideologije, nacionalna mržnja ili ostvarivanje globalnih ili lokalnih interesa pojedinih svjetskih moćnika. Treba se nadati kako će za razliku od netom završenoga »stoljeća ratova« nastupajuće stoljeće donijeti toliko željeni mir kako u svijetu tako i na ovim našim uvijek turbulentnim i sukobima opterećenim prostorima te stoga kakve god bile buduće povijesne mijene potrebno je aktivirati sve međunarodne pravne mehanizme kako se ne bi ponavljale tragedije iz prošlosti. Stoga nas žrtve u svim narodima opominju da im s posebnom dozom obzira pristupimo te im iskažemo dužno poštujemo, ali isto tako da pokušamo u budućnosti izgraditi moralnije i humanije društvo u kojem neće više dolaziti do ljudskih i materijalnih stradanja.

Održan skup pobornika četničkog Ravnogorskog pokreta

U Srbiji skup podržan, u Hrvatskoj najoštrije osuđen

Zbog organiziranja tradicionalnog ravnogorskog četničkog skupa na Ravnoj gori, uz sudjelovanje predstavnika srbijanskih vlasti, hrvatski predsjednik Stjepan Mesić otkazao posjet SiCG

Na Ravnoj Gori 15. svibnja, prvi je puta u organizaciji države ali bez državnih dužnosnika, osim iz SPO-a, i najavljenih gostiju iz inozemstva, okupljanjem oko 15 tisuća pristaša Srpskog pokreta obnove *Vuka Draškovića* i sljedbenika generala *Dragoljuba Draže Mihailovića*, formalno završeno obilježavanje 60. godišnjice pobjede nad fašizmom u Srbiji.

Od srbijanskih dužnosnika su uz *Draškovića* na skupu bili još samo članovi njegove stranke, ministar kulture *Dragan Kojačinović* i ministar za dijasporu *Voislav Vukčević*.

»U nesreći koja nas je zadesila u bratoubilačkom ratu od 1941. do 1945. godine nije moglo biti ni pobjednika ni poraženih«, kazao je *Drašković*, ponavljajući svoju tezu o »dva antifašistička pokreta« u Jugoslaviji u Drugom svjetskom ratu, partizanskom i četničkom, naglašavajući da je uzrok antifašističkog otpora bio nacizam i genocid u tzv. NDH, što su »komunisti u bivšoj Titovoj Jugoslaviji pokušavali sakriti«.

Spomen domu SPO-a na Ravnoj gori otvorio izložbu fotografija, dokumenata, zastava i ratnih znamenja četničkog Ravnogorskog pokreta, a izloženo je i odlikovanje koje je *Mihailović* 1948. godine posthumno dobio od američkog predsjednika *Harryja Trumana*, nakon što je 1946. godine osuđen i pogubljen. To su odlikovanje američki veterani 9. svibnja ove godine uručili *Mihailović*jevoj kćeri *Gordani*.

Na skupu su, inače, bile istaknute državne zastave Francuske, Velike Britanije, Srbije i SAD-a.

Tradicionalni ravnogorski četnički skupovi na Ravnoj gori održavaju se od 1991. godine, ali je ove godine prvi puta u organizaciji sudjelovala i država.

Predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* otkazao je samo dan kasnije svoj skorašnji posjet Srbiji zbog četničkog okupljanja na Ravnoj Gori.

»Poslije nedjeljnog četničkog okupljanja na Ravnoj Gori, što je organizirano i izvedeno uz aktivnu podršku srbijanskih vlasti, te sudjelovanje nekih istaknutih predstavi-



vijestio je o otkazivanju posjeta veleposlanika Srbije i Crne Gore u Zagrebu *Milana Simurdića*.

»Predsjednik Mesić ostaje i dalje iskreno privržen punoj normalizaciji odnosa između svih država nastalih na tlu bivše Jugoslavije, pa tako i između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore«, stoji dalje u priopćenju iz njegova ureda.

Ministarstvo vanjskih poslova državne zajednice Srbije i Crne Gore priopćilo je 16. svibnja, u povodu otkazivanja priprema posjeta hrvatskog predsjednika *Stjepana Mesića* SiCG, da »povijesne činjenice ne mogu biti prepreka najboljim odnosima SiCG s Hrvatskom ili bilo kojom drugom državom«.

»Okrenimo se budućnosti. Svoje odnose sa susjedima nećemo uvjetovati time kako se oni postavljaju prema događajima iz prošlosti, pa isto očekujemo i od njih. Europa je naš zajednički dom«, navedeno je u priopćenju Ministarstva.

Na organiziranje četničkog okupljanja na Ravnoj gori reagiralo je tek nekoliko srbijanskih nevladinih organizacija.

Za sadašnju srbijansku vladu predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji *Sonja Biserko* je izjavila da je »cijela vlada četnička« i da se zbog toga »nitko ne buni«.

»U Srbiji postoje građani koji drukčije razmišljaju i sramota je da nitko nije reagirao u njihovo ime«, kaže *Biserko*.

D. D.



»Dva antifašistička pokreta«: Ministar *Drašković* okružen istomišljenicima

Drašković je, pohvalivši Vladu Srbije i Skupštinu što je, na inicijativu njegove stranke, donijela Zakon kojim su pripadnici četničkog pokreta izjednačeni s partizanima, zatražio potpunu rehabilitaciju četnika, ukidanje presuda kojima su osuđeni nakon Drugog svjetskog rata i povratak oduzete imovine.

Nakon održanog govora, *Drašković* je u

nika te vlasti, predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* smatra kako u postojećim okolnostima i u doglednoj budućnosti ne postoje uvjeti za nastavljavanje priprema za njegov planirani posjet Srbiji i Crnoj Gori«, stoji u priopćenju objavljenom iz Ureda predsjednika.

Savjetnik za vanjsku politiku predsjednika Republike Hrvatske *Tomislav Jakić* iz-

Izaslanstvo Vlade Republike Srbije u Subotici

Potreban je konsenzus

U okviru kampanje »Europa kuca na tvoja vrata« prošle srijede je u Subotici izaslanstvo Vlade Republike Srbije posjetilo Suboticu. U izaslanstvu koje je predvodio potpredsjednik republičke Vlade *Miroslav Labus*, koji je ujedno i šef pregovaračkog tima s Europskom unijom, bili su još i ministrica poljoprivrede *Ivana Dulić Marković*, ministar zdravlja *Tomica Milosavljević*, tajnica ureda za pridruživanje Europskoj uniji *Tanja Mišćević*, te veleposlanici Republike Mađarske *József Pandur* i Republike Poljske *Tadeuš Diem*.

Na konferenciji za novinare, u kojoj je sudjelovao i predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera*, Labus je izjavio da će Srbija i Crna Gora ući u Europsku uniju do 2012. godine, te je poručio kako uključivanje u Europsku uniju nije stvar niti jedne stranke niti jedne institucije već da na tom putu zajedno trebaju raditi Vlada, lokalne samouprave i predstavnici civilnog društva uz potporu zemalja u okruženju.

Labus je izjavio kako vjeruje da će za par godina svi dijelovi društva biti sprem-

ni za priključenje EU ali je za to potrebno postići konsenzus svih stranaka i cijelog društva. Najavio je da će kao predsjednik G17 plus potpisati »Europsku povelju« koju je inicirao predsjednik Srbije, te je istaknuo kako je jedan od osnovnih preduvjeta procesa priključenja donošenje Ustava u vrlo kratkom roku, jer je to osobna iskaznica jedne države. Mađarski veleposlanik *József Pandur* je kazao da Mađarska i Poljska kao dvije nove članice EU u velikoj mjeri podržavaju Srbiju i Crnu Goru u ovim procesima te da su u tom cilju Mađarska i Srbija i Crna Gora potpisale Memorandum kojim dvije zemlje ostvaruju zajednički devetnaest projekata, koji imaju za cilj približavanje i ulazak SiCG u EU. Pandur je podsjetio na vrijeme kada se Mađarska pripremala za



ulazak u Europsku uniju, te je istaknuo kako je tada između svih parlamentarnih stranaka postojao konsenzus u tom smislu da je jedan od glavnih vanjskopolitičkih ciljeva bio ulazak u EU. Prema njegovim riječima to je jedan od osnovnih preduvjeta da se ovaj cilj i ostvari.

J. Dulić

Generalni konzul RH u posjetu Paulinumu

Svečani prijam i uspostava suradnje

Generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *mr. sci. Davor Vidiš* posjetio je prošloga tjedna Biskupijsku klasičnu gimnaziju i sjemenište Paulinum.

Generalni konzul je pri dolasku u Paulinum najprije razgovarao s direktorom i rektorom zavoda, a zatim je obišao prostorije gimnazije. Nakon toga gost je bio primljen u veliku dvoranu škole, a u tu čast je bio priređen i prigodni program, kojeg su izveli učenici Paulinuma. Nakon uvodnog i pozdravnog govora direktora *art. m. Josipa Mioča*, slijedio je govor učenika *Franje Kožula* (IV. r.), koji je predstavio školu i internat u kojem žive i rade učeni-

ci. Iza toga slijedile su recitacije na hrvatskom, mađarskom i njemačkom jeziku, te glazbene točke.



Na koncu programa generalni konzul je uputio nekoliko riječi okupljenima.

Najprije je govorio o važnosti ove ustanove, kao srednjoškolske institucije u kojoj se govori hrvatskim jezikom, te o njezinoj ulozi u ovome gradu i na ovim prostorima. Rekao je da je još prije svog dolaska u Suboticu čuo o Paulinumu, te kako ima prijatelje i diplomatske službenike koji su bili paulinci. Davor Vidiš je prigodom prvog službenog posjeta Paulinumu obećao kako će biti od pomoći u svim pitanjima koja su u njegovoj nadležnosti, a susretu je bio prisutan i subotički biskup *dr. Ivan Penzeš* te neki profesori ove gimnazije. ■

Bikovčani pomažu poplavljene u Banatu

Prošloga tjedna iz Subotice je otišla još jedna pošiljka pomoći u poplavljeno banatsko selo Jaša Tomić. Ovoga puta pomoć je sadržavala oko pet tona stočne hrane (kukuruz, lucerke i zobi) koju je nesebično prikupilo sedam obitelji iz Bikova dok su je dva bikovačka prijevoznika od-

vezla o vlastitom trošku. Poljoprivrednici iz Bikova, braća *Ivan* i *Pere Matković*, inicirali su ovu akciju, kako je rekao Pere, kada su vidjeli da ljudi nemaju čime hraniti stoku, a kako su i sami poljoprivrednici znaju dobro kako je to kad je stoka bez hrane. »To smo i sami osjetili kad je bila

suša proteklih godina i željeli smo na ovaj način pomoći, jer je na žalost, situacija sada kod njih još i mnogo gora jer im je voda sve odnijela. Stoga smo riješili pomoći onoliko koliko možemo«, kazao je Pere Matković. ■

Na dnevnom redu upravljanje javnim poduzećima

Gibanja u koaliciji

U Domu DSHV-a u četvrtak 12. svibnja održan je prošireni sastanak subotičke podružnice, na kojem se raspravljalo o aktualnoj političkoj situaciji u Subotici, posebice o dosadašnjoj i budućoj suradnji u okviru koalicije koja je na vlasti u subotičkoj općini.



Sastanku su bili nazočni predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, dopredsjednici *Josip Gabrić*, *Dujo Runje*, *Đorđe Čović* i *Franjo Vujkov*, predsjednik subotičke podružnice *Martin Bačić*, *Mirko Ostrogonac*, vijećnici u subotičkoj skupštini te članovi Odbora subotičke podružnice.

ISPLIVALI PROBLEMI: Kako je, između ostalog i razmjerni izborni sustav na proteklom lokalnim izborima pridonio podjeli mandata većem broju stranaka i skupina građana, nego što je to bilo ranije, u manje-više svim općinama postojale su poteškoće da se formira skupštinska većina.

»U Subotici je, ipak, razmjerno brzo formirana koalicija, odnosno skupštinska većina, te je do sada održano i devet skupštinskih sjednica, što je odavalo dojam dobrih odnosa, ali odmicalo je vrijeme, a nisu riješeni problemi koji su definirani kad je formirana koalicija«, kazao je na sjednici Kuntić. »Ključni je trenutak, kad su isplivali problemi u koaliciji, bio onaj, kad se nije uspjela

održati skupštinska sjednica 26. travnja. Održano je nekoliko koalicijskih sastanaka na kojima se trebao dogovoriti način 'raspodjele vlasti' unutar koalicije, a glede upravljanja javnim komunalnim poduzećima.

Dvije su opcije na stolu jedna, prema kojoj bi javna poduzeća, u neku, ruku postala »stranačka« i koja se zagovara s argumentacijom da takav način kontrole JKP postoji i funkcionira i u drugim općinama, te da se na taj način zna tko odgovara za određeno poduzeće. Međutim, podjela »odgovornosti« nije još usuglašena i ići će se na novi dogovor. U ovakvoj situaciji čelnništvo DSHV-a je odlučilo sazvati sastanak na kojem bi se ovi problemi raspravili i kako bi legitimni predstavnici stranke donijeli odgovarajuće odluke za daljnje pregovore unutar koalicije.

VELIKI I MALI: Tijekom rasprave dominirala su mišljenja, kako između dviju jakih stranaka SVM-a i DS-a uvijek dolazi do situacija da se interesi dviju »velikih« stranaka ostvaruju na račun »malih« koalicijskih partnera kakvi su DSHV i Liga socijaldemokrata Vojvodine. Iznesena su i mišljenja kako ne valja način na koji se pristupilo cjelokupnom problemu – da stranke postavljaju i smjenjuju direktore javnih poduzeća, te da to nije u interesu niti grada niti građana, ali i da DSHV ne želi biti izigran, ukoliko do takve podjele utjecaja ipak dođe.



Predmet trgovine?

U Subotici trenutačno ima sedam javnih komunalnih poduzeća: JKP »Vodovod i kanalizacija«, JKP »Čistoća i zelenilo«, JKP »Pogrebno«, JKP »Parking« Subotica, JKP »Dimnjačar«, JKP »Subotičke tržnice«, JKP »Stadion«, te šest javnih poduzeća: JP »Radio Subotica« Subotica, JP »Zavod za urbanizam, izgradnju i uređivanje Općine Subotica«, JP za prijevoz putnika u gradskom i prigradskom prometu »Subotica-trans«, JP »Subotička toplana« Subotica, JP »Palić-Ludaš«, Fond za izgradnju Općine Subotica.

Na kraju sastanka Petar Kuntić je kazao: »Večeras su bili nazočni svi oni dužnosnici DSHV-a koji su birani u subotičkoj podružnici, članovi Predsjedništva i Vijeća iz Subotice i vijećnici u Skupštini Općine Subotica, dakle svi oni koji imaju legitimitet odlučivati što ćemo dalje, kakve korake ćemo poduzeti u koalicijskim dogovorima. Pošto se traže određeni ustupci od nas od strane koalicijskih partnera, morali smo sazvati ovakav sastanak da vidimo kakva razmišljanja postoje o našoj daljnjoj suradnji u koalicijskoj vlasti. Postignut je jedinstven stav prema kojem se ne žele više praviti ustupci.«

J.Dulić

Promocija Vojvodine

Vojvođanski biznis-centar u Parizu

Na konferenciji za tisak održanoj 13. svibnja u Skupštini Vojvodine predsjednik Skupštine APV Bojan Kostreš izvijestio je javnost o sporazumu i uspostavljenju suradnji između Kancelarije za promociju Vojvodine, Skupštine AP Vojvodine i Agencije za euroregionalne integracije iz Pariza, koja će imati za cilj promociju vojvođanskog gospodarstva, kulture i svih ostalih vojvođanskih vrijednosti na području Pariza i Francuske uopće.

Jedan od projekata je otvorenje ureda »Centra za strateški razvoj Vojvodine« 17. svibnja, koga su skraćeno nazvali »Vojvođanski biznis-centar«, s obzirom da će prve aktivnosti vođene iz ureda Centra biti povezivanje vojvođanskih i francuskih gospodarstava. Ured Centra se nalazi u strogom centru Pariza u ulici Volni, kod hotela Ritz. Kako je rekao Kostreš, ovo je prvo i jedino gospodarstveno predstavništvo Vojvodine u svijetu, a u planu je otvaranje takvih centara i u drugim značajnim gradovima.

U CILJU SURADNJE: »Osnovna ideja i cilj projekta je da u Parizu, u jednom od najvećih svjetskih centara biznisa i kulture, stvorimo mogućnost da predstavimo Vojvodinu i da omogućimo da naši i francuski gospodarstvenici ostvare zajedničku suradnju«, rekao je predsjednik Skupštine APV Bojan Kostreš na konferenciji za tisak i objasnio da protokol o suradnji koji su potpisali znači da će i vojvođanske i francuske firme ulaziti u Centar, te se kroz njega, a prema vlastitim interesima, spajati i dalje razvijati svoje komercijalne interese. U Uredu za promociju Vojvodine će (ona ima savjetodavnu funkciju i nalazi se pri kabinetu predsjednika Skupštine APV) svi zainteresirani vojvođanski gospodarstvenici slobodno moći dobiti informacije o Centru, postati članovi, te naći odgovarajuće poslovne partnere iz Francuske. Centar će voditi zajednički tim ljudi. Što se tiče naše strane predstavnik je Đura Vlaškalić iz Ureda za promociju Vojvodine.

Kako je rekao Kostreš, u prvo vrijeme radit će se na promociji Centra s ciljem da se vremenom komercijalizira, jer se Centar neće financirati iz proračuna Pokrajine,



Bojan Kostreš

već će se samofinancirati. Prvih 6 mjeseci promocija vojvođanskih firmi je besplatna, a nakon tog perioda će one prema svojim interesima zaključivati komercijalne ugovore.

»Mi ne očekujemo da će se suradnja ostvarivati samo na razini Vojvodina – Francuska, već da će mogućnosti Centra koristiti i kompanije iz cijele Srbije i da će zajedno s nama promovirati svoje interese i proizvode i ostvarivati svoje ciljeve kroz Centar«, rekao je Kostreš i potvrdio očekivanja, rekavši da su u delegaciji, koja je išla u Pariz na otvaranje Centra, pokraj poslanika Skupštine AP Vojvodine, bili predstavnici najznačajnije republičke kompanije – naftne tvrtke Srbije (NIS), te predstavnici većih vojvođanskih firmi kao što su: »PIK Bečej«, »Toza Marković« iz Kikinde, »Zavod za urbanizam Vojvodine«, »Vodokanal« iz Sombora, »Danubijus« iz Novog Sada, »Mlekoprodukt« iz Zrenjanina. Partneri s francuske strane su: »Sagem« (mobilna telefonija), »Suflus«, te »Morel and Prom« (privatna naftna kompanija) i drugi.

NEPROFITNE IZLOŽBE: Ugovorom, koji su potpisali na tri godine s mogućnošću produženja, predviđeno je da tijekom jedne godine Skupština APV, Izvršno vijeće i Ured za promociju Vojvodine,

imaju šest puta mogućnost organizirati neprofitne izložbe na kojima bi se predstavile neke od vrijednosti koje krase Vojvodinu. »Već planiramo da u skorije vrijeme organiziramo dane vojvođanske kulture u Parizu i prezentiranje kapaciteta vojvođanskih lokalnih samouprava«, najavio je Kostreš.

S obzirom da su gospodarstvenici iz Vojvodine svojom zainteresiranošću za suradnju s inozemstvom, koju su izrazili predsjedniku Skupštine APV i te tako utjecali na formiranje i pokretanje prvog vojvođanskog bisnis-centra u svijetu, predsjednik Skupštine očekuje da će Centar imati uspjeha i da će postati ono što je njegova svrha i cilj.

»Ostvariti kontakte i dobre poslovne veze najznačajnija je svrha Centra na kojoj ćemo morati mnogo raditi, a da li će postojati ili neće neke olakšice za vojvođanske gospodarstvenike koji budu u Centru, još je rano govoriti«, zaključio je Kostreš.

D. Popov

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.



Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU

POGREBNE OPREME

PREVOZ I CEREMONIJAL

SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:

Tel.: 024/557-130

O Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti

Najviša znanstvena i umjetnička institucija

Priredio: Stipan S. Pekanović

Bilo da tek proviruju u atrij Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti kako bi vidjeli Baščansku ploču koja se tamo čuva, ili da idu u razgledanje Strossmayerove galerije, koja se smjestila na prvom katu Akademije, posjetitelji u palaču na Zrinjevcu uglavnom ulaze s poštivanjem. Ipak je riječ o, kako je to i zakonski definirano, »najvišoj znanstvenoj i umjetničkoj ustanovi u Hrvatskoj«. Ali o onome što poštuju, uglavnom ne znaju baš mnogo.

Dan Akademije, koji se slavi 29. travnja u spomen na taj dan 1861. godine, kada je Hrvatski sabor pokrenuo osnivanje akademije, dobar je povod da malo »prošecemo« po Akademiji.

RAZREDI I ČLANOVI: Od kada je Hrvatski sabor izabrao prvih šesnaest članova (a to je bilo pet godina nakon odluke da se osnuje akademija) pa do danas, prošlo je ravno 139 godina. Prvih šesnaest akademika, na čelu s predsjednikom Akademije *Franjom Račkim*, počelo je s radom u tri razreda: historičko-filologičkim, filozofičko-juridičkim i matematičko-prirodoslovnim.

Danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ima 147 redovnih članova –



HAZU ima 147 redovitih članova



Palača HAZU na Zrinjevcu u koju posjetitelji s poštovanjem ulaze

onih koje nazivamo akademikima, i to u devet razreda: Razredu za društvene znanosti, Razredu za matematičke, fizičke i kemijske znanosti, Razredu za prirodne znanosti, Razredu za medicinske znanosti, Razredu za filološke znanosti, Razredu za književnost, Razredu za likovne umjetnosti, Razredu za glazbenu umjetnost i muzikologiju, te Razredu za tehničke znanosti. Najmlađi razred za tehničke znanosti, osnovan je prije desetak godina. Osim redovitih Akademika ima i dopisne članove, i suradnike (koji vremenom često postaju akademikima) a i počasne članove, ali počasnih trenutačno nema. Među počasnim članovima koji su preminuli su kardinal *Franjo Kuharić*, *Lavoslav Ružička*, *Vladimir Prelog*, *Nikola Tesla*, *Gjalski*, *Bukovac*...

Ako koga zanima kako postati akademikom, procedura je ovakva: prijedloge za izbor novih članova daju Akademijini razredi, ali i vijeća fakulteta, sveučilišni senat, te znanstvene institucije. Potom predsjedništvo HAZU odlučuje koji razredi mogu birati nove članove i koliko njih. Onda na izornoj skupštini, koja se održava svake druge godine, razredi biraju nove članove tajnim glasovanjem. Članstvo je doživotno, osim ako sami akademici ne istupe ili

ako član, kako stoji u Statutu HAZU »počini djelo koje nije u skladu s ugledom i dostojanstvom člana Akademije« ali takvih slučajeva u povijesti Akademije nije bilo.

Za dopisne članove biraju se u pravilu istaknuti znanstvenici i umjetnici iz inozemstva koji surađuje s Akademijom, a među onima koji su trenutačno na popisu su *Jacques Le Goff* i *Alain Finkelkraut*. Redoviti članovi dobivaju i takozvanu stalnu mjesečnu nagradu, koja ovisi o prosječnoj neto plaći u Hrvatskoj u prethodnom tromjesečju, tako da im se svaki mjesec isplaćuje otprilike 4260 kuna. Uz taj iznos, umirovljeni redoviti članovi primaju i je-dinstvenu mirovinu, a ona iznosi 5000 kuna.

A što akademici zapravo rade? Redovito se sastaju, kako je utvrđeno Zakonom o Akademiji, potiču i organiziraju znanstveni rad, umjetničku i kulturnu djelatnost, brinu se o hrvatskoj kulturnoj baštini i njezinoj afirmaciji u svijetu, bave se izdavaštvom (najznačajniji projekt im je »Hrvatska i Europa«) obnavljaju i uređuju zgrade u vlasništvu Akademije, a ponekad iznose svoje mišljenje o nekim pitanjima kao što je bio slučaj nedavne izjave o položaju hrvatskog jezika. ■

Pripreme za »Dužijancu 2005.«

»Takmičenje risara« 9. srpnja

Pripreme za ovogodišnju Dužijancu u Subotici u punom su jeku. Organizacijski je odbor u utorak konstatirao kako sve osobe, koje rade na organizaciji ove najveće hrvatske manifestacije u SiCG, uredno izvršavaju svoje zadaće, te je za očekivati da će i ova Dužijanca proteći u najboljem redu.

Prva velika u nizu idućih manifestacija bit će na Bikovu, gdje će se održati »Takmičenje risara« 9. srpnja, a nakon toga i Kolo, igranka povodom završetka žetve.

Nakon što je na Bikovu obavljen blagoslov žita na Markovo 25. travnja, u srpnju i kolovozu će se održati dužijance po župama u selima oko Subotice, i to: 10. srpnja u Starom Žedniku, 17. srpnja u Bajmoku, 24. srpnja u Tavankutu, 31. srpnja u Maloj Bosni, a 7. kolovoza u Đurđinu i na Ljutovu.

Od 16. do 23. srpnja u Tavankutu će se održati 20. Saziv kolonije slamarki, a otvorenje te izložbe predviđeno je za 12. kolovoza u vestibulu Gradske kuće u Subotici. Natjecanje aranžera izloga u Subotici održat će se 3. kolovoza. Za 30. i 31. srpnja zakazane su konjičke trke »Dužijanca«, od 17. do 20. kolovoza trajat će Likovna kolonija Bunarić, 9. kolovoza je izložba »S Božjom pomoći«, 11. kolovoza je književna večer, 12. kolovoza je Tamburaška večer na Trgu, 13. kolovoza je svečano večernje u katedrali Sv. Terezije Avilske, a istu večer na Trgu je Skupština risara.

Središnji događaj započinje u nedjelju 14. kolovoza ispraćajem bandaša u Crkvi sv. Roka u Keru, nastavlja se euharistijskim slavljem na oltar-bini pokraj Katedrale, a onda će svečana povorka Dužijance 2005. krenuti ka centru grada.

Posjet grobu Blaška Rajića predviđen je za 18. kolovoza, dan poslije održat će se Bandašicino kolo u Župnom uredu sv. Roka, a 27. i 28. kolovoza je Bunaričko proštenje.

Predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijance 2005« je *Gr-go Kujundžić*, a Odbor ima ukupno 27 članova. ■



Organizacijski odbor Dužijance 2005.

Novost u Hrvatskoj

Tulipani iz Ernestinova

ERNESTINOVO – »U posljednja dva tjedna, svi koji su prolazili ovim našim krajem, mogli su uživati u ljepoti satkanj od cvijeća i 17 različitih boja, 17 vrsta tulipana na polju od oko 3 hektara, gdje smo jesenas zasadili lukovice za nizozemskog investitora *Hana Dekkera*« rekao nam je *Stjepan Pušić*, upravitelj poljoprivredne zadruge »Almus« iz Ernestinova.

»Sve je započelo u jesen 2002. godine, kada je jedna delegacija iz Nizozemske, koja je bila u posjeti Vukovarsko-srijemskoj županiji, posjetila Ernestinovo dandva nakon otkrivanja spomenika palima u Domovinskom ratu u centru sela. Kako su prigodom otkrivanja spomenika polagani vijenci od svježeg cvijeća, a kako su Nizozemski svjetski poznati proizvođači cvijeća, zagledali su još svježije cvijeće i ponudili da pošalju lukovice cvijeća kao poklon i skromni doprinos za uređenje gredica ispred spomenika. Naravno, da smo kao uviđavni domaćini prihvatili poklon, pa tako i danas ispred spomenika stoje lijepo uređene gredice s cvijećem iz Nizozemske«.

PRAZNIK ZA OČI: »Nakon toga nizozemski je poduzetnik i direktor tvrtke »Jade« b. v. gospodin *Han Dekker* ponudio suradnju u proizvodnji cvijeća, odnosno lukovica, no dogovori su trajali gotovo godinu i pol. Prošle je godine ipak došlo do realizacije i u Ernestinovo je najprije stigla njihova mehanizacija, a zatim i sadni materijal. Nažalost, jesen je bila izuzetno loša, pa smo sadnju obavili tek u prvoj polovici prosinca prošle godine, kada su

vremenske prilike dozvolile. I zima nam nije išla na ruku« priča Pušić »zbog izuzetno niskih temperatura, pa ni proljeće, jer je u depresijama dugo ležala voda, što je uništilo jedan dio lukovica, tako da smo tijekom čitavog perioda imali ne malih problema, ali u travnju, naše je polje bilo lijepo pogledati, pravi pravcati praznik za oči, i za nas koji smo u projekt ušli, ali i za većinu mještana, putnika namjernika, pa i brojnih novinara koji su to došli zabilježiti. Za sada nizozemski je partner izuzetno zadovoljan, jer naši klimatski uvjeti omogućuju cvjetanje čak tri tjedna ranije, te smo prišli zakidanju cvjetova i lukovice u ovoj fazi izgledaju odlično. Ako ne bude izuzetno visokih temperatura i ako nam vrijeme sljedećih mjesec, mjesec i pol bude naklonjeno, mjesec svibnja lukovice su spremne za vađenje. Čak i ako temperature budu više, ići ćemo sa sustavom za navodnjavanje«.

IZVOZ U NIZOZEMSKU: »Ovo je novost u Hrvatskoj, po prvi puta u nas radimo s lukovicama tulipana na tako velikoj površini, a očekujemo i strojeve za vađenje, iz Nizozemske. Proizvodnju smo zasnovali na plastičnim prostirkama, te stroj lukovice podiže zajedno s plastikom i ne može se desiti da ostane lukovica u zemlji. No, pričekajmo ipak konac svibnja« kaže Pušić »i vidjet ćemo kako će to ići. Ovaj posao je uglavnom mehaniziran, posebice sadnja i vađenje, no ima dosta i živoga rada kod zakidanja cvjetova, gdje je potrebno 8-10 radnika po hektaru minimum, a također će trebati i



Stjepan Pušić

kod vađenja lukovice za selekciju. Zato mi u Ernestinovu i u zadruzi »Almus« s neskrivenim zadovoljstvom gledamo na ovaj posao, jer osim dohotka, on treba donijeti i novo zapošljavanje, a mi smo povratnička općina i svako je novo radno mjesto dobro došlo«.

»Veći dio lukovica, prve i ekstra klase, odlazi u Nizozemsku, a manji će dio ostati nama za zasnivanje nove proizvodnje« kaže Pušić. Lukovice se odvoze u Nizozemsku već početkom lipnja radi odležavanja u hladnjačama, radi simuliranja prezimljavanja, a već na jesen te se lukovice sade u plastenicima, odnosno staklenicima, na supstratu, da bi početkom studenoga poslužile kao reznice cvijeća koje najvećim dijelom ide u izvoz u SAD. Tako će te lukovice samo tijekom jedne godine dati dva puta cvijet, odnosno, lukovice posadene jesenas daju dvije lukovice, veću koja će do jeseni ponovo donijeti cvijet i manju koja će dogodine poslužiti kao lukovica za staklenike.

Slavko Žebić

Službena uporaba mađarskog jezika u upravi i pravosuđu

Stručno osposobljavanje preduvjet ravnopravnosti

Na Paliću je prošloga tjedna održan treći po redu tečaj na temu »Službena uporaba mađarskoga jezika u tijelima uprave i pravosuđa« u organizaciji Pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine i Mađarskog nacionalnog vijeća.

Cilj ovog kao i prethodnih tečaja bio je da se stručnjaci u upravnim tijelima i pravosuđu, koji su u neposrednom kontaktu s višejezičnošću, adekvatno pripreme, kako bi se ostvarila rehabilitacija onog praktičnog stanja u uporabi mađarskog jezika kakav je bio prije devedesetih godina. Do tog vremena na područjima gdje žive pripadnici mađarske nacionalne zajednice uporaba njihovog materinjeg jezika bila je do 25 posto, dok je danas taj postotak blizu nule.

POLITIKE I PRAKSE:

»Osnovni cilj ovog tečaja cilj bio je da se stvore humani resursi za dosljedno ostvarivanje jezične ravnopravnosti građana na području Vojvodine u slučaju mađarske nacionalne zajednice. Mi smo potpuno svjesni toga da je državna politika devedesetih godina išla u suprotnom pravcu i da su demontirani svi institucionalni i humani okviri za ostvarivanje te jezične ravnopravnosti. Pošto je taj destruktivni period iza nas, mi smo sad počeli ponovno graditi sustav koji će omogućiti da Ustavom garantirana prava budu dosljedno i primjenjivana u praksi. Na žalost, ovo je dug i trnovit put, međutim, bez toga da imamo adekvatan ljudski kadar za provođenje toga, to je sve nemoguće. Okupili smo veliki broj veoma poznatih i priznatih predavača, a veliko interesiranje uzastopno treći put dokazuje, da postoji potreba ne samo od strane samih upravnih tijela, institucija i činovnika nego i od strane građana, da se ta prava ožive i da se dosljedno ostvaruje u praksi ono što je u zakonu i Ustavu«, kazao je pokrajinski tajnik za upravu, propise i nacionalne manjine *Tamás Korhecz*.

»Kad smo prvi put razgovarali s pokrajinskim tajnikom ovoj temi s obzirom da smo obojica pravници i obojica imamo do-

dira s konkretnom dnevnom praksom u oblasti pravosuđa i uprave, zaključili smo kako je jedan od najvećih zadataka – rehabilitacija onog praktičnog stanja u oblasti ostvarivanja pune jezične ravnopravnosti kakvo je postojalo. Naime, mi imamo dosta dobro formulirana jezička prava ustav-



no-pravnim dokumentima, jest da postoji Zakon o službenoj uporabi jezika, međutim, činjenica je kako nisu razrađeni svi detalji u pravnoj regulativi u pogledu toga, i drugo, da nigdje, niti u jednom propisu, nije osigurana obveza države i državnih tijela da u cilju ostvarivanja jezičnih prava usklade svoj personalni sastav i svoja materijalna sredstva, niti ima detaljnih propisa o postupcima da bi to odgovorilo potrebama svakodnevne prakse«, kazao je predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa*, i dodao kako je »uvjeren da će se na ovom tečaju iskristalizirati i određeni stav o nedostacima pravne regulative i da ćemo kasnije imati prilike da u kon-taktima s republičkom vlasti ukažemo na ove nedostatke i inzistiramo na propisivanju takve strukture koja će odgovoriti zahtjevima svakodnevne prakse«.

PREDUVJETI RAVNOPRAVNOSTI:

»Ne bih volio da me netko tretira kao jugo-nostalgičara u vezi ovoga pitanja«, kazao je *Józsa*, »međutim, praksa socijalističke Jugoslavije u pogledu ostvarivanja pune jezične ravnopravnosti je bila naša svakidašnjica sve do donošenja republičkog Ustava iz 1990-te godine i republičkog Zakona o službenoj uporabi jezika, koji je po-

tezom pera prepolovio mogućnost ostvarivanja jezičnih prava. U starom sustavu je bila propisana obveza, kako smo to tada zvali 'organi društvenopolitičkih zajednica', drugim riječima državnih tijela, da osiguraju personalne i materijalne preduvjete kako građani ove zemlje koji, eto slučajem, imaju drugi materinji jezik ne budu više u nemogućnosti ravnopravnog ostvarivanja svih zakonom propisanih prava. Ne radi se o nevažnim pitanjima. Radi se o tome da na primjer u jednom krivičnom postupku od adekvatnog izražavanja misli okrivljenika u punoj mjeri ovisi njegova daljnja sudbina. Tu jezične barijere moraju biti minimizirane, te prepreke se jednostavno moraju prevladati, a da ne pričamo o tome da se ne može osporiti pravo svih građana ove zemlje da sa svojim pravima budu upoznati na jeziku koji najbolje poznaju«.

Kako smo saznali od pokrajinskog tajnika, do sada je organiziran i tečaj za rumunjsku zajednicu u Vršcu, a planira se ove godine i za slovačku zajednicu »što je izraz naše iskrene namjere da ne želimo ograničiti ovo pitanje na uporabu mađarskoga i srpskoga jezika. Međutim, realnost je takva da u slučaju ostalih jezika praktično postoji mnogo niža razina potreba od strane građana, a postoje, na žalost, i mnogo skromniji institucionalni okviri što, na ravno, ne znači da u onim sredinama, gdje postoji potreba i gdje postoje okviri, ne treba osigurati isto humane uvjete za dosljedno provođenje tih propisa. U slučaju hrvatske manjine stvar je mnogo delikatnija, mnogo je jednostavnija, ali i mnogo kompliciranija s druge strane, jer je naša realnost da većina Hrvata u Vojvodini možda pravilnije govori srpski nego hrvatski jezik. Ali to nije razlog da baš oni službenici, koji bi trebali oživjeti upotrebu hrvatskoga jezika, ne bi trebali usavršiti svoj jezik, ali situacija je ovdje mnogo delikatnija i ako bude takve inicijative od strane HNV-a, naravno da je Pokrajinsko tajništvo potpuno otvoreno za realizaciju toga«, kazao je *Korhecz*.

J. Dulić

KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora na gostovanju u Metkoviću

Monoštorke na koncertu Marijanskih pučkih napjeva



KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora

METKOVIĆ – Smotra folkloru u Metkoviću već petu godinu za redom okupila je skupine iz krajeva gdje žive Hrvati i organizirala u Crkvi sv. Ilije 6. svibnja koncert Marijanskih pučkih pjesama. Ove je godine čast sudjelovanja u ovome programu pripala i članicama KUDH »Bodrog« iz

Bačkog Monoštora, kao predstavnicama Vojvodine i SiCG, a pozdravljene su bile velikim pljeskom. Otpjevale su dvije pjesme: »Trinaestoga svibnja« i »Lipa si lipa, divo Marijo«.

Na ovogodišnjoj smotri u Metkoviću sudjelovale su dvadeset i dvije skupine. To

su bile uglavnom skupine žena koje u okviru svojih nedjeljnih misnih slavlja u svojim krajevima pjevaju u crkvama pjesme »po starinski«.

U mjesecu svibnju, Marijinu mjesecu, pjevaju se pjesme Mariji, Majci Božjoj. To su nježne pjesme, ispunjene emocijama, pa su stoga i jako omiljene u svim krajevima.

»Za nas je gostovanje na koncertu u Metkoviću bio nezaboravan doživljaj. Bili smo smješteni u turističkom naselju Klek i uživali smo u pejzažima doline Neretve. Vrijeme nas je poslužilo. Pri povratku smo pohodili Međugorje, brdo ukazanja Majke Božje. Ispred velikog bijelog kipa Marije pjevali smo joj 'Hvaljen Isus Marijo, selo ti pozdravilo, svi bolesni i svi stari, i svi ostali'. Plakali smo od radosti što je imamo. Doživjeli smo veliku radost, a posebnu zahvalnost dugujemo organizatorima iz grada Metkovića, župniku župe sv. Ilije u Metkoviću i profesoru *Baguru*« – kaže poslije gostovanja u Metkoviću zamjenica predsjednika KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora *Marija Turkalj*. ■

Lijepo želje bereških kraljica

BAČKI BREG – U nedjelju, na Duho-ve, mlade kraljice u prelijepim šokačkim nošnjama prošle su kroz bereške sokake i posjetile župnika, kneza sela, odnosno predsjednika Savjeta mjesne zajednice, a posjetile su i kuće u kojima ima neoženjenih momaka, po starom običaju, koji je obnovljen prije nekoliko godina na inzistiranje članova HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević«. Kraljice su svima koje su posjetile pjesmom poželjele mnogo dobra i mnogo uspjeha, a naravno, bile su darivane i po kojem čokoladom, bombonima i mnogim drugim darovima.

Z. G.



Kraljice u šetnji bereškim sokacima



Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Očitovati i živ-
jeti plodove
Duha, te
živjeći bratsku
ljubav, šireći
radost i mir,
velikodušno
pomagati
drugima, biti
dobrostitiv i
uslužan,
a konačno blag
i uzdržljiv, dat
će nam »novu
metodologiju«
mijenjanja
svijeta na
bolje. Tko to
od nas ne bi
htio.*

Za bolju svakodnevicu

Duhovnost nakon Duhova

Prošao je blagdan Duhova. U crkvenom životu nastaje takozvano vrijeme »kroz godinu«. Netko bi zlobno mogao reći: Nastaju sivi dani. Međutim, nije tako. Crkvena godina je tako uređena da nema »sivih dana«. Svaki je dan toliko bogat koliko je osmišljen. Htio bih još jednom s vama podijeliti poruku Duhova kao trajni program dnevnoga života. Prisjetimo se nauke apostola Pavla iz poslanice Galaćanima gdje kaže: »Plod je pak Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost. Protiv tih nema zakona. Koji su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i požudama.« Poučeni tom porukom pred nama je stvaranje sadržajne i bolje »svakodnevnice«. U pravcu ovoga razmišljanja o potrebi dnevnoga puta prema boljemu svijetu negdje sam pročitao i ovu misao:

SAMUZATAJNOST UMJESTO DOMINACIJE: Kada bismo prestali nasilno se boriti protiv nepravde, svijet bi postao pravedniji. Kada bismo se opustili, i odustali od previše žestokog popravljivanja drugih ljudi i svijeta, svijet bi postao bolji. Što li su sve ljudi smislili da opravdaju maltretiranje bližnjega? Pravdaju se budućim rajem na zemlji, slobodom, narodom, Bogom, općim dobrom društva, ljudskim pravima ili čak dobrom bližnjega kojega muče, poput mnogih vlastodržaca i revolucionara, pravnika i odgojitelja, supružnika, aktivista i roditelja. Nekom nesretniku veliki ideali nadimaju grudi, on ruši stari i gradi novi svijet, a ne svjesni je sadist. Dostojevski i Nietzsche pišu: neki razbojnik misli da ubija zbog novca, a zapravo to čini zbog »radosti noža«. Sadizam, želja za dominacijom, ukorijenjena je u dubljim slojevima ljudske duše od puke jagme za materijalnom koristi. Naš vanjski život, naše društvene uloge, profesije, ideologije, mogu se providjeti kao maska takvih nesvjesnih motiva. Za razli-

ku od ideološkog i političkog programa, i revolucionarne strasti, koji su isključivo praktički, religijska mudrost može učiti čovjeka i meditativnom »nedjelovanju«: umijeću trpljenja, strpljivosti i duhovnom obogaćivanju. Tamo gdje bi se inače brzopleta prepustilo silovitosti i gnjavljenju bližnjih, religiozni čovjek može djelovati samozatajno i neprimjetno, čak samom vedrinom duha i prijateljskim osmijehom. Mistika i meditacija pomažu »djelovanju iz polja nedjelovanja«. Nasilnik preokreće brda, sve se trese, svi se guše, a od toga na kraju ne bude ništa. Duhovan čovjek obično ne čini ništa spektakularno, no s vremenom iz sjemenja izraste voćnjak. Naizgled veliko i moćno – malo je i nemoćno, i obratno: naizgled neugledno i bespomoćno – veliko je i moćno. Piti iz vlastite dubine, iz Onoga koji nas sveobuhvatno ljubi, djelovati nenasilno i blagotvorno, tako je moguće zaista nešto i nekoga popraviti.

MOLITI ZA SILU DUHA SVETOGA: Ono čime kršćanin može mijenjati i preobražavati društvo, gospodarstvo i politiku jest sila Duha Svetoga. To je moć koja istjeruje zle duhove iz ljudi, koja dokida ružne i nepravedne mentalitete, to je sila koja otklanja bolesti, mržnju, međuljudske konflikte, to je snaga koja ljude iznutra čisti, oslobađa, međusobno vodi u povjerenje te ljude zapravo čini radosnima i sretima. Sila Duha Svetoga je snaga kojom se gradi Božje kraljevstvo a ruši kraljevstvo Sotone ili nepošte-nja, zla i mržnje. Drugim riječima, ispravnije je moliti za silu Duha Svetoga nego za darove, jer moleći za darove nećemo primiti silu, a čini se, niti darove. Naprotiv, moleći za silu Duha Svetoga, dobivamo snagu da lomimo zlo oko sebe te Duh Sveti zapravo izgrađuje u nama sve darove, a to znači vrline i kreposti, koji su plodovi, ali i darove da možemo služiti drugima. Pitamo li se kako primiti silu Duha

Svetoga, tada možemo reći da je potrebno najprije biti Isusov učenik, zatim obraćenik te postati Isusov prijatelj. Biti Isusov učenik znači upijati i asimilirati njegovo razumijevanje svijeta, njegov mentalitet, njegovu snagu i silu, njegovu ljubav za čovjeka i ljubav za Boga. Biti obraćenik znači odricati se zla, mržnje i mraka i zlih duhova, a prihvaćati vrline, kreposti, čestitost, povjerenje i ljubav. Biti Isusov osobni prijatelj znači biti svjestan da je Isus postao čovjekom i da je u svom uskrsnom tijelu sada prisutan u Crkvi te sada s njim prijateljevati na isti način kako je Abraham, po riječima Poslanice Hebrejima, hodao kao da vidi Nevidljivoga. Na nama je da se družimo s Isusom Kristom, da mu postanemo prijatelji, da, uživljavajući se meditativno u njegove riječi i njegova djela, u njegov duh, sve više uranjamo u kontemplativni život u kojem doista doživljavamo njega osobno, susrećemo ga kao prijatelja i iz tog prijateljstva u njegovoj sili stvaramo kraljevstvo dobrote, pravde i snage. Dakle, podsjetimo se »Plod je pak Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost.« Pred nama je obilan program osmisliti svakidašnjicu. Ne nasiljem, ne prezirom i odbacivanjem, nego onom silom koju nosimo u sebi.

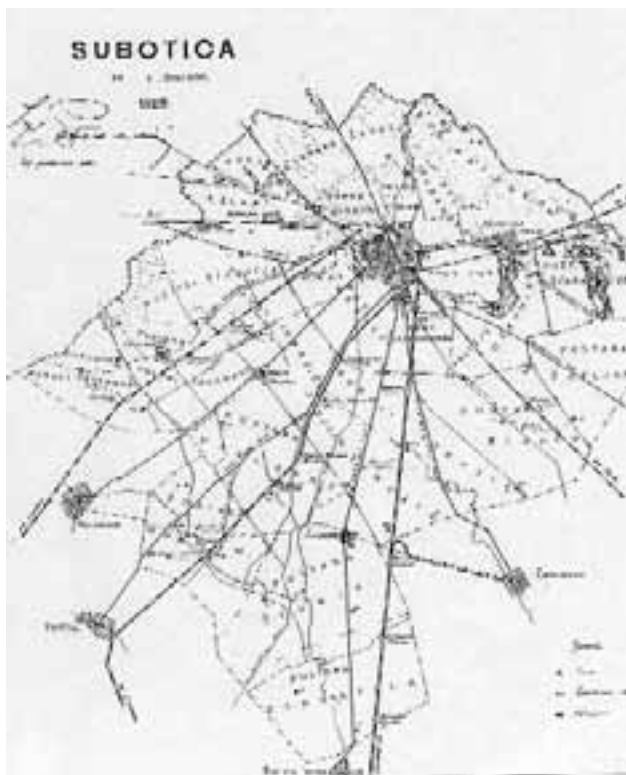
Ako se nadahnjujemo onim što živi u dinamici crkvenog života, onda čovjek vjernik stvara u sebi »program« očitovati i živjeti plodove Duha, te živjeći bratsku ljubav, šireći radost i mir, velikodušno pomagati drugima, biti dobrostitiv i uslužan, a konačno blag i uzdržljiv, dat će nam »novu metodologiju« mijenjanja svijeta na bolje. Tko to od nas ne bi htio. Dakle, Duhovi su ne završetak, nego početak jednoga programa u kojem ne ostajemo sami. Pokušajmo učiniti nešto da nas što više ovako razmišlja. Dakle, neka je sretan početak!



Piše: Alojzije Stantić

Od zemunice do salaša (VI. dio)

Gvozden put



Zemljovidna karta s gvozdenim putovima

Kako su po Sridnjoj Evropi širili mrižu gvozdeni putova (željeznički pruga) nji su napravili i po subatičkom ataru (širi kraj grada), a nuz nji su razumno rasporedili gencije (željezničke kolodvore). Do naše varoši gvozden put je najpreg došo iz Segedina, prvi ajzliban (vlak) nam je došo u genciju 11. studenoga 1869., samo 44 godine posli kad je proradio prvi u svitu gvozden put Stokton – Darlington. Od tog dana su od naše varoši pravili i druge gvozdenne putove, a 1908. godine posljednji je napravljen put iz naše varoši priko Đurđina, Pačira, Stare Moravice i dalje do Crvenke. Kako su ji friško napravili triba imat u vidu da su onda gvozdenne putove pravili samo ručno.

Kad su taj poso doveli do kraja onda je naša varoš bila jedan od najvažniji čvorova gvozdeni putova u južnom dila Sridnje Evrope, tu su se sikli putovi sever-jug i istok-zaod (zapad). Priko našeg atara su išli gvozdeni putovi na sedam strana. Onda je i najdaljem salašu najbliža gencija bila ne više od oko pet kilometri.

Država je i ovako pomagala salašarima, jel su joj oni plaćali velike porcije, pa je od ti novaca doteklo i za ovu pomoć. I po tom se vidi kako je onda država vodila mudru gospodarsku politiku, izdašno su pomagali svima koji stvaraju, jel kako su gospodarski jaćali plaćali su i veću porciju. Zato se država razumno odnosila naspram zemljodilaca pa su njim pomogli čak i to da porciju ne plaćaju po ftraljima, već odjedared na kraj godine, kad su unovćili višak roda i rada.

Nuz gencije su čeljad počela praviti rate (malo naselje), tu su se smistili mijandžija,

krupar, a vrimenom dućandžija, pa onda i zanatnici koji su salašarima uvijek tribali bit pri ruki, ko na priliku kovač, sarač (remenar) digdi bognar (kolar) i drugi. Od rata su vrimenom stvorena sela, napriliku Đurđin, Bikovo, Mirgeš (Ljutovo), a sela se još više širila ko Bajmak s Ratom, Načvin (Stari Žednik), Čantavir itd.

MISTO PRAVLJENJA SALAŠA: U subatičkom ataru najviše salaša su poredani oko dolova, imali su blizu vodu, zabada vad trsku i druge barske biljke koje su hasnirali u kojekake namine, prodavali su: trsku, kuninu (metla od zelene vlati trske), asure (prostirka ispletana od roguze) kojekake kotarice od roguze (barska biljka), vrbine prutove za pletere (oplet od gustog pruća) ograde, ambare (malo skladište za žitarice), lise (od vrbova pruća ispletana unutrašnja obloga stranica kola), kojekake košarove i drugo koješta napravljeno od barski biljaka.

Kad je kogod dobio, došo do podesnog mista di je nakanio napraviti trajnu nastambu, svedno koliko će bit velika, najpre je konto kako će je napraviti: namistio je na najvišem dila avlije, kako se voda sa strije

(dio krova koji nadvisuje zid) ne bi slivala pod fundament (temelj). Vrata kroz koja se ide u salaš okrenio je prema dolnjaku (jug-jugozapad), na osunčanom mistu i u zavitrini od gornjaka (sjeverni vitar), otkaleg se i po ladnom vrimeni s prigrivka mogu nadzirati vrata svi staja i avlija. Na severnu stranu, otkaleg duva neugodan gornjak, za kojeg su kazali da »tira kera ispod slame«, su okrenili duvar (stražnji zid zgrade), leđa salaša, najčešće s pendžericom iz pododžaka.

Salašari su nuz salaš počeli praviti i druge zgrade, najpreg staje, nji su u avliji rasporedili smišljeno, kako bi iz salaša sve bile dobro prigledne, al i da se do nji i med njima što manje šeta, dođe sa što manje koraja od jedne do druge zgrade. Kako po kociljavoj zemlji nije lako ić, salaš je sa svim vratima na stajama bio povezan cigljanim flasterom. Rad katkad neugodne sage staje, s blizu napravljenim korlatom, su bile dalje od salaša, tako je ostala čista avlija med zgradama. Kroz avliju je išo litnji put u atar, u njive i do litnjeg puta kojim se ide do najbližeg drumu. Ovaki položaj salaša je smišljeno napravljen jel je u vrime bečara, lopova i kojekaki nasilni dotiranica salašar iz daljeg mogo viditi ko mu svratio u salaš i da zna kako će ga dočekati. Salaš se iz daleka vidi samo zimi kad s drva spadne lišće, a kad izlistaju onda se iz daljeg s izvučenom đermom (naprava za ručno izvlačenje vode iz kopanoga bunara) nazire salaš sakriven za ogradom zeleni dračova (bagrema), višanja, šljiva i s kakim drugim voćkama, najčešće funtašicom (vrsta litnje jabuke). Sva ova drva su u isto vrime vitrobran zaukanim vitrovima, a de bo lad je dobar zaklon tolikom piležu (peradi) i josagu (blagu), koji pase i planduje na ledini. S ovu strane ograde u salašu svinjama nad oborima (ogradaeni ispust u svinjcu) lad prave dudovi; marvi (govedi) kod korlata dračovi (bagremi) el brist; or (orah) el više nji prid salašom; makar jedna germeška trišnja; u bašči nacika (vrsta litnje kruške).

Salašar je salaš nabijao na svojoj zemlji. Iako su mu uvratine (kraj njive) udarale u atarski litnji put, salaš je nabijao dobrim dalje od njeg, a iz njeg je napravio put do atarskog puta, s kojom je išo do drumu u selo el varoš. ■

Priča o Hrvatima u 18. stoljeću (48.)

Etičke vrijednosti puka

*U Hrvatsku su dolazili znanstvenici raznih profila i iz raznih pobuda *
Većinom su ih očarale prirodne ljepote, i etičke vrijednosti puka, a sablažnjavali su se nad
neukošću stanovnika te surovom odnosu vlasti prema narodu*

Piše: Zdenko Samaržija

U vrijeme *Marije Terezije* i *Josipa II.* razgranala se znanstvena i spisateljska djelatnost u Hrvatskoj. *Andrija Jambrešić* i *Ivan Belostenec* objavili su rječnike hrvatskog jezika. Među književnicima istaknuli su se otac i sin *Reljković*, *Matija Antun*, koji je napisao *Satira* ili *divjega čovjeka*, u kojem kritizira loše običaje Slavonaca, te *Josip Stjepan*, koji je napisao *Kućnika*, priručnik za seljake u kojem je za svaki mjesec napisao što treba raditi na polju, vinogadu, u kući oko stoke ili pčela, nastojali su prosvjetliti slavonske seljake. Potkraj 18. stoljeća književno je djelovanje započeo poznati komediograf *Tito Brezovački*.

Među crkvenim povjesničarima istaknuo se *Adam Baltazar Krčelić*.

PUTOPISCI: Zapadni je svijet promatrao Hrvate kao egzotičan narod. Ovamo su dolazili znanstvenici raznih profila i iz raznih pobuda. Većinom su ih očarale prirodne ljepote, poput *Alberta Fortisa*, prirodnjaka koji je proputovao Istrom i Dalmacijom, i etičke vrijednosti puka, a

Zemljopisne karte Kalifornije

U gradovima su podizani spomenici i zavjetni kipovi kako bi po zagovoru svetaca stanovnici bili pošteđeni kuge i inih bolesti.

Ferdinand Konščak, isusovac rođen u Varaždinu, izradio je 1746. godine prve zemljopisne karte Kalifornije.

Godine 1768. *Emerik Pavić* preveo je na hrvatski jezik *Salernski spjev*, onodobno važno medicinsko djelo – u hrvatskome prijevodu naslov glasi *Cvit likarije*.

Prva židovska općina u Hrvatskoj osnovana je u Varaždinu 1785. godine.

Franjevac Filip Grabovac, zbog optužbe mletačke vlasti da je zapustila narod u Dalmaciji iznesene u djelu »Cvit razgovora naroda i jezika iliričkog aliti rvackog« je utamničen; u zatvoru je i umro.

Godine 1703. u Splitu je osnovana Akademija ilirička u kojoj se njegovalo književno stvaralaštvo na hrvatskome jeziku.

Djelo franjevca *Andrije Kačića Miošića* »Razgovor ugodni naroda slovinskoga«, objavljeno 1756. godine, doživjelo je šezdesetak izdanja.

sablažnjavali su se nad neukošću stanovnika te surovom odnosu vlasti prema narodu. *Baltazar Hacquet* putovao je oko 1775. godine svim hrvatskim zemljama. Zapisao je da su Ličanke najmoralnije žene, da Dalmatinci vjeruju u demone i vještice dok u Istri gotovo i nema praznovjerja. Piše kako u Gorskom kotaru i Slavoniji liječe svetim slikama i molitvama te da svi nose

amulete (u Dalmaciji je najučinkovitije sredstvo protiv uroka, piše *Hacquet*, pištolj ili nož kojim je ubijen čovjek). Ukoliko bolesnik ozdravi, ozdravljenje pripisuju svecu, a ako bolesnik podlegne, optužuju liječnika. *Hacquet* piše da je u Hrvata rađanje sramota. Položaj trudnica je težak, neizdrživ. Nema pošteđe, već se trudnice tjeraju raditi najteže poslove. Najsuroviji su postupci muževa. Primalja nema i žena i djeca su prilikom poroda često umirali. Već nakon nekoliko dana udovac bi se ponovno oženio.

MISTIČNE POJAVE: *Fridrich Wilhelm pl. Taube* je 1776. i 1777. godine boravio u Slavoniji i Srijemu. Piše da je Slavonija prekrivena raznovrsnim ljekovitim biljem, ali sakupljati bilje za Ilire – tako naime, *Taube* naziva Južne Slavene – suviše je teško; ima u Slavoniji obilja divljeg bilja kojim se mogu obojiti tkanine, a Slavonke prave masti za bojanje lica koje su kvalitetnije od francuskih masti.

Matija Piller i *Ljudevit Mitterpacher* poslani su 1782. godine u Eminovce, selo u Požeškoj županiji, kako bi objasnili mistične pojave požara koje su strašile seljake okolnih sela.

Peštanski je liječnik *Schraud* suzbijao 1795. godine kugu u Srijemu i kasnije o tome napisao knjigu. Kuga je odnijela oko 4.000 ljudi. ■

Prva medicinska knjiga na hrvatskom

Jean-Baptiste Lalangue reorganizator zdravstva u Hrvatskoj, objavio je 1774. godine »*Medicina ruralis illiti vrachtva ladanyska*«, prvu medicinsku knjigu pisanu hrvatskim jezikom.

Ako želiš vazda zdravo biti,

I k tomu za dugo živiti,

Od goleme brige i ljutine

Čuvati se valja do istine.

Vina vazda malo piti

Za trpezom dugo ne sediti

A po ručku ne valja spavati

Nit u sebi vode zadržavati

Emerik Pavić, Cvit likarije



Marinko Kujundžić, voditelj tamburaškog orkestra HKC »Bunjevačko kolo«

Glazba ne poznaje granice

*Obuka početnika koji se prvi put susreću s instrumentom započet će na jesen u Centru »Bunjevačko kolo« * Tradicionalna glazba je dragocjena građa naše kulturne baštine i veoma efektно može promovirati tradicionalne kulturne vrijednosti*

Nakon uspješnog gostovanja Folklornog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u turskom gradu Eskişehiru, gdje je koncem travnja nastupio dječji ansambl Centra, Folklornom odjelu Centra predstoji nastup u subotičkoj Dvorani sportova 29. svibnja, gdje će na koncertu nastupiti i OKUD »Mladost« iz Subotice.

Uspješnost nastupa Folklornog odjela Centra, poput godišnjeg koncerta održanog 28. studenoga prošle godine u Subotici ili godišnjeg koncerta dječjih folklornih grupa Centra održanog 17. travnja isto u Subotici, potvrdila je brojna publika dugim pljescima, a za prikazan kvalitetan program na tim koncertima zaslužni su umjetnički voditelj odjela *Davor Dulić*, stručna voditeljica *Aleksandra Lipozenčić*, učiteljica plesa *Marina Matković*, *Hajnalka Sič* i *Jelica Bukvić*, učitelj tamburaškog orkestra *Ivan Piuković*, kao i voditelj orkestra *Marinko Kujundžić*.

»Harmoniku sam počeo učiti svirati 1995. godine u OKUD 'Mladost', a sljedeće sam godine svirao harmoniku u Folklornom odjelu KUDŽ 'Bratstvo'. U 'Bunjevačko kolo' sam došao 1999. godine i počeo sam uz *Josipa Šipoša* raditi kao korepetitor u grupi koju je vodila Aleksandra Lipozenčić, a sada sam voditelj tamburaškog orkestra«, kaže Marinko Kujundžić. Tamburaški orkestar je na spomenutim nastupima pokazao visok standard izvodačke razine, a veoma su atraktivni bili i nastupi Kujundžića kao gajdaša i taj glazbeni segment jedna je od brojnih novina u aktualnom programu Folklornog odjela.

SVIRANJE NA TRADICIONALNIM INSTRUMENTIMA: »U posljednjih godinu i pol dana uz harmoniku sam počeo svirati i tradicionalni instrument panonske gajde. Taj instrument smo imali u 'Bunjevačkom kolu' još od 1996. godine, ali nitko nije učio svirati na njemu. Panonske gajde je napravio *Đuro Adamović* iz Pule, koji izrađuje hrvatske tradicionalne instrumente. Na poticaj Davora Dulića, koji je već ranije ovladao tim instrumentom, počeo sam učiti svirati gajde koje su zaista specifičan instrument. Može se učiniti da su gajde kao instrument skromnih mogućnosti, one sviraju troglasno, ali ako na njima svira vrstan gajdaš, onda se pokazuje da mogućnosti tog instrumenta i nisu tako skromne. Gajde imaju raspon od sedam tonova, a specifikum je samo sviranje, jer se gajdaš mora saživjeti s instrumentom. Gajde se ne mogu mehanički štimati. One

se štimaju pčelinjim voskom i uvijek se raštimažu na promjenu temperature. Gajde imaju tri piska, jer su troglasne, a pčelinji vosak se stavlja na sva tri piska. Osnovni ton gajdi je burdon i upravo se dio gajdi, dugačka cijev, i zove burdon i to je prvi glas. Gajde imaju i gajdanicu, dakle svira-

uspješnije promovirati, ali takvo što zahtijeva veliki rad. Etno glazba je danas veoma popularna u svijetu i segmenti etno glazbe se ugrađuju u razne popularne muzičke žanrove. Primjerice, irska etno glazba je već duže vrijeme veoma popularna na svjetskoj glazbenoj sceni, a uočljiv je i



lu koja svira melodiju i tercju, što su još dva glasa, a za sva tri glasa postoji po jedan pisk. Primarno sviram harmoniku, prije dva mjeseca počeo sam učiti svirati i tradicionalni instrument lijericu, a gajde se ipak rijetko koriste u našem programu, iako se od davnina pjevalo i plesalo uz gajde, a neka da je u svatovima, uz tamburaše koji su svirali, kum imao svog gajdaša«, kaže Kujundžić, napominjući da tamburaški orkestar Centra sada broji jedanaest članova koji su tamburaši i harmonikaši, a težnja je proširiti orkestar s violinistima i klarinetistima. Marinko Kujundžić najavljuje i obuku početnika koja će otpočeti na jesen, jer je težnja Folklornog odjela Centra formiranje velikog narodnog orkestra i uključenje što više mladih koji će se posvetiti folkloru.

POPULARNOST ETNO GLAZBE: »Naša tradicionalna glazba mogla bi se još

uspjeh mađarske etno glazbe, a takav trend postoji i u domenu srpske etno glazbe. To su naravno samo neki od primjera, a što se tiče naše tamburaške glazbe, morala bi se raditi moderna produkcija, možda čak malo mijenjati i neke harme, uklopiti tamburaški zvuk u jedan moderan izraz, a zašto i ne proširiti tamburaški orkestar pri određenim projektima s nekim instrumentima koji nisu specifični za tamburašku glazbu. Našu tradicionalnu glazbenu građu ne trebamo držati skrivenu. Glazba je dragocjena građa naše kulturne baštine, kroz glazbu su ljudi iskazivali i sreću i tugu, kao i sve ono što iskazuje specifikum življenja bunjevačkih Hrvata. Glazba ne poznaje granice i veoma efektно može promovirati i tradicionalne kulturne vrijednosti«, kaže Marinko Kujundžić.

Z. Sarić

Uspjeh mladih subotičkih tamburaša

Juniorski orkestar Subotičkog tamburaškog orkestrara je u prošlu subotu 14. svibnja sudjelovao na manifestaciji »Muzički festival djece Vojvodine« u Novom Bečeju gdje je u konkurenciji 12 orkestara osvojio 1. mjesto – Zlatnu plaketu. Umjetnički ravnatelj i dirigent ovog orkestra, *Stipan Jaramazović* je kazao kako su mladi ovim uspjehom ostvarili pravo da kao počasni gosti nastupe na ovogodišnjem »Festivalu tamburaških orkestara Srbije« koji će se održati 22. svibnja u Rumi, na kome će u takmičarskoj konkurenciji sudjelovati i Veliki orkestar Subotičkog tamburaškog orkestra. »Juniorski orkestar u ovom sastavu radi od rujna prošle godine, a njihov nastup snimat će i TV Novi Sad tako da ćemo njihov nastup uskoro moći vidjeti i na televiziji«, istaknuo je Jaramazović.

Koncert subotičkih zborova

Organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice u nedjelju 22. svibnja u subotičkoj katedrali Svete Terezije s početkom u 20 sati bit će održan »Koncert subotičkih zborova«. Na ovom susretu, koji se održava deveti put, nastupit će mješoviti zbor Udruženja penzionera, katedralni zbor »Albe Vidaković«, zbor evangelističke crkve »Luterova ruža«, crkveni zbor pri hramu Svetog Vaznesenja Gospodnjeg »Slavenska«, zbor Njemačkog narodnog saveza »Lorelai«, komorni zbor »Collegium Musicum Catholicum«, Ženski omladinski zbor, komorni zbor »Pro musica« i mješoviti zbor SKC »Sveti Sava«.

Premينو Miroslav Šutej

Akademski slikar i grafičar *Miroslav Šutej* (Duga Resa 29. IV. 1936.) je preminuo u petak 13. svibnja u 69. godini života. Hrvatska likovna scena time je izgubila jednog od svojih najznačajnijih umjetnika.

Uključivši se u avangardne svjetske tokove u ozračju pokreta Novih tendencija, Miroslav Šutej, kao prvak op-arta, Hrvatsku je na svjetskoj likovnoj sceni promovirao ravnopravno s najvećim umjetničkim imenima. Školovao se najprije u zagrebačkoj Školi



primijenjene umjetnosti, a zatim na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi *M. Detonija*, diplomirao je 1961. Od 1961. do 1963. bio je suradnik majstorske radionice *Krste Hegedušića*. Godine 1963. sudjelovao je na Biennalu mladih u Parizu gdje je dobio 1. nagradu za slikarstvo; zatim na međunarodnim biennialima: Venecija, Sao Paolo, Nuenberg, Rijeka, Aleksandrija. Kao stipendist francuske vlade boravio je u Parizu od 1964. do 1965. Priredio je oko 200 samostalnih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu.

Sudjelovao je na više od 1000 skupnih izložaba, te na brojnim svjetski relevantnim tematskim izložbama. Uz to, bavio se i grafičkim oblikovanjem, scenografijom te likovnim projektiranjem interijera. Za svoj rad dobio je preko šezdeset domaćih i međunarodnih nagrada. Djela mu se nalaze u brojnim privatnim zbirkama te u galerijama i muzejima u Europi, Americi i Aziji. Radeći kao profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu i Širokom Brijegu, kao vrsni pedagog za sobom je ostavio generacije umjetnika koji s ponosom ističu školovanje u njegovoj klasi, a među kojima je mnogo već renomiranih umjetnika. Njegov uzoran profesionalni put ovjenčan je i titulom akademika, redovitog člana HA-ZU.

Nova predstava za HKUD »Vladimir Nazor«

Na velikoj sceni Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Somboru, u nedjelju 22. svibnja bit će izvedeno novo djelo članova Dramske sekcije ovog Društva. Riječ je o predstavi »Bona se ženi« Matije Poljakovića, koju je režirala Marija Šeremešić, redateljica većeg broja predstava pod okriljem ovog Društva. Početak predstave je u 20 sati.

Predstava »Bona se ženi« je nedavno premijerno izvedeno na gostovanju u Rešetarima u Republici Hrvatskoj i tamošnja publika ga je veoma dobro primila.

A. R.

Simpozij »Dani Ilije Okrugića«



Organizaciji Zajednice Hrvata Zemuna – Knjižnice i čitaonice »Ilija Okrugić« i Udruge Zemunaca u Republici Hrvatskoj, 20. i 21. svibnja u Zemunu će se održati simpozij pod nazivom »Dani Ilije Okrugića«, koji će se baviti životom i djelovanjem ovog književnika, pjesnika, glazbenika i svećenika iz Zemuna. Pokraj simpozija na kom će svoje radove izlagati *mr. sc. Antun Kolarević, dr. sc. Jasna Melvinger, prof. Jasna Ivančić, dr. sc. Šimun Jurišić, Mato*

Batorović, prof. Josip Škvorc i *dr. sc. Vlatko Rukavina*, bit će predstavljena i izložba slika zemunskih i drugih srijemskih slikara te održati i Godišnja skupština Zajednice Hrvata Zemuna – Knjižnice i čitaonice »Ilija Okrugić«. Potporu simpoziju osigurali su Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH, Većeposlanstvo RH u Beogradu, Hrvatska matica iseljenika – Zagreb, Grad Zagreb i Hrvatska gospodarska komora.

»Likovnjaci« i slammarke u Iloku

Članovi Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice i Slamarske sekcije HKUD »Matija Gubec« iz Tavankuta bit će gosti manifestacije »Ljepota prošlosti u sadašnjosti« koja se u sklopu projekta »Konji – kulturna baština Republike Hrvatske« održava u subotu 21. svibnja u Iloku. Na ovoj manifestaciji šest slikara Odjela će slikati na temu konja dok će slammarke organizirati »radionicu« izrade slika u tehnici slame. Istovremeno, članica Likovnog odjela, *Đurđica Orčić* će se tamošnjoj publici predstaviti svojom samostalnom izložbom.

Gostovanje HKUD »Ljutovo« u Osijeku

Još jedan trijumf Ljutovčana

*Elan glumaca i ekipe je bio zaista na visini, što je rezultiralo da predstava ne nalikuje amaterskoj izvedbi, već, dapače, profesionalnoj * Uspostavljene su veze za buduću suradnju, koja će se svakako nastaviti*

Prošloga tjedna, 13. svibnja, Osijek je bio svjedok najnovije izvedbe kazališne predstave koju je pripremila i izvela amaterska kulturno-umjetnička skupina iz Ljutova. Uobičajeno dobra izvedba je Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Ljutovo« iz Ljutova odvela pred Osječane po pozivu pročelnice Upravnog odbora za društvene djelatnosti *Jasminke Novak Kovač* i *Margit Zorić*, savjetnika u uredu gradonačelnika. Aktualni gradonačelnik *Zlatko Kramarić* je našao vremena da ugosti Ljutovčane i provede neko vrijeme s njima u srdačnom razgovoru. Uz čašicu ugodna pića razmijenjeni su pokloni. Ljutovčani su gradonačelniku darovali dio autentičnog podneblja na kome obitavaju – sliku u tehnici slame, dok su zauzvrat dobili prigodnu literaturu o gradu i njegovoj povijesti.

terskoj izvedbi, već, dapače, profesionalnoj. Drama pisana i izvedena na bunjevačkoj ikavici izazvala je pažnju publike po svojoj neuobičajenoj interpretaciji, a sudeći po reakcijama publike i bila pravilno shvaćena. Desetak glumaca i ekipa bili su odlično koordinirani režijom *Nandora Klinockog*. Kao i do sada predstava je funkcionirala do posljednje scene, vjerojatno ponukana željom glumaca da se iskažu u gradu u kome do sada nisu gostovali. Čak i očigledna blaga nesigurnost glumaca u pojedinim scenama nije utjecala na to da se publika razočara u ljutovačke amatere.



TRI STOTINE GLEDATELJA: Nakon prijama gosti su se smjestili u hotel i počeli se pripremati za izvedbu predstave »Ča Grgine huncutarije«. Autor ove komedije je *Đuro Francisković*, lokalni pučki stvaralac.

Predstava je održana u Dječjem kazalištu koje može primiti oko 300 gledatelja, a sva su mjesta bila puna. Elan glumaca i ekipe je bio zaista na visini, što je rezultiralo da predstava ne nalikuje ama-

ZASLUŽENI APLAUZ: Po završetku predstave glumci su dobili zasluženi pljesak i uz dvostruki poklon sretni, napustili scenu. Doista važan moment u cijeloj priči je da je predstavi prisustvovala i izaslanica Hrvatske matice iseljenika *Marija Hećimović*, koja je izvedbu pratila sa zadovoljnim osmijehom.

Raspoložena glumačka skupina je idućeg dana, poslije odmora krenula u obilazak Osijeka. Poglavarstvo grada je osiguralo vodiča koji je sve glumce, ekipu, pa i vašega novinara, poveo u zanimljivu šetnju kroz povijest grada.

Također, uspostavljene su veze za buduću suradnju, koja će se svakako nastaviti.

Siniša Jurić

Izložba slika Ivica Antolčića u Osijeku

Antolčićev ptičji svijet

»O kupili smo se ovdje da uživamo u koloritu boja poznatoga nam krajolika Kopačkoga rita, gdje je naš večerašnji gost *Ivica Antolčić* pronašao porive svojih pričljivih akvarela«, rekao je u uvodnoj riječi *Željko Čagalj*, intendant HNK u Osijeku, pozdravljajući brojne posjetitelje ali i goste, posebice akademskog slikara Ivicu Antolčića iz Zagreba koji je istovremeno i kipar, scenograf, ilustrator, grafičar, dizajner i crtač, dakle majstor u zanatskom smislu, ali i neposustali stvaralac originalnih kreacija u vlastitom umjetničkom svijetu.

NOVA FAZA ANTOLČIĆEVIH AKVARELA:

»Antolčić nas ponovno dariva svojom vedrinom i ovim novim ciklusom ptica, koncizno i pregledno ostvarenih, a one su u bjelini podloge same s promatračem«, nadahnuto je o izložbi govorila povjesničarka umjetnosti i likovna kritičarka *Branka Hlevnjak*. »Oduvijek je volio slikati ptice. Poznati su njegovi pijetlovi, 'Zornjak' iz 1964., 'Grivnjaš' iz 1972., a osobito 'Vuneni pijetao' iz 1974. godine bogatoga repa koji se šepuri sa slika poput pauna. Pijetlovi s njegovih slika su čuvari sela, borci, heroji, simboli sigurnosti i plodnosti. Antolčićev je pijetao naslikan na koprivničkom autobusu, s njim su rađeni unikatni kišobrani varaždinske tvornice svile i zbog toga ga mnogi poistovjećuju s pijetlom kao njegovom omiljenom temom. U novoj fazi akvarela njegov je rukopis omekšan i osjeća se sigurna kipareva ruka. Vrsni poznavatelj ove zahtjevnije tehnike, a nadasve zaljubljenik u ptice, s vrlo malo slikarskih detalja, držanjem i bojom odredio im je karaktere, personificirao i pretočio ih u likove iz moguće basne, kakve dobro znamo ili ih na prosto zamišljamo. Ova nepretenciozna izložba akvarela, lagana i vedra, potvrđuje Ivana Antolčića kao jednog od najvećih hrvatskih animalista«, zaključila je *Branka Hlevnjak*.

PTICE NALIK NA ČOVJEKA: Nadahnuto je o slikaru i njegovom djelu govorio i *Josip Palada*, hrvatski književnik iz Zagreba i slikarev prijatelj, a ja bih rekao i osječki književnik, jer prve su mu priče objavljene upravo u osječkom tisku davne 1952. godine, kada je s obitelji živio u okolicu Đakova.



»Ivica Antolčić je svoju gornju Posavinu sela Komareva ponio sa sobom u svom srcu, i tu ljubav je uspio prenijeti na nas, njegove prijatelje. Znao je slikati ono što mi jesmo, slikao je običnog čovjeka, slikao je ptice nalik na čovjeka. U svom dugogodišnjem radu i kao slikar i kao ilustrator nagrađivan je brojnim nagradama, barem desetak puta ponio je nagradu 'Grigor Vitez' za ilustraciju knjiga, nagrađivan je često u inozemstvu, pa čak i u dalekoj In-

diji. Ilustrirao je knjige i velikanima, kakav je *Tadijanović*, ali i početnicima kojima je tek jedna izišla iz tiska. Ivica ovih dana navršava 77 godina, a i dalje je ostao bosonogi dječak iz Komareva i dalje svojim slikama svjedoči o nama, jer nitko ne može posvjedočiti o gorčini našega znoja, o toplini naše krvi, o bilu našem i ljubavi našoj,

ako mi to sami ne posvjedočimo, a evo Ivica ovim pticama svjedoči upravo o tome, jer sve te ptice koje nas okružuju nose ljubav Kopačkoga rita, nose ozračje Osijeka i osječčkoga područja«, kazao je *Palada*.

NEPONOVLJIVA LJEPOTA KOPAČKOGA RITA:

Uspjeli smo razgovarati i sa autorom Ivicom Antolčićem koji je istaknuo: »Ove ptice ovdje, a dosta je bilo riječi o pticama večeras, morale su doletjeti ovdje, u foaje HNK u Osijeku, jer ja vrlo rado dolazim u Osijek, ovdje sam prije koju godinu imao izložbu kazališnog plakata, a jednostavno zbog blizine Baranje i Kopačkoga rita, koji su me očarali svojom ljepotom. Došao sam u Baranju na poziv moga prijatelja *Dejana Rebića*, a u Osijek na poziv moga prijatelja *Željka Čagalja*, ali kad sam došao u Kopački rit, u tu neponovljivu ljepotu i raj zemaljski, ja sam istog momenta osjetio da će sve te krasne ptice biti tema mogega novoga ciklusa. Opile su me u zraku, opile su me u lijetu, na vodi, u travi, a imam veliku želju da kolonija, 'Kopački akvarel', koja je pokrenuta u okviru 'Otvo-renog ateljea', traje i nadalje, da okuplja slikare i ljubitelje prirode i sve ljude dobre volje. Moj prijatelj *Dragutin Kiš*, slikar i parkovni arhitekt, i moja malenkost otkrili smo ovu rajsku oazu, a ovdje, u ovom prostoru, u HNK u Osijeku ja sam večeras jednostavno bio presretan«, kazao je oduševljeno Antolčić.

Slavko Žebić

O kulturnim konceptima

Tradicija i budućnost nacionalne kulture

Hrvatsko nacionalno vijeće ima zadatak izraditi koncept rada unutar zajednice, ali ne odvojeno od djelatnika u kulturi, već naprotiv, kao tijelo koje potiče i usmjerava uz stalno sudjelovanje svih aktera iz svijeta kulture

Piše: Katarina Čeliković

Sve učestalije raslojavanje kulture na tzv. visoku i onu drugu, manje vrijednu, često definiranu »populističkom« ili čak folklorističkom, a u istom kontekstu s negativnim prizvukom na usko nacionalnu, dovelo je mnoge djelatnike u kulturi pred pitanje i promišljanje vrijedi li i koliko ono što čine u svojim sredinama ili u, vrlo često, jedinim udrugama koje njeguju i čuvaju nacionalnu kulturnu tradiciju. U ovu se priču upliće i aktualni problem osnivanja svojevrsnog omladinskog »nacionalnog« centra u Subotici, što nosi i prizvuk suvremene globalizacije. Kako se postaviti i odrediti u prostoru još uvijek ne-definiranom i punom očekivanja, možemo li i sami pridonijeti razrješenju labirinta na širokom polju kulture, pokušat će barem u naznakama odgovoriti ovaj tekst.

DINAMIČNOST KULTURE: U najširem smislu kulturna je povijest hrvatske zajednice povijest u najširem smislu, kako je to opisao dr. Matija Evetović u još uvijek nepubliciranom, istovremeno najčešće navođenom rukopisu »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, što ga objavljuje časopis »Klasje naših ravni« a priprema ga Milovan Miković. Evetović u kulturnu povijest svrstava podrijetlo, jezik, pravopis, narodnu svijest; duhovni rad franjevac i svećenika i povijest župa i samostana; povijest školstva; štampu, novine, časopise, kalendare; narodnu književnost od 17. stoljeća do najnovijeg doba te istaknute i zaslužne nacionalne radnike. Uobičajeno je da se danas kulturni obrasci traže u užim oblastima umjetničkog izražavanja, ali je ipak važno podsjetiti kako je svaki pojedinačni element kulture prožet homogenom cjelinom u dinamičkom procesu ali u mnogobrojnim aspektima (znanost, vjerovanje, tehnika, moral...). Svjedoci smo da se kultura i u našem narodu prenosi s generacije na generaciju, da je u suvremeno doba oblikovala i osvještene pojedince, kreatore novih ideja. Dakle, nastala u narodu, kultura se ne određuje tek pukim slučajem; ona je

nastala u određeno vrijeme i u određenom prostoru kao plod pojedinca a što su prihvaćali i drugi korisnici. Pojedinci ili grupe ljudi korisnici su i stvaraoci tek po jedinih aspekata kulturnog miljea što nas navodi na zaključak o dinamičnosti kulture i njenog prožimanja s onom drugih naroda.

KULTURA I POLITIČKE PRILIKE: Sudbina kulturnog razvitka naše, hrvatske zajednice na prostorima Vojvodine, često je vezana uz političke prilike. U okolnosti

ide i nevjerojatna »borba« pojedinaca u dokazivanju da bavljenje vlastitom, pa i manjinskom kulturom, nije automatski i neprijateljski čin prema državi ili drugom narodu. Mnogi su »izgorjeli« u ovom dokazivanju i umorili se u osvješćivanju svoga vlastitog naroda kako je njegovanje i razvijanje vlastite kulture zapravo doprinos kulturi i svih ostalih s kojima su na istom prostoru, s kojima komuniciraju u interaktivnom odnosu.

JEZIK: Vraćajući se na jednu od temeljnih podjela kulture u kojoj dominira umjetnost, sa svim svojim varijantama, ističem važnost najvažnijeg sredstva kulturnog komuniciranja JEZIK. Iako se umjetnost ogleda u jeziku, boji, zvuku, pokretu, među njima jezik je najjače sredstvo. Pitanje jezika bilo je i ostalo do danas mjerilo pripadnosti određenoj kulturi, što postaje sve upitnije kada se otvore »stare rane« jezika koji su Hrvati ovdje učili i na kojem su pisali.

U sve češćim planiranjima kulturne politike, u koju se uključuju i oni kojima je to od životne važnosti ali i oni koji su je već trebali potaknuti i isplanirati, čujemo potrebu profesionalizacije, institucionalizacije kulturnih sadržaja. Pravo na to imamo, potrebu više nego očiglednu, a i dalje se »razmišlja« o profesionalizaciji. Mnogi su poznati da je bilo pokušaja (i od strane potpisnika ovih redova) institucionaliziranja kulturne djelatnosti ali je svaki pokušaj bio proglašen željom pojedinca da učini nešto za vlastitu promidžbu. Narodi s kojima živimo mogu nam biti uzor kako se treba organizirati izboriti za svoje mjesto u svim kulturnim segmentima. Iako je, vjerujem nehotice, u svojoj izjavi u prošlom broju Hrvatske riječi, članica Izvršnog odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća zadužena za kulturu Jelena Piuković, pre-skočila knjižnicu, vjerujem da će se mnogi složiti o urgentnosti profesionalizacije i na tom području. Ono što ne bi smjelo biti upitno to je potpuno legalno traženje zastupljenosti stručnih ljudi na hrvatskom je-



Časopis za književnost, umjetnost i znanost na hrvatskom jeziku

ma u kojima se razvijala, kultura vođanskih Hrvata bila je otvorena prema drugima, komunicirala je sa širim okruženjem. Novija povijest pokazuje tendenciju marginalizacije hrvatske kulture ali isključivo zbog pripadnosti takozvanoj manjinskoj kulturi, što aludira na dragovoljnu getoizaciju, ako se o tome izjašnjavaju pripadnici većinskog naroda. U prilog tome

ziku u svim institucijama kulture u gradu: Gradskoj knjižnici, arhivu, muzeju, kazalištu, galeriji... Ali, također, ravnopravno tretiranje časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«.

VJEROVATI U MOĆ INSTITUCIJA:

Zadatak je ovo svih nas, ali ponajprije onih koji skrbe o ravnopravnosti našeg naroda s drugima, onih koji su dobili povjerenje svih nas. Iako se pojedinačni interesi ne poklapaju uvijek s dugoročnim ciljevima zajednice u cjelini, iako se čini da ne funkcioniramo kao zajednica prema drugima, rješenje je ipak pred nama. O potrebi »mirenja« zavađenih već se govorilo, a u svemu su zapravo nedostajali ljudi sa »terena«, oni koji u svojim sredinama djeluju iz entuzijazma, koji nose kulturne programe a nemaju se kome obratiti za pomoć. Dok se naše nacionalno vijeće u dugotrajnom probe su konstituiralo, mnogo je ljudi bilo nestrpljivo i čekalo ovo tijelo preko kojeg će se rješavati mnogobrojni nagomilani problemi. Stoga treba vjerovati u moć institucija, čak i onda kada se ne slažemo sa svim potezima vodećih ljudi, jer jedino u uvjetima legalnog nastupa prema državi i lokalnoj samoupravi možemo stvarati prostor za rad, nove ideje...

KONCEPT RADA UNUTAR ZAJEDNICE:

Opasnost od etiketiranja nečijeg rada manje vrijednim ili proglašavanje nekih segmenata kulture u našoj zajednici visokom kulturom tek je površinski ali ipak prisutan strah. Upravo Hrvatsko nacionalno vijeće ima zadatak izraditi koncept rada unutar zajednice, ali ne odvojeno od djelatnika u kulturi, već naprotiv, kao tijelo koje potiče i usmjerava uz stalno sudjelovanje svih aktera iz svijeta kulture. U ovo moraju biti uključeni predstavnici svi kulturno umjetničkih društava i svih ostalih udruga. Budući da je HNV upoznao rad skoro svih udruga, za očekivati je da će se napraviti dugo željeni iskorak, na koji sam početkom 2004. godine ukazala u osvrtu na kulturna događanja u prethodnoj godini: radi se, naravno, o vodiču kroz kulturna događanja tijekom godine, o zajedničkim programima barem na razini Vojvodine, o jednom godišnjem nacionalnom susretu, o susretu djece.

STVARAOCI – AMATERI: Svi imaju svoje mjesto na našem kulturnom zvjezdom nebu. Da je to moguće pokazuje velika želja amatera za uključivanjem u razne udruge u kojima pišu, pjevaju, rade šling, slikaju, izrađuju umjetničke predmete i drugo. Ovo nije manje vrijedan rad od onog profesionalnog. I u njegovanju ovog segmenta kulture mogu izrasti pojedinci sposobni oblikovati novu, umjetničku stvarnost. A kako ćemo je stvarati ako ne upoznamo najprije ono temeljno – svoju tradiciju, bogatstvo na kojem smo rasli a koje se taložilo desetljećima i stoljećima.

A da se krug i ovdje mora zatvoriti pokazuje potreba za profesionalnim voditeljima ovih kulturno umjetničkih društava, kadrovima spremnim učiti, poticati, dozvoliti razvoj novih talenata. I u našoj je zajednici uvijek bilo takvih požrtvovnih slikara, književnika, glazbenika, voditelja folklora, redatelja koji su sebe dali u stvaranju drugih.

PROFILIRANJE: Veliki broj danas postojećih udruga za neke predstavlja opasnost da će se svi baviti »svime«. Možda je to samo veća ponuda sadržaja,

sebe i svoju kulturu predstaviti u odnosu na druge i prema drugima, ali da bi do toga došlo potrebno je u normalnim uvjetima upoznavati svoju bogatu baštinu, u našoj sredini treba razviti i svijet o pripadnosti kulturnom miljeu koja je najčešće nosila negativni prizvuk. Kada tog prizvuka ne bude, a djeca u školi svjedoče da je to moguće, ravnopravnost će biti stvarnost. Da li je tradicija imala pozitivan utjecaj na razvoj naše kulture ali i one šire, lako ćemo naći odgovor ako istinito vrednujemo književni doprinos *Balinta Vujkova, Jako* -



HKC »Bunjevačko kolo«: trebaju li nam nacionalni centri?

ali bi se u redovitoj i stalnoj komunikaciji trebalo što prije isprofilirati, na neki način, »zaduženje« svake udruge, prepoznati ono u čemu može sa svojim kadrovima najviše dati. Nedovoljno je suradnje i međusobne potpore. Ne bi se smjelo dogoditi da se u bilo kom mjestu neka manifestacija ostavi samo pojedincu, da sam organizira i sam odgovara za njezin uspjeh ili neuspjeh. Ovakvi se razgovori uvijek na kraju svedu na problem financiranja i kvalitetu programa, zbog čega se ljudi u manjim sredinama uplaše da im netko želi oduzeti ono osnovno bez čega ne mogu funkcionirati. I ovaj će se strah, najvjerojatnije, riješiti bude li sprovedena izvršna ideja o edukaciji voditelja udruga (o pisanju projekata ali i nastupu pred različitim mogućim sponzorima).

INTERAKCIJA KULTURA: Dok se neki pitaju trebaju li nacionalni centri, odvajaju li oni građane, dotle autohtone manjinske kulture, napose u Subotici, svjedoče o bogatstvu različitosti jer je svaka od kultura ipak u interaktivnom odnosu s okruženjem budući da je kultura po samom određenju i spona s tradicijom ali i prostor za stvaranje novih ideja u kojima stasaju nove generacije. Nije sporno da je važno

va *Kopilovića, Vojislava Sekelja, Milovana Mikovića, Tomislava Žigmanova* i mnogih drugih, koji su stvarali napajajući se na izvoru tradicije. Ovo je samo primjer u književnom stvaranju, ali ne zaostaju ni glazbenici, ni slikari...

PREPOZNAVANJE I SAMOODREĐENJE: I, na kraju, pitanje prepoznavanja i samoodređenja nije prestalo, na žalost, biti predmetom najvećih rasprava. Dok se ovdje teško prepoznavamo kao »svoji«, dobro bi nam došla potpora i priznavanje s one strane granice – da smo dio šireg hrvatskog kulturnog miljea. Ovo obostrano prepoznavanje bit će velika pomoć onima koji sebe ne nalaze ni u jednoj tradiciji pa im je često teško naći mjesto u kulturnoj povijesti budući da se boje odrediti (kako mnogi misle, to bi za njih bilo umanjivanje umjetničke vrijednosti). Iako suvremeni ekonomski trendovi plaše globalizacijom, primjer mladih glazbenika (za koji dan na eurovizijskom natjecanju za pjesmu Europe) govori o želji pripadanja svojoj kulturi, otuda toliko izvornih narodnih motiva u pjesama. Neka nam to bude primjer da manjinske kulture imaju svoje mjesto ali da se o njima mora skrbiti profesionalno, da odgovornost za to ima država i čelni ljudi zajednice. ■



Proljetna likovna kolonija u Bajmoku

Druženje kroz likovno stvaralaštvo

Naprost, nije bilo boljeg načina da se otvori »sezona« likovnih kolonija, i izlaskom iz okvira kućnih uvjeta iskoriste darovi prirode te simbolički proslavi početak proljeća

U sklopu suradnje dva hrvatska kulturno-umjetnička društva, HKUD »Bajmok« i Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, u subotu

14. svibnja u Bajmoku održana je proljetna likovna kolonija. Domaćin ovog saziva bilo je HKUD »Bajmok« na čelu s predsjednikom *Petrom Skenderovićem*, koje je na

salašu *Józsefa Hegyija* omogućilo gostujućim amaterskim slikarima da već treću godinu za redom stvaraju u ovakvom inspirativnom prirodnom okruženju. Naprost, nije bilo boljeg načina da se otvori »sezona« likovnih kolonija i izlaskom iz okvira kućnih uvjeta iskoriste darovi prirode te simbolički proslavi početak proljeća.



RAVNIČARSKI PEJZAŽI: Na koloniji je sudjelovalo deset članova Likovnog odjela koji su se u ranim jutarnjim satima okupili na ovom salašu nadomak Bajmoka. Koloniju je otvorio predsjednik Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« *Josip Horvat* koji je ovom prigodom pozdravio domaćine i uručio im dar – sliku »Bajmočke njive u proljeće« autorice *Cilike Dulić Kasibe*. Nakon doručka slikari su se rasporedili na različitim lokacijama i u miru prirode otpočeli s radom. Kao motive svojih radova slikari su odabrali okolne prizore – ravničarske pejzaže ili sam salaš domaćina. »Likovnjaci« su se za prijenos svojih impresija ponajviše koristili tehnikama ulja na platnu i pastela. Okolica je

Kontinuirana suradnja hrvatskih kulturnih udruga: Petar Skenderović i Josip Horvat



Katica Marganić

ubrzo počela egzistirati i na radovima slikara, a do ranih poslijepodnevni sati neki od uradaka bili su svršeni.

Nakon rada slikari su nastavili druženje, a u zahvalnost HKUD »Bajmok«-u svoje radove poklonili su slikari: *Ivan Šarčević*, *Josipa Križanović*, *Pajo Kečenović* i *Katica Seleši*, dok je *Lajčo Vojnić Zelić* svoj rad poklonio obitelji domaćina. Koloniju je posjetio i *Antal Mojzes*, predsjednik Savjeta MZ Bajmok.

OBOSTRANO ZADOVOLJSTVO: *Pajo Kečenović* je rođeni Bajmočanin koji iako živi u Subotici, ističe da je »ostao vjerran Bajmoku«. »Do sada nisam propuštao nijedan saziv kolonije na ovom salašu. Uvijek mi je zadovoljstvo sudjelovati na manifestacijama koje odražavaju ljubav prema lijepom«, ističe Kečenović. Inače



Inspiracije nije manjkalo

ovaj umjetnik će ove godine proslaviti 50. obljetnicu svog likovnog stvaralaštva, a za 20. lipnja priprema i izložbu dječjih radova u okviru likovne sekcije koju vodi u HKC »Bunjevačko kolo«.

Koloniju je posjetila i *Katica Marganić*, koja se više desetljeća bavila amaterskim slikarstvom, a od 2003. godine zbog zdravstvenih problema više ne stvara. Marganić je poticala razvoj likovnog stvaralaštva u Bajmoku i 1960. godine bila jedna od osnivačica slikarske sekcije, najstarijeg kulturno-umjetničkog društva u Bajmoku »Jedinstvo-Egység«. U posljednjih 20 godina svog stvaralaštva specijalizirala se za oslikavanje uskršnjih jaja sakralnim temama. Posebno su poznata njezina 4 ciklusa

Križnog puta, od kojih se jedan od njih danas nalazi u Rimu. Izlagala je na skupnim izložbama u cijeloj Vojvodini. »Ovdje su sve moji prijatelji slikari s kojima sam nekada i ja sudjelovala na kolonijama. Kao kulturni djelatnik pomažem rad raznih KUD-ova, između ostalog i HKUD 'Bajmok'. Kada se osvrnem u prošlost i pogledam koliko sam u životu uradila, onda sam veoma zadovoljna«, zaključila je Marganić.

Domaćin likovne kolonije József Hedyi istaknuo je zadovoljstvo i čast što ima prigodu ugostiti slikare kao i želju da se ova okupljanja i dalje nastave, budu još svečanija te prijeđu u tradiciju.

Davor Bašić Palković

Polako, kao nekada davno

Posebna atrakcija ovog okupljanja bili su fijakeristi HKUD »Bajmok« koje predvodi *Veco Tumbas*. Oni već pet godina sudjeluju na različitim manifestacijama u Bajmoku, Đurđinu, Tavankutu i Subotici, a sudionici ove likovne kolonije je također su imali priliku koristiti njihove usluge. »Moja ljubav prema konjima je velika, a traje još od ranog djetinjstva. Uvijek se rado odazivam na poziv Društva, tako sam i ovoga puta došao. Nastojim očuvati ovu tradiciju, a pokraj mene u sekciji fijakerista našeg Društva su: *Marinko* i *Marko Stantić*, *Marko Ivković* *Ivandečić* te *Antal Olman*«, kazao je Tumbas.



Fijakeristi HKUD »Bajmok«: tko je htio mogao se voziti fijakerom

O filmu Dalibora Matanića »100 minuta Slave«

Film vrijedan pažnje

Rijetko su me iznevjerili, a najčešće oduševili knjige i filmovi koji u naslovu imaju broj. S užitkom sam gledao »10 zapovjedi« i »9 i 1/2« tjedana, zbog trauma čitao sam više puta »Tri sestre«, divio se »Trojici mušketira«, »Dvanaestorici žigosanih« te autorima »1984.« i »Odiseje u Svemiru 2001.«, a glavni lik »Fahrenheit 9/11« bio je 2004. godine omiljena tema moga društva. Hrvatski film »100 minuta Slave« nije me iznevjerio, no neću ga ponovno gledati zbog Slave; gledat ću ga zbog Mikija

Piše: Zdenko Samaržija

Dugo sam odgonetao čime bi se *Dalibor Matanić* poigrao u filmu takvog naslova – našao je, mislio sam, nekog hohštaplera, prevaranta, simpatičnog Marinkovićevoga Uga, koji je bio 100 minuta, dakle, sat i pol i još deset minuta pride, slavan. Ili je našao ubojicu »Finih mrtvih djevojaka«. Međutim, nisam ni mogao pomisliti da je Matanić snimio 100 minuta filma o *Slavi Raškaj*, gluhoonijemom hrvatskoj slikarici. Ako sažmemo Matanićev film u jednu riječ, nećemo pogriješiti ako kažemo pseudodokumentarizam. Matanić je ispričao toplu priču o ljubavi i strasti, vješto koristeći biografiju Slave Raškaj kao podlogu i okosnicu radnje. Da nas prevvari, koristio je mnoge elemente dokumentarnih filmova, koji su stvorili privid vjerne reinterpretacije života Slave Raškaj.

TRKAĆI I PALIKUĆE: O filmu sam opako puno čitao kao da se radi o mega-projektu Tarzan, Blek Stena i Komandant Mark protiv čudovišta iz močvare. Slušao sam što o njemu govore kritičari, čak sam platio piće nekim hrvatskim džetseterima koji su bili na projekciji prošle godine u Areni, kada je lovorike pobrala »Duga mračna noć«, stereotipni uradak svenazočnoga i prilično moćnoga *Vrdoljaka*. Uvjeran sam da im je Matanić podvalio – Matanić je snimio dva filma; jedan je prikazao u Areni, koji je loš i patetičan, i drugi je snimio za mene. Moguće da kritičari nisu gledali u platno za vrijeme projekcije već u džetsetere, koji su gledali jedni druge. Slično je i sa filmom »Družba Isusova«, kojeg je publika ignorirala, kritika popljuvala, a ja mu se danima divio. Godinama se na mala filmska, poetska i literarna vrata nameće Hrvatima sindrom kraljevića Marka. Gloficiraju se ratnici protiv Turaka, otmičari,

hajduci i njihovi jataci. Tople priče i ljubavne više nit tko piše, nit tko snima filmove koji u potki imaju strast. Rijetki se odmiču od jasno prepoznatljive sheme koja hrvatski film čini dosadnim i gledljivim



tek u sporadičnim slučajevima – obvezno polusatno uhodavanje radnje, loši dijalozi, glumatanja, stereotipni moralni problemi, koji se rješavaju na obiteljskoj razini.

PLAMEN ŽUDNJE: Matanić je drugačiji. Informiran je o suvremenim trendovima, jasan u filmskome izrazu, pedantan u pričanju radnje. Zanimaju ga, sada već možemo analizirati njegov opus, autsajderi svih vrsta, samo da su žene. Biti talentiran za slikarstvo, a gluhoonijem, nije neka komparativna prednost. Scenarij je potpisao *Robert Perišić*, književnik i kritičar, a glavne role igraju, tj. šute u njima *Predrag Miki Manojlović* i *Sanja Vejnović*, standardno dobra. Psihodelična glazba (*Jura Ferina* i *Pavle Miholjević*) u podlozi, samo pojačava odlično prikazanu strast, od iskri-

ca do plamena žudnje. Dakle, u odavna videnu ljubavnu priču, Matanić je ubacio postmodernističke elemente (neću ih ovdje nabrajati, jer su oni pravi šlag na filmskoj poslastici), što film čine, naprosto, boljim od drugih doksografskih filmova. Nacrte i skice djela Slave Raškaj i *Bele Czikosa Sesije*, interijere (u koje je Matanić, nevjerojatno dobro, uklopi televizijski prijemnik – taj detalj i slijepcima treba pokazati bezvremenitost problema koje Matanić analizira u filmu), i kostime su osmislile *Željka Burić* i *Ana Savić Gecan*. Sporedne su uloge odlično odigrali *Vili Matula* i *Darko Rundek*, a ni drugi glumci, na primjer *Nataša Lušetić*, *Nada Gaćešić-Livaković* i *Kruno Šarić* nisu zakazali.

PREDRAG MIKI MANOJLOVIĆ: Predrag Miki Manojlović glumi Belu Czikosa, slikara i učitelja slikanja Slave Raškaj. Upleli su se u vezu koja se nije održala i Slava je Raškaj zbog nje završila u sanatoriju i tamo umrla prije tridesete godine. Dakako, ako još ima onih koji vjeruju da su emotivni lomovi uzrok »bolestima na smrt«. On je, dakle, i pozitivac i negativac i nositelj radnje i narator. Manojlović je odigrao možda ponajbolju rolu hrvatskoga filma – glumio je u nijemom filmu, dok komunicira sa Raškajevom, u zvučnom filmu, dok komunicira s ostalim glumcima, i u trećem dijelu, svojevrsnoj radio-drami, gdje struje njegove misli. Kao što *Radi Šerbedžiji* nije problem glumiti pjevača, jer zna glumiti, tako i Manojloviću nije problem govoriti hrvatskim jezikom. Velika mu hvala na trudu, glumačkom i jezičnom. Pravi je istinski profesionalac. ■

Izložba Ivana Šarčevića u HKC »Bunjevačko kolo«

Bački motivi

Slike Ivana Šarčevića inspirirane su bačkim krajolicima i panonskim nebom, a žuta i zelena boja koje dominiraju na slikama, izražavaju blagost ravnice i slikarevu težnju za harmonijom koja nam je svima toliko potrebna

Samostalna izložba slikara Ivana Šarčevića (1950., Subotica), otvorena je 16. svibnja u velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Brojnu publiku pozdravio je voditelj Likovnog odjela Centra Josip Horvat, nakon čega je Marija Jaramazović uz pratnju tamburaškog orkestra Centra otpjevala pjesmu »Hej salaši na sjeveru Bačke«, a zatim je recitirala pjesmu *Nedeljke Šarčević* »Stari salaš«.

Program otvaranja izložbe nastavio se nastupom članova Folklornog odjela centra koji su otpjevali pjesme iz Slavonije »U mliku me mati umiva« i »Dvonoga«, pjesmu iz jaskanskog prigorja »Dobri denek«, pjesmu iz Posavine »Lijepo pjeva«, pjesme iz zapadne Hercegovine »Moj dragane« i »Šal u mene« i pjesmu »Podvikuje bunjevačka vila«. Emotivan i izvođački kvalitetan nastup članova Folklornog odjela publika je pozdravila dugim pljescima, nakon čega je Marija Jaramazović recitirala pjesmu *Marije Maje Dulić* »Noć na salašu«.

BOGAT KOLORIT: O slikarskom radu Ivana Šarčevića govorio je član Likovnog odjela Centra Lajčo Vojnić Zelić, koji je napomenuo da Šarčevića poznaje odnedavno, od prošle godine kada je Šarčević postao član Likovnog odjela, ali i pored toga postoji utisak dugog poznanstva, jer su im stremljenja ista. »U pitanju je samouki slikar, a njegova ljubav prema slikarstvu zadire u njegovo dječja doba. Iako je upisao Likovnu akademiju u Novom Sadu, nije mogao studirati zbog materijalnih prilika u obitelji. Ivan Šarčević sudjelovao je na mnogim skupnim izložbama, a ovo je njegova druga samostalna izložba. Na njegovim slikama su pejzaži, priroda koja je prikazana u raznim godišnjim dobima, a Šarčević također veoma uspješno slika i stare salaše. Njegove slike pune su kontrasta i kolorita, a s gledateljima njegovih slika ostvaruje komunikaciju putom djela koja su zasebne priče«, kazao je među ostalim Lajčo Vojnić Zelić.

PEJZAŽI RAVNICE: Na koncu svečanog otvaranja izložbe, autor se

zahvalio organizatoru izložbe, Likovnom odjelu HKC »Bunjevačko kolo«, a u kraćem razgovoru za »Hrvatsku riječ« napomenuo je da je jedan od 'najmlađih' članova Likovnog odjela, jer je član postao prošle godine, na što ga je potakla Nedeljka Šarčević, koja je također članica Likov-

ska, jer je njegov sin Manojlo magistrirao na Likovnoj akademiji u Novom Sadu, a njegov brat Đuro Maravić je vrstan akvarelista. Mnogo mojih slika se nalazi u raznim zemljama, u Mađarskoj, Njemačkoj, Kanadi, Češkoj i u Ujedinjenim arapskim emiratima, a uspješno sam izlagao i na



nog odjela Centra. »Grafičar sam po profesiji, a odlaskom u mirovinu intenzivnije sam se posvetio slikarstvu. Samostalno sam radio, a moj susjed, odvjetnik Milan Maravić pružao mi je izuzetnu moralnu podršku tijekom mog rada. On je moj 'prvi kritičar', a likovna umjetnost mu je bli-



Ivan Šarčević-Šarac

Međunarodnim izložbama rukotvorina u Bačkom Petrovom Selu i Bajmoku, gdje sam 2003. godine dobio nagradu za sliku u tehnici pastela, a 2004. godine nagradu za sliku u tehnici ulja na platnu. Moje slikarstvo je vezano za ravničarske pejzaže, a najviše pri radu koristim tehnike pastela i ulja. Emotivno sam vezan za salaš, potičem iz seljačke obitelji. Nisam živio na salašu, ali sam bio na salašu. Na žalost, salaši izumiru, sada se mogu skoro izbrojiti na prste. Divno je što učlanjenjem u Likovni odjel imam osjećaj pripadnosti kao dio zajednice, a opredijelio sam se za učlanjenje u Hrvatski kulturni centar, jer sam dio hrvatskog naroda«, kazao je Ivan Šarčević.

Ova izložba je otvorena do 20. svibnja i može se pogledati svakog radnog dana od 10 do 12 sati i od 16 do 18 sati, a posjetitelji će sigurno moći pronaći svoje zadovoljstvo u komunikaciji sa slikama Ivana Šarčevića koje su inspirirane bačkim krajolicima i panonskim nebom i na kojima žuta i zelena boja koje dominiraju, izražavaju blagost ravnice i slikarevu težnju za harmonijom koja je nam svima toliko potrebna.

Z. Sarić

Natječaj HMI iz Rijeke »Zlatna ribica«

Srijemci zasjenili cijeli svijet

Mladi iz Srijema pobijedili u dvije starosne skupine na međunarodnom literarnom natječaju

Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeke, je i ove godine raspisala natječaj pod nazivom »Zlatna ribica« za najbolji literarni rad na temu »Prijetelju, potraži me u svom srcu – naći ćeš me«. Pravo sudjelovanja imala su školska djeca koja žive izvan Hrvatske, raspoređena u nekoliko starosnih skupina.

Među mnogobrojnim radovima koji su stizali iz cijeloga svijeta na adresu HMI, stručni žiri ocijenio je najboljima i dva uratka što su stigla iz Srijema. U mlađoj skupini pobijedio je *Dalibor Bošnjak* iz Novog Slankamena, a u starijoj, u konkurenciji novinarskih radova, *Nikolina Dumančić* iz Srijemske Mitrovice.

To je veliki uspjeh za mlade Srijemce, pogotovu ako se uzme u obzir i drugo mjesto *Tomislave Hrgović* u kategoriji narječja. Sve skupa, na natječaju je sudjelovalo jedanaest mladih Srijemaca. U mlađoj skupini: *Katarina* i *Marko Soldo*, *Ivana Elez*, *Anita Ljahović*, *Tomislava Hrgović* i *Monika Barat*, a u starijoj: *Nikolina Dumančić*, *Oriana* i *Slaven Španović*, te *Ivan Elez*. Sve su to članovi Odjela za hrvatski jezik i književnost, koji djeluje pri HKC »Srijem« u Srijemskoj Mitrovici. Najveća zasluga za ovaj veliki uspjeh, dakako, ide na adresu voditeljice Odjela, *Prof. Mile Markov-Španović*, koja već dugi niz godina uspješno vodi ovaj Odjel i postiže odlične rezultate na raznim natjecanjima, te na taj način afirmira hrvatsku zajednicu u Srijemu i na najbolji način pridonosi očuvanju hrvatskog identiteta na tom, tijekom proteklih desetljeća, veoma postradalom području.

HMI je odlučila nagraditi najbolje sudionike ovog međunarodnog natječaja, pa će *Nikolina Dumančić* i *Dalibor Bošnjak*, uz diplome za postignuti uspjeh, provesti i desetak dana na otoku Cresu početkom srpnja. I svi ostali članovi iz HKC »Srijem« dobit će diplome za sudjelovanje, budući su pokazali kvalitetu u svojim uradcima. Ovaj uspjeh treba biti samo novi poticaj za sve mlade Srijemce da se više angažiraju u njegovanju vlastite kulture, jer je to jedini uvjet njihova opstanka.



Dalibor Bošnjak



Nikolina Dumančić



Prof. Mila Markov-Španović

N. V.



Preljske pisme iz 2005. godine

Terezija Ostrogonac

Prelo

Kud ste krenili vi snaš Jelo?
ta hajte komšije biće Veliko prelo!
Ta valda nećemo još tako rano
al' do mraka triba doći tamo
tako kaže snaš Jela.
Još od jutros tamburaši sviraju
kao da hoće prelo da rastiraju
al se bačo po avliji šeće
naše prelo niko rastirati neće
jevo idu gosti, otvor'te kapiju
dajte fanke i dobru rakiju
skupila se rodbina i komšije
ovako prelo niko vidio nije
krumpirača na srid stola
svakog gosta privući mora
vino piju i pisme pivaju
nek čuje selo
dođite svi na veliko prelo
k'o to sada prelo pravi
to je baš domaćin pravi
tako kaže snaš Jela
iz susednog sela.

The Beat Fleet »Maxon Universal«

Menart, 2004.

Zasluznost diskografske kuće Menart za razvitak određenih glazbenih žanrova, novijih na svjetskoj glazbenoj sceni, a s određenim zaostatkom rođenih i na tlu Hrvatske, ogleda se ponajviše u potpori mlađih i drugačijih skupina, a splitska skupina The Beat Fleet predstavlja jednu od njih. »Maxon Universal« je njihov treći album kojim su se u određenoj mjeri formalno uspjeli odmaknuti od rapa zastupljenog na prijašnjim albumima »Ping Pong (Umjetnost zdravog đira)« (1997.) i »Uskladimo toplomjere« (2000.), sada s puno više pjevanja, a s druge strane sadržajno se zainteresirati za tretman kulture konzumerizama, kao sastavnog dijela suvremenog života.

Dok su prva dva TBF albuma pronosila jedan energičan buntovni koncept, novi uradak djeluje ipak prilično pomirljivo i mlako, kao da su godine i iskustva evidentno stišali momke koji se kriju iza ovog imena. Takvu izmirenost i potrebu za spokojnosti demonstriraju stihovi i atmosfera pjesama 'UV zraka' i 'Alles gut' (nagrađena za najbolji tekst na Splitskom festivalu 2003.), svojim slavljenjem ležernosti, primorcima svojstvene, »fjake«. Na jedanaest pjesama, koliko 'Maxon universal' posjeduje, kritikom konzumerizma bave se 'Šareni artikal' koja je zamišljena kao samoironična reklama za album, 'Guzice i sise' koja ismijava manipuliranje požudama – nažalost, najčešći obrazac uspjeha u svijetu marketinga, te duhovita kritika relativno nove društvene aktivnosti



– gubljenja novca i vremena u sportskim kladionicama, u pjesmi pod naslovom 'Papilova'. 'Nostalgicna' je kreirana na »poznatijem« orkestralnom motivu iz *De-dićeve* »Sve što znaš o meni«, a njezinoj harmonijskoj eufoniji suprotstavljaju se stihovi o bliskoj prošlosti i surovom današnjici, prizivajući tako neka starija i, po njihovom mišljenju, manje loša vremena. 'Heroyix' je zvučno smještena u prostor rock-glazbe i pjeva o herojima nove generacije drugačijih pogleda na svijet, a u sličnoj čvršćoj formi nudi se »Bog i Zemljani« te pjesma »Esej«. Album završava s »Masovna hipnoza«, dvanaestominutnom skladbom o slušanju naredbi reklama

koja se okončava poigravanjem u stilu na rodnjačko pjevanje.

Inače, glazba je ovoga puta snimljena potpuno instrumentalno, dok su samplovi i scratchevi korišteni samo kao propratni ukrasi. Uz ovakvu »živu« podlogu i angažiranu liriku vođenu populističkim jezikom (receptom koji je proslavio Edu Maajku), kvalitetnoj albumskoj cjelini pridoni-jela je i produkcija *Dragana Lukića – Lukyja*. »Maxon Universal« je od strane rock-kritike proglašen najboljim albumom 2004. godine. Postoji samo jedan način da provjerite ispravnost ovakve odluke...

D. B. P.

Vjekoslav Karas (1821.-1858.)



Vjekoslav Karas, slikar, rođen je 19. svibnja 1821. u Karlovcu a tragično preminuo 5. srpnja 1858., utopivši se u Koarni u rodnome Karlovcu. Rođen u skromnim prilikama obrtničke obitelji, već kao desetogodišnji dječak oduševljava se za čaroliju slikarstva. Prva znanja o ovoj umjetnosti stječe u Karlovcu kod soboslikarskih obrtnika te slikara *Fridricha Hemerlitza*. Do akademije u Firenzi iza njega je trnovit put siromašnog provincijskog studenta – državnog stipendista. Pod utjecajem Nazarenci i slikara *Overbecka* za boravka u Italiji nastaju ciklusi slika sa sakralnim temama, ali i mnogobrojna platna sa žanr-scenama. »Rimljanka s lutnjom« najvažnije je Karasovo djelo toga razdoblja i jedno od ključnih u hrvatskome slikarstvu. Tehničko savršenstvo, harmoničan kolorit, čvrsta, gotovo monumentalna modelacija rezultiraju skladom jednog od najljepših portreta našega slikarstva. Njegov boravak u Bosni urodio je mnogobrojnim kompozicijama krajolika i žanr-scena, ulja i akvarela s folklornim motivima i motivima suvremenih zbivanja te nizom građanskih portreta čijom kvalitetom Karas ostvaruje status jedne od ključnih osoba hrvatske umjetnosti prve polovice 19. stoljeća te postaje začetnikom novovjekovnog hrvatskog slikarstva.

Upravo zbog svojeg senzibiliteta ne može preboljeti nerazumijevanje i nedostatak poticaja za daljnji rad u vlastitoj sredini. Karas je još jedan u nizu nesretnih hrvatskih umjetničkih sudbina, kratka života s tragičnim završetkom i slikarskog opusa čija dostignuća variraju od djela čisto dokumentarne i kulturno-povijesne vrijednosti do remek-djela hrvatskog slikarstva.

HRCKOVA SVEZNALICA

ZEMLJA – ČINJENICE I BROJEVI

Zemlja je stara 4,6 milijardi godina.

Površina Zemlje je oko 510 milijuna četvornih kilometara.

More prekriva 71 posto površine Zemlje.

Prosječna udaljenost od Sunca je 149.600.000 km.

Zemlja je udaljenija od Sunca u srpnju nego u siječnju.

Udaljenost od centra Zemlje je oko 6.370 km.

REKORDI U ŽIVOTINJSKOM CARSTVU

Najveća riba je velika ajkula, dugačka oko 15 m, a živi u Atlantskom, Tihom i Indijskom oceanu.

Najmanja riba je patuljasta pandaka, dugačka 7,6 mm, živi na Filipinima.

Najveća ptica je afrički noj, visok oko 2,7 m, uglavnom živi u istočnoj i južnoj Africi.

Najmanja ptica je bumarski kolibri, dug 5,7 cm, živi na Kubi.

Najveći gmizavac je krokodil ljudožder, dugačak oko 6 metara, živi u Aziji, Indoneziji, Filipinima i Australiji.

Najmanji gmizavac je sprudni gekon, dugačak 18 mm, živi na Djevičanskim otocima.

AJFELOVA KULA

je visoka 300 metara, sagrađena je povodom svjetske izložbe u Parizu, u Francuskoj, 1889. godine, a projektirao ju je arhitekt A. G. Ajfel (1832.-1932.).

KRIVI TORANJ U PIZI (ITALIJA)

visok je 54 m, sagrađen je između 1174. i 1350. godine od bijelog mramora. Toranj je nagnut pod uglom od 11,3 stupnjeva.

Priredio: Zoltan Sič

HRCKOVE ZGOĐE

Sičkar.

HRCKO, ŠTO BI VOLIO
BITI KADA PORASTEŠ?



VOLIO BIH
BITI UČITELJ.



MOGAO BIH UPISATI
SEBI SVE PETICE
I BEZ ODGOVARANJA.



ZAŠTO VOLIM HRVATSKI?

Učenici I. razreda OŠ »Ivan Milutinović« u Maloj Bosni:

Valentina Tikvicki: Volim hrvatski, jer smo lijepo naučili pričati, pisati i ostalo. Hrvatska je lijepa. Ja joj od sveg srca želim da i ostane takva. Volim je jako, a i učiteljicu, zato što me je naučila pričati hrvatski i želim sve najbolje Hrvatima i Hrvaticama.

Martin Mezei: Meni se dogodilo da nisam razumio kad sam čuo sve te riječi. Bio sam zbunjjen, jer nisam znao što govore i pomislio sam da govore neki drugi jezik. Shvatio sam kako govore i sad i ja znam tako govoriti, jer sam naučio u školi.

HRVATSKI JEZIK

Čim smo dobili obavijest o nastavi hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, odlučila sam da ću je pohađati, jer je hrvatski moj materinski jezik.

Na prvom satu učiteljica nam je rekla da na satu moramo pažljivo slušati, pratiti što bilježi na ploči i, ukoliko treba, sve bilježiti u bilježnicu. Također je naglasila da je dobro biti aktivan sudionik na satu, ali da je nedostavno. Uvjet za dobro znanje je redovita uporaba materinskog jezika i izvan sata, što je ujedno i poticaj za druženje.

Od tada mi na satu pjevamo, rišemo i pišemo, i kroz igru i zadovoljstvo, učimo. Već dvije godine idem na natjecanje i recitiram na hrvatskom jeziku. Oba puta sam pobijedila, a ove godine smo za nagradu dobili i putovanje u Osijek.

Žalosti me što kao prvaš nisam još imala mogućnosti upisati se u hrvatski odjel.

Bernardica Vojnić M., IV. a, OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

SATVI HRVATSKOG JEZIKA

Volio bih da više sati provodimo na hrvatskom jeziku i da se više zabavljamo i igramo. Volio bih da negdje i putujemo. Da više puta idemo na maskenbal.

I budućim bi đacima preporučio da se upišu na ove satove, jer će naučiti puno toga, a ujedno se i zabavljati, crtati, recitirati i pjevati.

Nikola Kaćmarac, IV. b,
OŠ »Matija Gubec«, G. Tavankut



Mario Saulić, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica



Danijel Šarčević, IV. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

MI O HRCKU

Učenici I. a i I. b razreda OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti:

Josip Bukovac: Sretan sam što je za Uskrs baš moj rad dospio na naslovnicu »Hrcka«.

Marijana Gomboš: Sviđa mi se što je »Hrcko« sve deblji i šareniji.

Dejan Zec: Preko »Hrcka« se mogu usporediti s drugom djecom.

Ivana Vidaković: Željeli bismo da »Hrcko« češće izlazi.

Andrej Jakšić: Zadovoljstvo je vidjeti svoj rad u »Hrcku«.



Mirela Grubešić, III. b
OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

MOJA SESTRA

Moja najdraža osoba je moja sestra. Ona se zove Đurđina. Mala je i bucmasta. Sljedećeg mjeseca će napuniti četiri godine. Ima plave oči baš kao i ja. Mnogo se voli igrati. Ponekad se ona i ja tučemo, ona mene udari, pa ja zovem mamu, a ona tada plače. Mnogo se voli igrati sa mnom. Ja je volim i ona je meni najljepša djevojčica. Uspavljujem je pričom i pjesmom. Obožava se ljuljati, ali kada nema lju-ljačke, ja je napravim. Najdraže biće koje ću uvijek voljeti je Đurđina.

Paulina Sudarević, III.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

I. Spoji crtom početak i kraj imena povrća:

Raj	roga
Špa	šak
Špi	lidžan
Pat	čica
Gra	čoka
Arti	nat

II. Upiši u prazna polja brojeve od 1-10 da zbroj okomito i vodoravno bude 15:

3	4	8
	6	
	5	

Pripremio: D. Runje

III. Izbaci uljeza:

a.) 4/6	b.) Sljeme
1/5	Žumberak
8/7	Velebit
1	Karpati

Pripremio: Z. Samaržija

Zvonimir Šarčević, primijenjeni alpinista

Prvi svibanj na »Paklenici«

Od malena sam iskazivao želju za penjanjem i drago mi je da je ona prerasla, kasnije, u moj životni poziv

Poslušao i zapisao: Dražen Prčić

Svoju uspinjačku karijeru Zvonimir Šarčević (1967.) započeo je još 1986. godine, kada se prvo bavio sportskim alpinizmom, a poslije je od svoje vještine napravio zanat kojim se i danas bavi. Tijekom svih ovih godina, za potrebe raznih »visinskih« poslova oko uređenja krovova, tornjeva i križeva, gotovo da nema crkve na vojvođanskim prostorima na koju se nije barem jednom popeo. Povod za ovaj razgovor je bio njegov nedavni poduhvat, kada je, skupa s daljnjim rođakom Davorom, za protekla prvosvibanjske praznike odlučio dati oduška »staroj ljubavi« alpinizmu i osvojiti strme litice nacionalnog parka »Paklenica« koji se nalazi u blizini Zadra.

► **Otkud Vam, kao čovjeku koji ipak dolazi iz srca bačke ravnice, želja i sklonost k visinama na kojim provodite dobar dio svog radnog dana?**

Odgovor se možda krije upravo u toj ravnici iz koje potičem, jer ljudi koji su rođeni u okruženju gorja i planina, jednostavno su predodređeni za visinu i mnogima se to možda već i »smučilo«. Dok nama iz nizine, planine i gorje predstavljaju nešto sasvim drugačije, što najbolje potvrđuje veliki broj skijaša i planinara koji tijekom zimskog perioda odlazi upravo u takve predjele. No, ima tu malo i »genetike« jer je i moja majka (baba) Teza bila član planinarskog društva, iako se nikad nije penjala, ali je članskom kartom ostvarivala 50 po-



sto popusta na željeznički prijevoz.

► **Koje biste »osvojene« planinske vrhove izdvojili u dosadašnjoj alpinističkoj karijeri?**

U biti se nisam »penjao« na mnogo vrhova, svojevremeno sam se uspeo na Triglav, najviši vrh stare Jugoslavije, bio sam u Chamonixu u podnožju Mont Blanca, ali nikad nisam preferirao tzv. »visokogor-

ske« penjanje. Naprotiv, kao izrazitom free climberu (slobodnom penjaču) uvijek su me više privlačili slobodniji i rasterećeni oblici penjanja iz užitka, uz neku strmu liticu ili stijenu, na primjer.

► **Upravo želja za slobodnim penjanjem, uz užitak vremena provedenog u neditrnutoj prirodi, odvela Vas je tijekom prvosvibanjskih praznika do »Paklenice«, glasovitog hrvatskog parka prirode. Kako je uopće došlo do ideje da se ode tamo?**

Ideja za penjanjem u Nacionalnom parku »Paklenica« stara je više od dvije decenije, jer još prije nas je tamo vodio Nesto Stantić i tamo sam išao i zimi i ljeti, spavao u pećini, kampirao u šatoru. Posljednjih petnaest godina svakog prvog svibnja sam odlazio na Palić, ali sam uvijek zamišljao »Paklenicu« i ove godine sam se odlučio da poslušam svoju želju i skupa s Davorom spakirao sam stvari i opremu. Prvo smo otišli do Beograda, potom smo se ukrcali na vlak za Zagreb, u kojemu smo napravili jednu poludnevnu panoramsku stanku, a potom smo se zaputili do Rijeke iz koje smo, konačno, stigli do starog grada kraj Zadra, gdje smo uzeli sobu i smjestili se. Prije je bilo dozvoljeno kampiranje u samom nacionalnom parku, ali je zbog obilata onečišćenja i gomile otpada koji je ostajao za kamperima, ovaj oblik »obitavanja« zabranjen.

► **Kako biste opisali nacionalni park »Paklenicu«?**

»Paklenica« je zaštićeni park prirode, i iz-



uzetno uređen, te prilagođen upravo za ovu vrstu svojevrsnog ekstremnog sporta. Na liticama, koje osvajaju mnogobrojni penjači iz mnogih dijelova Europe i svijeta, brojni su zabodeni klinovi i mjesta za njih, te je sve priređeno za što sigurniji uspon. S druge strane, za vrijeme »Golog otoka«, politički zatočenici su napravili brojne duge tunele u stijenama i to danas predstavlja svojevrsnu atrakciju za razgledanje, s obzirom da su poslije dugog niza godina skrivanja konačno otvoreni za javnost. Druga krajnost je da su na prelijepim pejzažima ovog parka snimani, nadaleko poznati western filmovi o »Winnetou«, što turistima koji su ih nekada s uživanjem gledali danas predstavlja specijalno zadovoljstvo.

► **Tijekom Vašeg boravka U »Paklenici« održano je i internacionalno natjecanje penjača. Jeste li i vas dvojica uzeli učešća?**

U pitanju je tradicionalno natjecanje slobodnih penjača pod nazivom »Big wall speed climbing« (Brzo penjanje uz veliki zid), na kojemu se okupila svjetska elita ove sportske discipline. Mi nismo ni pomislili da uzmemo učešća u natjecateljskom programu jer je naša tjelesna sprema doista neprimjerena takvoj zahtjevnoj aktivnosti. Mi smo ipak rekreativni penjači i naš cilj je bio da osvojimo zadatu liticu, ali bez nekog posebnog vremenskog ograničenja. Ljudi koji su se natjecali treniraju svaki dan i kako sam naziv kaže speed climbing, u pitanju je brzina umijeća da se osvoji zadani cilj. Tako su se, na primjer, pobjednici uspjeli 200 metara za 22 minute, dok bi nama trebalo najmanje 4-5 sati uspona. U prvo redu bih, ipak izdvojio ljeputu masovnog penjanja izraženu u 20-30 naveza (dvoje penjača) koji u istom trenutku osvajaju liticu, što se rijetko gdje može vidjeti u cijelom svijetu.

► **Za sve one, kojima je ova ekstremna disciplina posve nepoznata, kako biste pojasnili jedan uspon i sve pripremne radnje koje mu prethode?**

Prije svakog uspona je potrebno najesti se i napiti vode, ali ne previše, jer tijekom uspona je to malo teže izvodivo. U navezi idu dva penjača, jedan ide prvi pa onda drugi, u žargonu »cug na cug«. Na primjer velika stijena, koju smo osvajali u »Paklenici«, ima devet dužina užadi, a užad su duga oko 50 metara, pa tako jedna dužina može trajati od pola sata pa čak i do cijelog sata uspona. U osnovnu opremu za kvali-



tetno i sigurno penjanje spadaju u prvom redu specijalne patike »penjačice« bez kojih se jednostavno ne može upustiti u penjanje, s obzirom da su kod penjanja najvažnije noge a ne ruke, kako se na prvi pogled može pomisliti. Potom, obvezni dijelovi opreme su i pojas, konopac, karabinjeri (alke oko pojasa), klinovi, čekić, a u posljednje vrijeme se nosi i specijalna kaciga.

► **Kakav je osjećaj finalnog uspona na zadani vrh?**

Osjećaj je vrlo specifičan i nadasve jedinstven, jer se u istom trenutku miješaju zadovoljstvo i umor. Ali, vjerojatno želja za ponovnim osvajanjem novog vrha ili uspona, uvijek je nova vodilja prema sljedećem pokušaju.

► **Sve vrijeme se govorilo o uspinjanju, a što je sa spuštanjem. Je li ono lakše ili teže?**

Ovisi. Često je spuštanje mnogo teže i ružnije od samog uspona, s obzirom da je

snaga potrošena za osvajanje cilja, a potom se treba još i spustiti dolje.

► **Bili ste na moru tijekom prvosvibanjskih praznika, kada je vrijeme još uvijek varljivo glede topline. Jeste li se odvažili za predsezonsko kupanje?**

Morali smo se malo »bućnuti«. Nismo mjerili temperaturu mora, ali zasigurno nije bila pretjerano ugodna. Opet vani je bilo vrlo ugodno i toplo, pa u prosjeku i nije bilo tako loše.

► **Avantura »Paklenica« je uspješno završena. Što je sljedeće u planu?**

Naši planovi su, u prvom redu, vezani uz znatno skromnije financijske zahtjeve i nastojimo što više umanjiti troškove koji idu uz realizaciju određene »penjačke« zamisli. Razmišljali smo da, možda, sljedećeg puta odemo do obližnje Crne Gore, koja također posjeduje lijepe i atraktivne prirodne lokacije vezane uz našu »visinsku rekreaciju«.

Realni troškovi

Ubiti, troškovi ovakvih amaterskih pothvata u startu ne moraju biti uopće veliki i ukoliko se u sličnu »avanturu« upusti nekoliko penjača dostupni su gotovo svima. Primjerice, ukoliko četiri osobe putuju jednim autom, kampiraju u vlastitom šatoru i ponesu dio hrane, cijeli aranžman je izvediv bez većih financijskih problema – pojašnjava Zvonimir Šarčević.

Brodet od skuša

Specijalitet dalmatinske kuhinje

Sastojci:

700 g skuša
sol, brašno, ulje
2 osrednje glavice luka
2 režnja češnjaka
2 žlice pirea od rajčica
sok od pola limuna
papar, sol
1 žlica šećera
1 čaša bijelog ili crnog vina
peršinov list

Opis:

Ribe očistite, operite i narežite na manje komade. Svaki komad osolite, uvaljajte u brašno i ispržite u ulju. Pržene komade složite u sivu zdjelu, a na ulju u kojem su se pržile propržite nasjeckani luk. Kad luk upola zarumeni, dodajte nasjeckani češnjak, pire od rajčica, limunov sok, papar i sol po ukusu, šećer i vino. Dolijte malo vode i prokuhajte. Tim umakom prelijte pržene ribe, te na vrlo laganoj vatri kuhajte oko 1 sat. Zdjelu samo povremeno protresite, ali nemojte miješati, da se ribe ne raspadnu. Pospite nasjeckanim peršinovim listom i poslužite sa palentom.



Riblja juha

Specijalitet dalmatinske kuhinje

Sastojci:

Za 4 osobe:
1 kg različite bijele ribe (škrpina, grdobina, ugor itd.)
150 g riže
1/2 dl maslinovog ulja
200 g mrkve
1 korijen celera
2 korijena peršina
1 mala glavica luka
2 režnja češnjaka
2 lovorova lista
papar u zrnu
sol

Opis:

U lonac složiti očišćenu ribu, korjenasto povrće, češnjak, prženi luk, lovor i papar u zrnu. Preliti vodom i staviti kuhati. Kad zakuha, smanjiti vatru, dodati maslinovo ulje i kuhati pola sata na laganoj vatri. Kad se riba počne odvajati od kostiju, skinuti s vatre, procijediti juhu, a ribu izvaditi i očistiti od kostiju. Procijeđenu juhu vratiti na vatru, posoliti prema ukusu, dodati rižu i kuhati desetak minuta. U zdjelu za juhu složiti komadiće ribe i korjenastog povrća, prelijujući juhom i poslužiti.

V I J E S T I

Dizanje utega

»Memorijal Eriha Špajzera«
u Baču

U subotu 14. svibnja Bač je bio domaćin tradicionalnog natjecanja u dizanju utega pod nazivom »Memorijal Eriha Špajzera«. Na ovom kvalitetnom natjecanju, uz dizače iz SiCG, sudjelovala su i tri člana subotičkog Spartaka. *Silvester Nađ* je s podignutih 270 kg osvojio prvo mjesto, *Čaba Nađ* je bio treći sa 292,5 kg, dok je *Dejan Peić Tukuljac* osvojio četvrto mjesto sa 230 kg.

Hokej

Česi prvaci svijeta

Hokejaška reprezentacija Češke prekinula je dominaciju Kanade na svjetskim prvenstvima i sigurnom pobjedom od 3:0 uspjela stići do naslova prvaka u jednom od najatraktivnijih



sportova našeg planeta. Treće mjesto je zauzela najbolja vrsta Rusije, čime je potvrđen europski primat u odnosu na zvijezde iz glasovite američko-kanadske NHL lige. No, nemojmo zaboraviti kako u istoj toj NHL ligi veliki postotak čine upravo igrači iz Češke i Rusije!

Tenis

Đoković bolji od Karanušića

U polufinalu ATP Challenger u San Remu (21.250 eura) *Novak Đoković* (SiCG) je bio bolji od *Roka Karanušića* (Hrvatska) sa 6:3, 7:6. Nakon toga je u finalnom susretu slavio i protiv Talijana *Aldija* sa 6:3, 7:6.

Zagreb Open 2005.

Poslije ATP turnira u Umagu, ATP Challenger Zagreb Open (50.000 eura) najveći je teniski turnir koji se igra na hrvatskom tlu, preciznije, na zemlji kao igraćoj podlozi. Velikoj popu-

larnosti ovog tradicionalnog teniskog natjecanja (ovogodišnji turnir je jubilarni, 10. po redu) u mnogome su doprinijeli brojni vrhunski tenisači, koji su igrali na terenima SC »Mladost«. Najatraktivnije ime Zagreb Opena 2005 je jamačno *Ivan Ljubičić*, trenutačno 13. igrač na svijetu, koji je svojim dolaskom još više podignuo rejting ovom lijepom turniru, čiji je direktor *Branko Horvat*, svojevremeno i sam odličan tenisač.

Nogomet

Poznati novi šampioni

Mjesec svibanj donosi kraj prvoligaških natjecanja u brojnim europskim ligama, a u mnogima od njih se novi šampioni znaju i prije posljednjeg odigranog prvenstvenog kola.

Londonski Chelsea je poslije 50 godina čekanja »dohvatio« englesku krunu nekoliko kola prije kraja, minhenski Bayern se također unaprijed »okitio« novim Bundes naslovom, Barcelona je dva kola prije kraja i matematički prvak Španjolske, kao i beogradski Partizan s nedostižnih 8 bodova prednosti. Jedino je još uvijek neizvjesno u HNL gdje Hajduk ima 2 boda prednosti, te u Italiji gdje je Juventus nadomak novom »scudettu«.



HNL

7. kolo, 14. svibnja
Liga za prvaka

Rijeka – Hajduk 1:1
Inter – Zagreb 1:1
Slaven B. – Varteks 2:2

Tablica: Hajduk 51, Inter 49, Rijeka 45, Zagreb 44, Slaven B. 43, Varteks 42

Liga za ostanak

Kamen I. – Dinamo 0:1
Pula 1856 – Međimurje 0:0
Osijek – Zadar 1:1

Tablica: Dinamo 42, Kamen I. 40, Osijek 36, Pula 33, Međimurje 29, Zadar 26

U srijedu, 25. svibnja, u finalu CL sastat će se Liverpool i Milan

Put do Istanbula

Piše: Dražen Prčić

Kada u srijedu 25. svibnja, u 20.45 sati, lopta krene s centra i započne posljednja, finalna utakmica tekuće sezone Champions leaguea, na zelenom polju sukobit će se dvije najuspješnije nogometne vojske, koje su uspjele proći sve bitke na putu do osvajanja Istanbula. Pomalo metaforično, ali poprilično adekvatno za ilustraciju susreta nad susretima, Englezi i Talijani odigrat će finale u gradu koji je oduvijek simbolizirao moć i prevlast na europskom kontinentu.

LIVERPOOL: Poslije dugih, sušnih godina na europskoj sceni (osvojeni kup UEFA prije nekoliko godina slaba je utjeha) najtrofejniji engleski klub svih vremena i trostruki osvajač Kupa šampiona – Liverpool ponovno se vraća u sami vrh. Momčad, koju je početkom ove sezone preuzeo španjolski stručnjak *Rafa Benitez*, pod njegovim vođenjem doživjela je pravu »europsku renesansu«, iako se u domaćem prvenstvu nije baš proslavila. Engleska upornost, izražena u konstantnom trčanju tijekom cijele utakmice, »nadograđena« je latinskom tehnikom nekoliko španjolskih igrača dovedenih skupa s trenerom, te izuzetno ojačana srednjim redom u kojem još igraju i Hrvat *Bišćan*, Nijemac *Hamman* i komandant obrane Finac *Hyypia*. Upravo zahvaljujući ovakvoj taktičkoj koncepciji Liverpool je uspio »ne primiti« gol u tri posljednja susreta (Juventus 0:0, Chelsea 0:0, 1:0) i plasirati se u veliko »istanbulsko« finale.

PUT DO ISTANBULA: S obzirom na to da nije direktno izborio sudjelovanje u Champions league, Liverpool je prvo morao proći posljednje, treće kolo kvalifikacija, u kojemu je bio bolji od austrijskog GAK-a (2:0, 0:1). Ušavši u glavni ždrijeb izvučen je u skupinu A skupa s Monacom (2:0, 0:1), Olympiacosom (0:1, 3:1) i Deportivo (0:0, 1:0). Znakovito je da su »crveni« uspjeli tek u posljednjim trenucima susreta s direktnim rivalom Olympiacosom izboriti plasman u daljnje natjecanje, zahvaljujući голу kapetana *Gerrarda*. Na tablici skupine A Liverpool je zauzeo drugo mjesto s 10 osvojenih bo-

dova i ždrijeb mu je u osmini finala CL do-dijelio njemački Bayer iz Leverkusena. U obje utakmice zabilježene su pobjede identičnim rezultatom (3:1), i, prema unaprijed određenom »kosturu« sljedeći protivnik je bio najneugodniji mogući protivnik – Juventus. Još uvijek svježe rane s Heysela i navijačke tragedije nisu omele Benitezovu

precizan i proračunat u dva smjera, ne pri-miti gol i postići barem jedan za pobjedu, onda je to *Anceletijeva* »squadra« pred-vođena ubojitim špicem Ukrajincom *Ševčenkom*, genijalnim Brazilcima *Didom* na голу, *Cafuom* po strani i *Kakom* u sredi-ni, ali i polovicom talijanske reprezentaci-je na čelu s kapetanom *Maldinijem*,



momčad da nadigra »Staru damu« iz Tori-na (2:1, 0:0) i stigne do polufinalnog duela s Chelseajem. Iako unaprijed otpisana od mnogih »stručnjaka«, momčad Liverpoola je uspjela proći kroz »iglene uši« i »zao-biće« momčad novog prvaka Engleske predvođenu nogometnim čarobnjakom Portugalcem *Mourinhom* (0:0, 1:0).

MILAN: Što reći za momčad koja je šest puta osvajala naslov najbolje na Starom kontinentu? Trenutačno se bori za naslov prvaka u Seriji A i ponovno je uspjela stići do velikog europskog finala. Ako neka momčad igra klasičan talijanski nogomet,

Nestom, *Gatusom*, *Ambrosinijem* i ostali-ma. Uzmemo li da su »rossoneri« na svom putu do Istanbula »prošli« Manchester United i najvećeg rivala, Inter, njihov usp-jeh još više dobiva na težini.

PUT DO ISTANBULA: Milan je igrao u Skupini F, skupa s momčadima Šahtjora (1:0, 4:0), Celtica (3:1, 0:0) i Barcelone (1:0, 1:2). Poslije 6 odigranih susreta osvo-jio je 13 bodova i zauzeo prvo mjesto na tablici. U osmini finala svjedočili smo du-elu »velikih« u kojemu je Manchester po-ražen s dvije pobjede (1:0, 1:0), dok je Mi-lan u gradsko-europskom derbiju također slavio u obje utakmice (2:0, 3:0). Prolaz u finale osiguran je »tjesno« golom Ambro-sinija protiv PSV-a (2:0, 1:3), bukvalno u posljednjim trenucima uzvrata u Eindhovenu. Zanimljivo je spomenuti kako od utakmice s Barcelonom (1:2) sve do susre-ta s PSV-om Milan nije primio gol na se-dam uzastopnih euro-susreta. ■

Hrvatski »štih«

Niti ovo finale CL neće proći bez hrvat-skih igrača, jer će se na suprotstavljenim stranama naći *Igor Bišćan* (Liverpool) i *Dario Šimić* (Milan).

Julija i Robert Sabanov, tenisači sa Palića

Teniska obitelj

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Česti su primjeri, u višečlanim obiteljima, da starije dijete u svoj sport povuče i još nekog od ostale djece. U obitelji Sabanov sa Palića, mjesta nadomak Subotice, čuvenog po najljepšem vođanskom jezeru, ali i najstarijem teniskom klubu u državi (TK »Palić« je osnovan još 1878. godine), starija sestra Julija povukla je svog bracu Roberta u »bijeli sport« koji danas zajedno igraju.

JULIJA SABANOV (1987.):

► **Kada ste počeli igrati tenis i tko vam je bio prvi trener?**

Tenis sam počela igrati u sedmoj godini, postepeno se natjecajući u svim starosnim kategorijama počevši od deset, a potom sve do osamnaest godina starosti. Moj trener je dugo godina bio *Bela Suturović*, dok mi je tenisački uzor oduvijek predstavljala Njemica *Steffi Graf*.

► **Koji su vaši najbolji rezultati?**

Imala sam zapaženije rezultate u mlađim kategorijama (do 10 i 12 godina), u kategoriji do četrnaeste godine sam bila nešto slabija, a poslije do šesnaeste bolja i tako sam stigla do seniorske kategorije u kojoj se sada natječem. Za vrijeme dugogodišnjeg aktivnog treniranja i bavljenja tenisom osvojila sam više od trideset raznovrsnih pokala i desetak medalja.

► **Za koje ste klubove nastupali u ekipnoj konkurenciji?**

Gotov cijeli dosadašnji igrački vijek sam provela su u svom matičnom klubu »Paliću 1878«, osim jedne sezone kada sam nastupala za subotički »Spartak«. Igrajući za »Palić 1878« ostvarili smo najveći uspjeh osvajanjem drugog mjesta u državi u ekipnom natjecanju do šesnaest godina starosti.

► **Tijekom juniorskih dana oprobali ste se i u međunarodnoj konkurenciji. Gdje ste sve igrali za europske bodove?**

Zahvaljujući mojim roditeljima nastupila sam na europskim turnirima koje organizira ETA (Europska teniska asocijacija), te sam se natjecala u Hrvatskoj, Italiji, BiH i Mađarskoj.

► **Kruna dosadašnjeg bavljenja tenisom**

jamačno je nastup u glavnom ždrijebu ženskog profesionalnog turnira »Palić Open 2004«, koji se po prvi put prošle godine održao na terenima vašeg matičnog kluba.

Nastup i debi na profesionalnoj sceni neću nikada zaboraviti, jer igrati protiv iskusni-

odabir sporta s kojim se danas bavite?

Već od prvih godina svog života sam bio redoviti posjetilac teniskih terena na kojima je moja starija sestra Julija trenirala i igrala turnire. Kako mi se tenis odmah sviđio, u petoj godini sam i sam započeo s treninzima.

► **Iako ste gotovo na početku ozbiljnijeg aktivnog igranja, već ste uspjeli zabilježiti i nekoliko lijepih rezultata?**

Za sada na mojoj »polici« je nekoliko pokala za osvojena treća mjesta, a posljednji sam uspio osvojiti prošlog tjedna na palićkom turniru u konkurenciji do četrnaest godina.

► **Koliko često trenirate?**

Ne treniram baš svaki dan, ali se trudim da, uz školske obveze sedmog razreda koji pohađam u školi na Plaiću, uspijem odvojiti određeno vrijeme za igranje tenisa. Ukoliko nemam klupski trening, onda najčešće zaigram sa svojim vršnjacima koji također igraju ovaj lijepi sport.

► **Koji su tvoji teniski uzori?**

Od aktivnih igrača najviše volim Španjolca *Carlosa Moyu* i Amerikanca *Andrea Agassija*, dok mi je, sada već veteran, *Goran Ivanišević* oduvijek bio uzor i najviše sam ga volio gledati i navijati za njega.

► **Na kojima ćeš još turnirima igrati ove sezone?**

Uglavnom ću igrati turnire koji se igraju na prostoru Vojvodine, najviše one koji se igraju na Paliću i Subotici, ali ću ići i na neko od natjecanja u Novom Sadu, Somboru ili nekom drugom gradu.



jih igračica koje već svojom igrom »za raduju« za život predstavlja najveći stepenik u karijeri svake tenisačice.

► **Što će u budućnosti presuditi i odrediti vaš daljnji život. Tenis ili fakultet?**

I pored moje velike privrženosti tenisu moji životni planovi su u prvom redu vezani uz nastavak školovanja i stjecanja akademskog zvanja. Igrat ću i dalje tenis, ali su natjecateljski dani najvjerojatnije stvar prošlosti. Ali zato je tu moj braco Robert, koji nastavlja s natjecateljskom tradicijom naše obitelji.

ROBERT SABANOV (1991.):

► **Koliko je starija sestra »kriva« za vaš**

Teniska obitelj

U obitelji Sabanov svi igraju tenis, počevši od tate *Ivana* i mame *Božane*, pa sve do njihove troje djece: Julije, Roberta i *Amalije*, koja je najmlađa i također polagano počinje s treninzima. Interesantno je spomenuti i pokojnog strica *Ambrozija*, zvanog »Bačo«, koji je bio višestruki veteranski prvak stare države.

Prirodna filozofija Rudera Boškovića

Priredio: Zdenko Samaržija



16. svibnja 1908. godine rođen je u Zagrebu *Marijan Haberle*, hrvatski arhitekt. Najvažniji projekti su zgrada Zagrebačkoga sajma, danas Studentski centar, zatim kompleks novoga Zagrebačkoga Velesajma te Brodarski institut, hotelski kompleks na Plitvicama kao i Koncertna dvorana Lisinski. Umro je u Rijeci 20. ožujka 1979. godine.

16. svibnja 1934. godine otvorena je Moderna galerija u Zagrebu, san mnogih hrvatskih umjetnika 19. i prvih godina 20. stoljeća.

18. svibnja 1711. godine rođen je u Dubrovniku *Ruder Josip Bošković*, isusovac, hrvatski filozof, matematičar, fizičar, astronom, diplomat i pjesnik. Bavio se praktičnom mehanikom, proučavao pomrčine Sunce i Mjeseca, a najvažnije djelo



je Teorija prirodne filozofije. Umro je 13. veljače 1787. godine u Milanu.

18. svibnja 1941. godine potpisao je *Ante Pavelić*, poglavnik NDH, tzv. Rimske sporazume, ugovore s fašističkom Italijom. Teritorijalni ustupci Italiji (Italija je dobila gotovo cijelu Dalmaciju i to: područje Zadra, Šibenika, Splita, otoke Rab, Krk, Vis, Lastovo, Korčulu, Mljet i mnoge druge manje otoke, zatim Boku Kotorsku te dijelove Hrvatskog primorja i Gorskog kotara), odricanje prava na izgradnju mornarice te prihvaćanje vladara iz bočne talijanske kraljevske loze za hrvatskoga kralja Tomislava II., što na sreću, nije nikada ostvareno, ubrajaju se u najtežu nacionalnu izdaju.

18. svibnja 1941. godine umrla je u Zagrebu *Milka Trnina*, hrvatska operna umjetnica. Rođena je 19. prosinca 1863. godine u Vezišću između Ivanić Grada i Kutine. Ostvarila je zapaženu međunarodnu karijeru, a osobito se istaknula u interpretacijama Wagnerovih djela.

19. svibnja 1821. godine rođen je u Karlovcu *Vjekoslav Karas*, hrvatski slikar. Vrstan portretist osebnog kolorita, u kasnijoj se fazi inspirirao bosanskim krajolicima i folklornim temama. Utopio se u Korani 5. srpnja 1858. godine.

20. svibnja 1795. godine pogubljen je u Pešti *Ignjat Martinović*, hrvatski franjevac i mason. S njim su smaknuti i *Josip Haynocy*, Hrvat *Ivan Lacković*, *Franjo Szentmarija*, grof *Szigraj*. Uhićen je 23. srpnja 1794. godine i optužen za jakobinsku urotu. Utemeljitelj je »Društva reformatora« i »Društva slobode i jednakosti« s kojima je htio provesti demokratsku revo-

luciju i ostvariti federativnu ugarsku republiku. Osumnjičeni su bili i neki hrvatski slobodni zidari. Među njima i *Maksimilijan Vrhovac*, koji je tada, vrlo vjerojatno, spalio prvi dio svog »Dnevnika« (Diariuma), u kojem je bilježio kontakte sa slobodnim zidarima. 4. veljače 1795. godine Hrvatski slobodni zidar *Josip Kralj* osumnjičen za sudjelovanje u Martinovićevoj uroti, izvršio je samoubojstvo u jednom peštanskom svratištu, tako da vlasti nisu mogle otkriti nijednog hrvatskog Martinovićevog istomišljenika. Prije smrti napisao je kraću poruku kojom tumači razloge svoga čina: »Slobodan sam živio, pa radije kao slobodan umirem, nego da ma i jedan sat budem okovan u lance.«

20. svibnja 1898. godine rođen je u Brleniću pokraj Krašića *Janko Matko*, hrvatski književnik. Urarski je zanat izučio u Vukovaru gdje se književnim radovima javio u Srijemskim novinama. Pisao je rodoljubne romane vrlo jednostavnim i razumljivim jezikom – prozvali su ga zbog popularnosti muškom Zagorkom. Najvažnija djela su romani *Moć zemlje*, *Tajna*, *Pokajnik* i *Žrtva*. Bavio se aktualnim temama, na primjer Čarugom. Na žalost, njegovo djelo još uvijek nije revalorizirano, a pisci sinteza hrvatske književnosti nerijetko obilaze njegov bogat opus. Umro je 3. kolovoza 1979. godine u Zagrebu.

20. svibnja 1520. godine poginuo je na Vražjoj gori kod Korenice *Petar Berislavić Trogirski*, svećenik, crkveni velikodostojnik i hrvatski ban. Snazi Osmanlijskoga Carstva nisu se mogle oduprijeti kršćanske zemlje – moć feudalaca bila je golema, a vladari nemoćni izgraditi učinkovit vojni sustav koji bi bio pod nadzorom središnje vlasti. Nemotiviranost kršćanskih seljaka i građana da brane postojeći sustav omogućili su motiviranim osmanlijskim snagama da iznenadnim udarima i tek povremeno koristeći cjelokupnu snagu, lako zauzimaju golema prostranstva. Našavši se u tom spletu nepovoljnih okolnosti na funkciji bana, Berislavić je pokušao internacionalizirati obranu Hrvatske od Osmanlija te vlastitim sredstvima osnažiti obranu. Pisma i govori nisu imali odjeka, osim na *Marka Marulića*. Berislavić je prodao svoja imanja i imanja bliskih rođaka, posjed Vranskoga priora te uveo nove poreze. Mjere su postigle uspjeh, na kraći rok, i njegova je vojska potukla Osmanlije kod Dubice 1513. godine te obranila Knin, Skradin, Ostrovcu i Jajce. Ubi- jen je u zasjedi nakon jedne bitke.



19. na 20. svibnja 1859. godine umro je u Zagrebu *Josip Jelačić*, hrvatski ban. Rođen je 16. listopada 1801. u Petrovaradinu. Godine 1848. izabran je za hrvatskoga bana i u svojoj je osobi ujedinio većinu zemalja naseljenih Hrvatima. Bio je jedan od vojskovođa habsburške vojske u ratu protiv mađarskih ustanika. Za vrijeme *Bachovoga* apsolutizma sačuvao je bansku titulu, no ona nije imala gotovo nikakvo značenje.

[illegible]

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:
ISLAMABAD, GRAMATIKA, ODGONETAČ, RIV, IRADA, ŠTAP, OKE, TO, RSM, MS, I, KAL, LIT, MALVAZIJA, ALEN VITASOVIĆ, E,
CARIOCE, APOSTOL, VIC, ORATORI, TV, BAKAR, AVIZA, BOI, TA, INDEKS, ULOV, ELAS, RIT, KVARC, ASPIRIN, O, TIBET, AR,
D. REMONTI, UŽARE, IRA, OPČINITI.

PETAK 20. 5. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Finland von Helsinki zu den Toren Lapplands, dokumentarni film
 10.55 – Reprizni program
 11.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Obitelj Hrabrić, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Španjolska i Portugal - fado i flamenko na Iberijskom poluotoku
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna pitalica
 18.45 – Znanstvena petica
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Američki predsjednik, američki film
 22.05 – Dnevnik
 22.15 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Bioproгноza
 22.25 – Drugi format, emisija iz kulture
 00.45 – Zlikavci, zabavni program
 00.55 – Večernja škola – povratak upisanih
 01.25 – Whoopi, humoristična serija
 01.50 – Život s Bonnie, humoristična serija
 02.15 – Apsolutna moć, humoristična serija
 02.45 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 03.30 – Ed 2., serija
 04.15 – Cirkus, serija
 05.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.25 – Finland von Helsinki zu den Toren Lapplands, dokumentarni film
 06.10 – Zrela ljubav, serija
 07.50 – TV kalendar

HRT 2

08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – TV raspored
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Među nama
 14.45 – Res publica: Iz jezične riznice – Vrag
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 15.55 – Vaterpolo, Final Four EL: Jug – Honved, prijenos
 17.25 – Vijesti za gluhe
 17.35 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.55 – Savršeni svijet
 19.30 – Život s Bonnie, humoristična serija
 20.05 – Bitange i princeze, serija
 20.40 – Večernja škola – povratak upisanih
 21.15 – Cirkus, serija
 22.00 – Zlikavci, zabavni program
 22.15 – Apsolutna moć, humoristična serija
 22.45 – Vijesti na Drugom
 22.55 – Promet danas
 23.00 – Ruby Wax sa Susan Sarandon
 23.30 – Dead, britanski film
 00.55 – Zona sumraka, serija
 01.40 – Savršeni svijet

nova

07.00 DJEČJI PROGRAM
 Shinzo
 Pokemoni
 Kralj šamana
 Shinzo
 Pokemoni
 Kralj šamana
 09.40 Rubi, serija
 10.30 Zatočenica, serija
 11.20 Ciganke, serija
 12.10 Automotiv, auto-moto magazin
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Dosje krokodil, dokumentarna serija
 13.50 Dream Team, serija
 14.20 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija

17.50 Rubi, serija
 18.50 Laku noć Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Velika gužva u Bronxu, igrani film
 21.35 Drugo lice – Petar Vlahov show
 22.35 Pripravnici, reality show
 23.30 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 23.40 Buffy, ubojica vampira, serija
 00.30 Angel, serija
 01.20 Vrijeme sutra

RTL

06.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpsoni
 09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.35 Roseanne
 10.05 Bračne vode
 10.30 Dadilja
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav, 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Žene vrište kad me vide!, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Utjerivač pravde, igrani film, akcijski
 21.50 Predator 2, igrani film, akcijski
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.50 Zemlja protiv pauka, igrani film, znanstveno-fantastični
 01.20 Nemoj umrijeti sam, igrani film, triler
 03.20 Lovator, kviz show (R)
 03.25 Cobra 11– specijalci s autoputa, kriminalistička serija (R)

SUBOTA

HRT 1

07.05 – TV kalendar
 07.15 – Vijesti
 07.20 – Indijanac u ormaru
 08.55 – Parlaonica
 09.50 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – Kad zvonit?, serija za mlade
 11.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – American President, američki film
 15.15 – Vijesti
 15.20 – Emisija pučke i predajne kulture
 15.50 – Reporteri
 16.50 – Vijesti
 17.00 – Promet danas
 17.05 – Inspektor Rex 7., serija
 17.50 – Born to be Wild, dokumentarna serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Zabavni program
 21.00 – Kijev: Eurosong – finale, prijenos
 00.25 – Dnevnik
 00.35 – Vijesti iz kulture
 00.45 – Storyville, američki film



02.40 – Dissapearing Acts, američki film
 04.30 – Newyorški plavci 11., serija
 05.15 – Bez oduševljenja, molim 3., humoristična serija
 05.15 – Inspektor Rex 7., serija
 06.00 – Simpsoni 13., humoristična serija
 06.25 – Crno bijelo u boji
 06.55 – Zrela ljubav, serija

HRT 2

21. 5. 2005.

08.00 – TV vodič
 09.25 – Kućni ljubimci
 09.55 – Zvezdane staze VII: Generacije, američki film
 11.50 – Korišteni – hrvatske manjine u Europi
 12.20 – Duhovni izazovi
 12.35 – Prizma – multinacionalni magazin
 13.35 – Nečija zemlja, dokumentarna emisija
 14.10 – Crno-bijelo u boji
 14.40 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 15.00 – HNL – utakmica
 17.00 – Filmska klasika: Le gendarme de St. Tropez, francusko-talijanski film
 18.40 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Simpsoni 13., humoristična serija
 19.15 – Rukometni Kup pobjednica Kupova: Larvik – Podravka prijenos
 20.50 – Newyorški plavci 11., serija
 21.35 – Zakon i red: Odjel za žrtve 4., serija
 22.20 – Vijesti na Drugom
 22.35 – Hrvatska nogometna liga – emisija
 23.35 – Promet danas
 23.40 – Nijemi svjedok 8., serija
 01.10 – Sport danas
 11.20 – Reporter
 02.20 – Born to be Wild, dokumentarna serija
 03.10 – National Geographic: Potraga za Afganistankom
 19.00 – Vaterpolo, Final Four EL – utakmica za 3. mjesto
 20.30 – Vaterpolo, Final Four EL, finale
 11.00 – Tenis Zagreb Open, prijenos



07.00 Dječji program
 Shinzo
 Kralj šamana
 08.30 HLAPIČEVA TELEVIZIJA
 08.30 Hlapičeva priča, emisija za djecu
 08.45 Hlapičeve nove zgode, crtana serija
 09.15 Hlapičeva nagradna igra
 09.30 Mr. Bean, crtana serija
 10.00 Futurama, crtana serija
 10.25 Kraljica mača, serija
 11.15 Andy Richter, serija
 11.45 Moja slavna sestra, serija
 12.10 Mi nismo plavuše, serija
 12.40 Po ure torture, zabavna emisija
 13.20 VIP propusnica,

zabavno-dokumentarna emisija
 14.10 VIP DJ, glazbena emisija
 15.10 Čarobnice, serija
 16.00 Od glave do pete, zabavna emisija
 16.55 Vijesti
 17.00 Tko će mi ubiti ženu, igrani film
 18.40 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Ona ili on, kviz
 21.00 Zmajev most, igrani film
 22.40 Na rubu zakona, serija
 23.30 Mentor, serija
 00.20 Čovjek bez prošlosti, serija
 01.10 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 01.25 Vrijeme sutra



06.45 Beyblade, crtana serija
 07.55 Moja cura je zvijezda
 08.20 Rock Me Baby
 08.40 Lud za tobom
 09.05 Zabranjena ljubav
 11.35 Hart i Hart: Utrka s vremenom, igrani film, kriminalistička drama
 13.15 Od Zemlje do Mjeseca, dramska serija
 14.20 Cijena savjesti, dramska serija
 15.05 Dodir s neba, dramska/fantastična serija
 15.55 Retromanija, glazbeno – zabavni show
 17.50 Zvijezde Ekstra: 101 holivudski biser, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 50 ispod 0, sportsko – dokumentarna emisija
 20.15 Najveći rizik, igrani film, akcijski
 22.00 Bijeg, igrani film, akcijski trailer
 23.45 Playboy: Tajne jedne sobarice, igrani film, erotski
 01.30 Utjerivač pravde, igrani film, akcijski
 02.55 Predator 2, igrani film



NEDJELJA 22. 5. 2005.



08.20 – TV kalendar
 08.30 – Vijesti
 08.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.00 – Vikendica
 09.50 – Aladdin, crtana serija
 10.10 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.35 – Promet danas
 10.40 – Ciklus Columbo: Fade in to Murder, američki TV film
 11.57 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Split: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.00 – Kulturni info
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Pjesme s potpisom
 16.10 – Hatley High, kanadski film



17.40 – Kad zvoni?, serija za mlade
 18.10 – Dietpharmova nagradna pitalica
 18.15 – Piramida, zabavni program
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.05 – Oproštaj, dramska serija
 21.50 – Shpitza, zabavna emisija
 22.45 – Dnevnik
 22.55 – Vijesti iz kulture
 23.05 – Evergreen: Isijavanje, američko-britanski film
 01.25 – Nedjeljom u dva
 02.25 – Foyleov rat 3., serija
 04.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.15 – Hatley High, kanadski film
 05.45 – Split: More



08.00 – TV vodič
 09.45 – Prava talijanska kuhinja Giorgija Locatellija
 10.15 – Mali gradski vrtovi, dokumentarna serija
 10.50 – Biblija
 11.00 – Zagreb: Sveta misa, prijenos
 12.05 – National Geographic: Potraga za Afganistankom
 13.00 – Mir i dobro
 13.30 – Studio F1
 14.05 – Amnezija, mini-serija
 15.20 – Opera Box
 15.50 – Vijesti iz kulture
 15.55 – Foyleov rat 3., serija
 17.40 – Košarka PH: Zadar – Cibona, prijenos
 19.35 – Simpsoni 13., humoristična serija
 20.00 – Pet plus – sportski program
 20.15 – Hokej na ledu, SP – prijenos finala
 22.25 – Vijesti na Drugom
 22.35 – Pet plus – sportski program
 23.45 – Promet danas
 23.50 – Nogomet: Magazin Lige prvaka
 00.20 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 01.05 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 01.50 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 02.35 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 03.20 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija



07.00 Dječji program
 Školska rukometna liga
 Kralj šamana
 08.20 HLAPIČEVA TELEVIZIJA
 08.20 Hlapičeva priča, emisija za djecu
 08.35 Hlapičeve nove zgode, crtana serija
 09.00 Hlapičeva nagradna igra
 09.10 Hlapičev izbor: Tajna starog tavana, igrani film
 10.35 U sedmom nebu, serija
 11.25 Filmski klasici: Doručak kod Tiffanyja, igrani film
 13.25 Automotiv, auto-moto magazin
 13.55 VIP DJ, glazbena emisija
 14.45 Ona ili on, kviz
 15.40 Kralj Queensa, serija
 16.05 Lude 70-e, serija

NEDJELJA

16.35 Vijesti
 16.40 2001. Suluda odiseja u svemiru, igrani film
 18.30 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Red Carpet, zabavna emisija
 20.35 Zona smrti, serija
 21.30 Danielle Steel: Jednom u životu, igrani film
 23.15 Čovjek bez prošlosti, serija
 00.05 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 00.30 Vrijeme sutra
 06.40 Moja cura je zvijezda,



humoristična serija
 07.00 Rock Me Baby, humoristična serija
 07.20 Beyblade, crtana serija
 08.30 Astro Boy, crtana serija



08.55 Dexterov laboratorij, crtana serija
 09.15 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 09.40 Johnny Bravo, crtana serija
 10.00 Desert ljubavi, igrani film, romantična komedija
 11.40 Hart i Hart: Krivo optužen, igrani film, kriminalistička drama
 13.15 Najveći rizik, igrani film, akcijski
 15.00 Mjenjačnica, zabavna emisija
 15.55 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 17.05 Salto, zabavna emisija
 18.15 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 50 ispod 0, sportsko – dokumentarna emisija
 20.15 Retromanija, glazbenob – zabavni show
 22.05 FBI: Istraga, dokumentarno – kriminalistička serija
 23.00 Novi forenzičari, dokumentarno – kriminalistička serija
 23.55 Autopsija, dokumentarno – kriminalistička serija
 00.25 Playboy: Tajne jedne sobarice, igrani film, erotski
 02.05 Bijeg, igrani film, akcijski triler

PONEDJELJAK 23. 5. 2005.



06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Novgorod – srednjovjekovna pisma, dokumentarni film
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Obitelj Hrabrić, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Kanada – posljednja granica
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna pitalica
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica: Što sve plaćamo?
 21.50 – Božanstveni Michelangelo, dokumentarna serija
 22.50 – Bioprogrnoza
 22.55 – Otvoreno
 23.50 – Dnevnik
 00.00 – Vijesti iz kulture
 00.10 – Dobro ugođena večer: Simfonijski orkestar pod ravnanjem Mladena Tarbuka
 01.25 – Novgorod – srednjovjekovna pisma, dokumentarni film
 02.15 – Život s Bonnie, humoristična serija
 02.35 – Latinica: Što sve plaćamo?
 04.05 – Film
 05.30 – Zrela ljubav, serija



07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Životinje iz kutije, serija za djecu

10.50 – Obitelj Hrabrić, crtana serija
 11.15 – Direkt
 11.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.55 – TV raspored
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 12.45 – Res publica: Religijski program
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – NULTI SAT
 15.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.15 – Ciklus Columbo: Fade in to Murder, američki TV film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Tree Hill, serija za mlade
 17.35 – Glavni grad, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 19.35 – Život s Bonnie, humoristična serija
 20.05 – Bez traga, serija
 20.50 – Opstanak – Odisejev otok
 21.40 – Vijesti na Drugom
 21.50 – Promet danas
 21.55 – Whoopi, humoristična serija
 22.20 – Oz 6., serija
 23.15 – Secret Society, britansko-njemački film
 00.45 – Glavni grad, serija
 01.30 – Ed 2., serija
 02.15 – Whoopi, humoristična serija
 02.35 – Bez traga, serija



07.00 DJEČJI PROGRAM
 Shinzo
 Pobjednički tim
 Shinzo
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 09.20 Rubi, serija
 10.10 Zatočenica, serija
 11.00 Ciganke, serija
 11.50 Red Carpet, zabavna emisija
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Dosje krokodil, dokumentarna serija
 13.50 Dream Team, serija
 14.20 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata

19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 21.00 Prvi u tjednu: Casino, igrani film
 00.00 Hrvatski radijski festival – uvodna emisija
 00.15 Nova noć: Gangsteri, igrani film
 01.50 Vrijeme sutra



06.30 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 07.20 Anastasia, sapunica
 08.05 Osveta ljubavi, telenovela
 08.50 Simpsoni, humoristična animirana serija
 09.15 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 09.40 Roseanne, humoristična serija
 10.10 Bračne vode, humoristična serija
 10.35 Dadija, humoristična serija
 11.00 Ekkluziv, magazin
 11.30 Sanja, talk show
 12.25 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.55 Anastasia, sapunica
 13.45 Osveta ljubavi, telenovela
 14.30 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.20 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Dadija, humoristična serija
 17.45 Sanja: Žene vrište kad me vide!, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Super nanny, dokumentarna sapunica
 21.10 CSI: New York, kriminalistička serija
 22.00 13. kat, igrani film, znanstveno – fantastični triler
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 FBI: Istraga, dokumentarno – kriminalistička serija
 00.50 Novi forenzičari, dokumentarno – kriminalistička serija
 01.50 Lovator, kviz show
 01.55 Desert ljubavi, igrani film, romantična komedija
 03.30 Eksploziv, magazin

UTORAK 24. 5. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Orijentalne kavane, dokumentarni film
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – obitelj Hrabrić, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Čile – na rubu svijeta
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna pitalica
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 21.40 – Tragom braće Seljan: U srce zelenog kontinenta
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Videoleters
 23.55 – Orijentalne kavane, dokumentarni film
 00.45 – Život s Bonnie, humoristična serija
 01.10 – Globalno sijelo
 01.40 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 02.30 – Tragom braće Seljan: U srce zelenog kontinenta
 03.00 – Maja, talk-show
 03.35 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.50 – Perry Mason: Slučaj opakih žena, američki TV film
 05.20 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.30 – Zrela ljubav, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Životinje iz kutije, serija za djecu
 10.50 – obitelj Hrabrić, crtana serija
 11.10 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 7., serija
 12.45 – Res publica: Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – NULTI SAT
 15.00 – Perry Mason: Slučaj opakih žena, američki TV film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Tree Hill, serija za mlade
 17.35 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Balenova plana, dokumentarna emisija
 19.25 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 19.35 – Život s Bonnie, humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Dom za vješanje, bosanski film
 22.20 – Vijesti na Drugom
 22.30 – Promet danas
 22.35 – Oz 6., serija
 00.25 – Blow Up, britanski film
 02.15 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 03.00 – Ed 2., serija

nova

07.00 DJEČJI PROGRAM
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 Shinzo
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 09.20 Rubi, serija
 10.10 Zatočenica, serija
 11.00 Ciganke, serija
 11.50 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Dosje krokodil, dokumentarna serija
 13.50 Dream Team, serija.
 14.20 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.50 Laku noć, Hrvatska,

crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture, zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 Hrvatski radijski festival, uvodna emisija
 23.15 Nova noć: Kineski san, igrani film
 00.50 Vrijeme sutra



06.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.10 Anastasia, sapunica (R)
 07.55 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.40 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.05 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.30 Roseanne
 09.55 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.25 Dadilja, humoristična serija (R)
 10.50 Eksploziv, magazin (R)
 11.30 Sanja, talk show (R)
 12.25 Zabranjena ljubav
 12.55 Anastasia, sapunica
 13.40 Osveta ljubavi, telenovela
 14.30 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni
 15.55 Sabrina, mala vještica
 16.20 Roseanne
 16.45 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Mi smo Hrvati koje tisak blati!, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.10 Korak do slave, igrani film, glazbena drama
 23.20 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 00.15 Vijesti, informativna emisija
 00.30 CSI: New York, kriminalistička serija (R)
 01.15 Super nanny, dokumentarna sapunica (R)
 02.05 Lovator, kviz show (R)
 02.10 13. kat, igrani film, znanstveno-fantastični triler (R)
 03.50 Eksploziv, magazin (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Čuvari šume, dokumentarna serija
 10.35 – Gospodari životinja, dokumentarna serija
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 11.50 – TV raspored
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – obitelj Hrabrić, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Kuba – održavanje karipskog ritma
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.45 – Vijesti
 17.55 – Život uživo – tema dana
 18.30 – Promet danas
 18.32 – Dietpharmova nagradna pitalica
 18.35 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Piramida, zabavni program
 21.10 – Poslovni klub
 21.45 – Laos – izgubljeno kraljevstvo, dokumentarna emisija



22.15 – Bioproгноza
 22.20 – Otvoreno
 23.15 – Dnevnik
 23.25 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Kulturni info
 23.35 – Transfer
 00.20 – Čuvari šume, dokumentarna serija
 00.45 – Gospodari životinja, dokumentarna serija
 01.10 – Život s Bonnie, humoristična serija
 01.35 – S druge strane neba, dokumentarna emisija
 02.25 – Poslovni klub
 02.55 – Transfer

SRIJEDA 25. 5. 2005.



03.40 – Film
 05.25 – Zrela ljubav, serija
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 09.45 – Baš sam fora!
 10.25 – TV raspored
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
 14.45 – Res publica: Heureka
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Tree Hill, serija za mlade
 17.35 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – S druge strane neba, dokumentarna emisija
 19.40 – Život s Bonnie, humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.35 – Lisabon: Finale Kupa UEFA, 1. poluvrijeme
 21.45 – Lisabon: Finale Kupa UEFA, 2. poluvrijeme
 22.45 – Promet danas
 22.50 – Vijesti na Drugom
 23.05 – Dead Like Me, serija
 23.55 – HNL – emisija
 00.25 – Lice straha, američki film
 02.25 – Povratak Arsenea Lupina, serija



07.00 DJEČJI PROGRAM
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 Shinzo
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 09.20 Rubi, serija
 10.10 Zatočenica, serija
 11.00 Ciganke, serija
 11.50 Naša mala klinika, serija
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Sve je relativno, serija
 13.50 Dream Team, serija
 14.20 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti

16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Krimi: Dodir ubojice, igrani film
 21.40 U sridu, talk show
 22.40 Svjetske zavjere, dokumentarni film
 23.10 Hrvatski radijski festival, uvodna emisija
 23.25 Nova noć: Šangajska zavjera, igrani film
 01.15 Vrijeme sutra



06.20 Voljeni doktor Martini
 07.10 Anastasia, sapunica
 07.55 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpson
 09.10 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.35 Roseanne, humoristična serija
 10.00 Bračne vode, humoristična serija
 10.25 Dadilja, humoristična serija
 10.50 Eksploziv, magazin (R)
 11.30 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.55 Anastasia, sapunica
 13.45 Osveta ljubavi, telenovela
 14.30 Voljeni doktor Martini
 15.30 Simpson
 15.55 Sabrina, mala vještica
 16.20 Roseanne
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Seks i selo, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
 21.05 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 21.55 Tragovi zločina
 22.50 Cobra 11
 specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Korak do slave, igrani film, glazbena drama
 02.10 Lovator, kviz show (R)
 02.15 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija (R)
 03.00 Eksploziv, magazin (R)

ČETVRTAK



06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Englands norden, dokumentarni film
 10.55 – Mali gradski vrtovi 2., dokumentarna serija
 11.25 – Prava talijanska kuhinja
 Giorgija Locatellija, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprognosa
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Obitelj Hrabrić, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Izvorišta Egipta
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna pitalica, PP
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Brisani prostor
 22.05 – Pola ure kulture
 22.40 – Otvoreno
 23.35 – Dnevnik
 23.45 – Vijesti iz kulture
 23.55 – Entre tinieblas, španjolski film
 01.50 – Englands norden, dokumentarni film
 02.35 – Život s Bonnie, humoristična serija
 03.00 – Brisani prostor
 03.50 – Film
 05.30 – Zrela ljubav, serija
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Meta, emisija za branitelje
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.30 – Vijesti za gluhe



16.40 – Tree Hill, serija za mlade
 17.35 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Svjedok vremena, dokumentarna emisija
 19.20 – Europa i mi
 19.35 – Život s Bonnie, humoristična serija
 20.05 – Saga o Forsaytima 2., serija
 20.55 – Opstanak – Odisejev otok
 21.45 – Vijesti na Drugom
 21.55 – Promet danas
 22.00 – Dead Like Me, serija
 22.50 – Na rubu znanosti: Prirodno poljodjelstvo
 23.50 – Povratak Arsenea Lupina, serija



00.35 – Ed 2., serija
 15.00 Večernjača, američki film
 21.00 Eurosong, prijenos polufinala



07.00 DJEČJI PROGRAM
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 Shinzo
 Pobjednički tim
 Kralj šamana
 09.20 Rubi, serija
 10.10 Zatočenica, serija
 11.00 Ciganke, serija
 11.50 U sridu – talk show
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Sve je relativno, serija
 13.50 Dream Team, serija
 14.20 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija

26. 5. 2005.

18.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Od glave do pete, zabavna emisija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 Hrvatski radijski festival, uvodna emisija
 23.15 Posljednja pljačka, igrani film
 00.50 Vrijeme sutra



06.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.50 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.15 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.40 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.05 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.35 Dadija, humoristična serija (R)
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadija, humoristična serija
 17.45 Sanja: Može li blagajnica ići na more?, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.25 Komandos, igrani film, akcijski
 23.00 Cobra 11– specijalci sa autoputa, kriminalistička serija
 00.00 Vijesti, informativna emisija
 00.15 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.00 Tragovi zločina, kriminalistička serija (R)
 01.45 Lovator, kviz show (R)
 01.55 Autopsija, dokumentarno–kriminalistička serija (R)
 02.20 Cobra 11– specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 03.10 Eksploziv, magazin (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 20. svibnja u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj će emisiji gost biti ravnatelj Subotičkog tamburaškog orkestra *Stipan Jaramazović*, te članovi Juniorskog orkestra. Repriza ove emisije je u subotu 21. svibnja u 15 sati.

FILM TJEDNA

HTV DRUGI PROGRAM PONEDJELJAK, 23.5.2005. 14.00

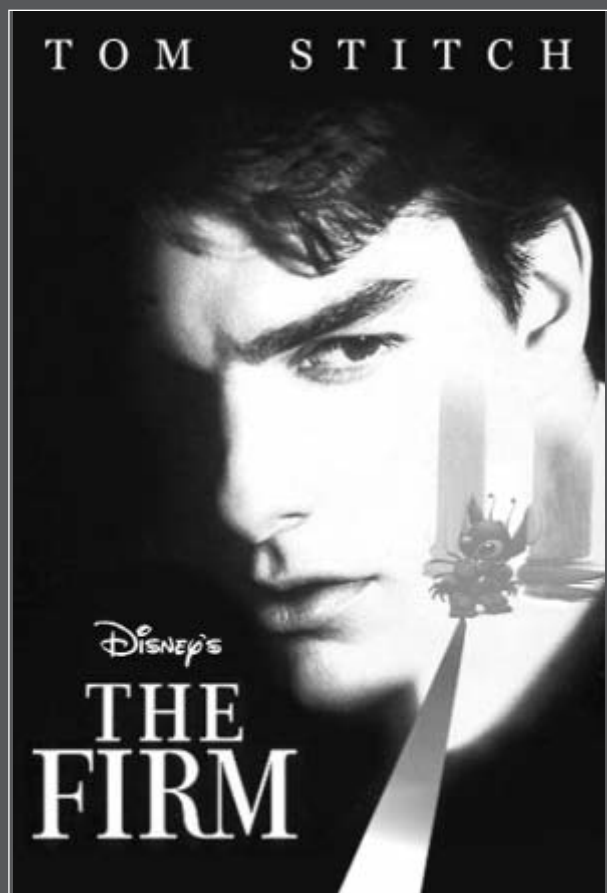
TVRTKA

američki film
 (THE FIRM, 1993.)

Sudski triler. Diplomirajući pravo na Harvardu kao peti u naraštaju, mladi i perspektivni pravnik Mitch McDeere (T. Cruise) napokon dobiva prigodu steći materijalnu sigurnost i zaboraviti dane siromaštva iz mladosti. Stoga odbije nekoliko odvjetničkih kancelarija iz New Yorka i Chicaga i odlučuje se za malu, ali uspješnu tvrtku iz Memphisa »Bendini, Lambert & Locke« koja mu ponudi 20 posto veću plaću, te luksuznu vilu i Mercedes na korištenje. Presretan, Mitch se sa suprugom Abby (J. Tripplehorn) preseli iz Bostona u Memphis gdje ga dočeka njegov mentor u tvrtki Avery Tolar (G. Hackman). I baš kada je pomislio da mu je krenulo u životu, dva su partnera u tvrtki nađena mrtva. Istragu vodi detektiv Wayne Tarrance (E. Harris) ...

Američki romanopisac i autor niza bestselera pravne tematike John Grisham neko je vrijeme bio najtraženije literarno ime u Hollywoodu. Za to je »krivac« upravo sudski triler »Tvrta« u režiji oskarovca Sydneyja Pollacka (Moja Afrika, Tootsie), koji je dobrim ocjenama filmskih kritičara i izvrsnim prijamom američke i svjetske kinopublike (proračun je iznosio 40 milijuna dolara, dok je diljem svijeta zaradio više od 262 milijuna dolara) promovirao Grishamove romane u vrlo isplative filmske predloške. Nakon »Tvrta« snimljeno je još nekoliko hitova prema Grishamovim djelima (Slučaj »Pelikan«, Klijent, Vrijeme ubijanja), i to s najpoznatijim holivudskim glumicama i glumcima. Prvo glumačko ime Pollackove »Tvrte« je Tom Cruise (Rođen 4. srpnja, Nemoguća misija) kao mladi i daroviti pravnik. Zapetljana fabula Grishamova napetog i pravnički besprijekornog teksta tek je djelomice pojednostavljena u filmu, pa filmska »Tvrta« nije ništa izgubila od slojevitosti sadržaja i profiliranosti likova iz romana. Naprotiv, Pollack ju je režirao iznimno dinamično, pa se vješto isprepleću triler, drama i akcija. Iako zbog kompleksne priče s nizom odvojaka i dužine trajanja (gotovo dva i pol sata) film zahtijeva punu koncentraciju, »Tvrta« djeluje vrlo atraktivno, a uz raspoloženog Cruisea, kojem je ovo jedna od boljih uloga u karijeri, treba istaknuti i nastupe oskarovaca G. Hackmana (Francuska veza) kao beskrupuloznog odvjetnika Tolara, zatim E. Harrisu u ulozi FBI-ovog detektiva, J. Tripplehorn (Sirove strasti) u ulozi Abby, te izvrsne H. Hunter (Piano) koja je za ulogu tajnice Tammy nominirana za Oscara u kategoriji najbolje ženske epizodne uloge. Svoju drugu nominaciju za Oscara »Tvrta« je dobila za izvornu glazbu koju je skladao Dave Grusin. Grishamov su roman za filmske potrebe prilagodila trojica cijenjenih američkih scenarista David Rabe, Robert Towne i David Rayfiel.

Uloge: Tom Cruise, Jeanne Tripplehorn, Gene Hackman, Hal Holbrook, Terry Kinney, Wilford Brimley, Ed Harris, Holly Hunter, David Strathairn, Gary Busey, Steven Hill, Paul Sorvino
 Redatelj: Sidney Pollack
 Trajanje: 149'





BAŠ SVE ZA POLJOPRIVREDU

24000 Subotica, Segedinski put 90. (zgrada bivšeg Aurometala)
Tel/Fax: (024) 548-241 - www.skalogreen.co.yu, E-mail: office@skalogreen.co.yu

SUPERMARKET ZA VAŠU FARMU, BAŠTU I DVORIŠTE

AGRO  **CENTAR**



MALOPRODAJA I VELEPRODAJA

- | | | |
|---------------------|------------------------|-----------------------|
| - NAVODNJAVANJE | - MREŽE I DŽAKOVI | - SIJALICE |
| - SEMENA | - KANAPI I VEZIVA | - HTZ OPREMA |
| - ĐUBRIVA | - "TESA" TRAKE | - RUČNI I ELEKTRIČNI |
| - SUBSTRATI | - PLASTIČNI KONTEJNERI | PROFESIONALNI ALATI |
| - ZAŠTITNA SREDSTVA | - BOJE I LAKOVI | - ŠRAFOVI I EKSERI |
| - FOLIJE | - ELEKTRO MATERIJAL | - VODOVODNI MATERIJAL |

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu



SUBOTICA-TRANS obavlja cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS



RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
 - Večernji dnevnik
 - Agencijske vijesti iz zemlje
 - Agencijske vijesti iz RH
 - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
 - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
 - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
 - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
 - »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
 - »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
 - »Putokazi« (srijedom)
 - »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
 - Pripovijetka Balinta Vujkova
 - Hitovi hrvatskih izvođača
 - Minute za ljubitelje jazz (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net



Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Roditelji razmislite pri upisu ...

Školovanje na materinjem jeziku ...

Koristimo svoja prava ...

**UPISOM
U HRVATSKI
ODJEL
DIJETE**

IMA UČITELJICU KOJA SE
STRUČNO USAVRŠAVA U RH

PRIMA DJEČJI TISAK NA HRVATSKOM
JEZIKU (SMIB, MODRA LASTA, HRCKO)

ODLAZI NA EKSKURZIJU
U REPUBLIKU HRVATSKU

SPoznaje svoj NACIONALNI IDENTITET

Uči MATERINJI JEZIK I SRPSKI JEZIK

SVRHA

Stjecati svijest o potrebi upoznavanja, učenja i
njegovanja hrvatskog jezika.

Razvijati ljubav za hrvatski jezik i književnost.

Razvijati spoznaje o posebnim značajkama hrvatskog jezika kao
osnovnog obilježja hrvatske narodne samobitnosti.